

KDO NAJ DELA POLITIKO?

V naši manjšini že vse od konca vojne debatiramo o tem, kako naj bomo Slovenci organizirani tako glede na lastno zastopstvo kot v odnosu navzven. Seveda je tu prvi odgovor lahko zelo preprost: Slovenci se na splošno prepoznavamo v svojih kulturnih, političnih, gospodarskih in splošno družbenih organizacijah itd. Zato tudi predstavniki manjšine izhajajo v bistvu iz tega okvira. Pri vsem tem pa se že od malo kasnejših poveljnih časov javlja še drugo vprašanje: kdo naj nas predstavlja v politiki? In tu vstopa v našo politično dialektiko tudi zadeva italijanskih strank oz. vključitve levičarskih Slovencev vanje, kar je vse povojno razdobje (zlasti od druge polovice 20. stoletja) karakteriziralo to stvarnost. Tako ali drugače, politiko med Slovenci v Italiji so dolga desetletja delale predvsem politične stranke, in to slovenska samostojna stranka (SSK) ter dve veliki vsedržavni stranki, nekdanja PCI oz. PSI, torej nekdanji komunisti oz. socialisti.

To je vsekakor za neko narodno manjšino anomalija, saj imata obe drugi še večji manjšini, namreč valdostanska in južnotirolska, v bistvu le svoje stranke, ki še danes pozitivno in aktivno rešujejo svoje probleme znotraj lastnega političnega predstavnštva.

Ni sedaj tu naš namen razpravljati o vprašanju lastne politične stranke ali vključevanja v italijanske stranke, čeprav bi bilo seveda to lahko tudi ključno vprašanje za vsako narodno manjšino. Naša izbira je tu bila od vsega začetka jasna: smo za samostojen političen nastop, ker edino ta lahko jamči pravo in neodvisno politično izbiro neke manjšine. Vse drugo je le demagogija. Seveda, z novo volilno zakonodajo se tudi za nas stvari precej spreminjajo, vendar pa tudi v novih okvirih lahko manjšina samostojno nastopa. To je prav zadnji čas lepo dokazala Slovenska skupnost na vsedržavnem ustanovnem občnem zboru Marjetice v Parmi, kjer je deželni predsednik SSK Drago Štoka stvarno prikazal položaj slovenske stranke in manjšine sploh in zahteval zanjo določeno avtonomijo v sklopu nove Rutellijevske stranke.

Danes se v naši politični stvarnosti vedno bolj uveljavljajo krovne organizacije. To je zlasti razvidno iz vseh postopkov za odobritev zaščitnega zakona pa tudi iz kasnejših dogodkov. Vse do danes sta prav predsednika SSO in SKGZ glavna politična partnerja slovenske manjšine v Italiji v odnosu do večine oz. matične domovine. Je to prav? Seveda nimamo samo po sebi nič proti temu. Res pa je, da so bile do nedavnega zato zadolžene predvsem politične stranke. To v našem oziru velja še zlasti za SSK, ki ima gotovo v tem kontekstu svojo aktualnost in veljavo, česar bi ne smeli omalovaževati.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

Velikonočni kristjan mora prinašati v svojo okolico, najprej v svojo družino, med svoje prijatelje, v svojo soseščino, v službo, v svoje okolje, vedrino in mir, krščanski optimizem in delovno vzdušje. Ne sme biti tisti, ki ga drugi vlečejo, ampak tisti, ki druge vleče in dviga.

FRANC BOLE, OGNJIŠČE, APRIL 2002

SVETI OČE V VELIKEM TEDNU

"MOLITE IN PRIZADEVAJTE SI ZA MIR V SVETI DEŽELI"

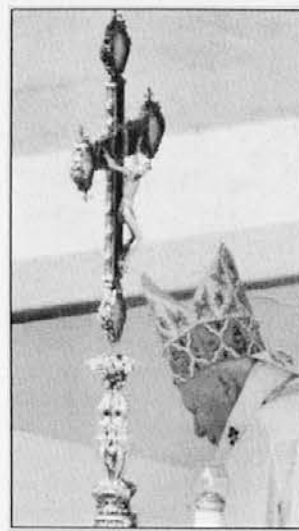
Morda bi lahko iz več papeževih nagovorov v velikem tednu in na samo Veliko noč izbrali prav te besede svetega očeta Janeza Pavla II., ki je celo na velikonočni ponedeljek več tisoč zbranih vernikov na Trgu sv. Petra v Rimu pozval, naj molijo za "Betlehem, ki preživlja težke čase in je v nevarnosti."

Pravzaprav bi za letošnjo Veliko noč in pripravo nanjo lahko rekli, da je bila v znamenju dveh dogodkov: prvič po 23 letih se je namreč pripetilo, da sveti oče Janez Pavel II. zaradi večjih težav z zdravjem ni mogel opravljati vseh bogoslužij in mašnih daritev, in dejstva, da je prav v Sveti deželi, na katero veže vse kristjane sveta velikonočna skrivnost, začela divjati prava vojna med Palestinci in Izraelci, saj drugače krvavih spopadov, ki so zadnje dni zajeli tudi Betlehem, ne moremo več imenovati. O vojni v Sveti deželi poro-

čamo na drugem mestu; prav pa je, da tudi v zapisu, ki hoče vsaj v skromni meri pokazati, o čem in kaj je letos sveti oče med nagovori ob Veliki noči govoril, omenimo, da je bilo prav krvavo nasilje kot dolga senca, ki je vseskozi padala na velikonočna slavja.

Zato je tudi sveti oče na samo Veliko noč spregovoril o miru in zahteval z odločnimi in sebi lastnimi jasnimi besedami mir za vse prebivalce na svetu, še posebej pa za Palestince in Izraelce v Sveti deželi. Vso mednarodno javnost je tudi pozval, naj ne gleda s strani in nemočno, kaj se v Sveti deželi dogaja, ampak naj si z dialogom zelo prizadeva najprej za pomiritev sprtih strani in takoj nato za trajen mir.

"Velik strah in bolečina!" je na velikonočni ponedeljek ponovil svoja občutja pred nasiljem v Sveti deželi papež in se

tako vrnil k pozivu, ki ga je na sprti strani in na vso mednarodno javnost naslovil na Veliko noč, ko je velikokrat poudaril besedo mir.

JUP / STRAN 4

S KONGRESA V PARMI

SLOVENSKA SKUPNOST V NAVEZI Z MARJETICO

Veliko nevarnost za vsako stranko v demokratičnem sistemu, ki je še vedno v Italiji - in upajmo, da desni pol tega ne bo spremenil - predstavlja nedvomno težnja večjih strank, večjih strankarskih blokov (danes levega in desnega bloka), da manjše stranke posrkajo, izolirajo ali celo onemogočajo pri njihovem poslanstvu. Velike vsedržavne stranke so vedno stremele po tem, po nekakem hegemonizmu v političnem in javnem življenju. V povojnih letih sta PCI in PSI s pomočjo marksistične Slovenije oz. Jugoslavije uspeli tako posrkati lep del slovenskih volivcev pri nas in jih vključiti vase. Svoboda slovenskih levičarjev pri nas je bila le navidezna, saj so vsi ukazi, navodila, politične smerice vedno prihajali iz osrednjih sedežev, to je iz Rima.

Slovenska skupnost je v svojih različnih inačicah (prej SDZ, SKSZ, SKS, SN) vselej bila na stališču, da je treba tudi in predvsem v politiki biti subjekt svojih hotenj in želja, biti torej povsem svobodni tudi na političnem in ne samo na kulturnem, socialnem ali družbenem področju. Zato se je SSK, povsem zvesta ideji samostojnosti, svobode in političnega subjekta, ohranila do danes živa, močna, še vedno zelo aktualna, brez katere tudi druge vsedržavne stranke ne morejo opravljati svojega dela, tako kakor bi sicer brez nje, to je če slovenske stranke pri nas ne bi bilo. Če je vključevanje v italijanske stranke za Slovence v zamejstvu skoraj vedno pravi grobokop, pa je po drugi strani njena samostojnost, politična svoboda, nekaj zgodovinsko nujnega za ves slovenski zamejski tabor.

S temi idejami, trdnimi in neomajnimi, se je vodstvo SSK odločilo za povezavo, za neke vrste koalicio, za navezo, za politično sodelovanje z Marjetico, to je s skupkom levosredinskih strank, ki so izšle iz dela nekdanjih socialistov, demokristjanov, liberalcev, republikancev itd.

STRAN 16

DRAGO ŠTOKA

PREDSTAVITEV PREVODOV BORISA PAHORJA V LJUBLJANI

SLOVENSKI PISATELJ EVROPSKEGA DUHA

JURIJ PALJK

V Društvu slovenskih pisateljev v Tomšičevi ulici v Ljubljani je bilo v četrtek, 28. marca, izjemno slovesno, saj so ob 11. uri predstavili knjigi Borisa Pahorja, ki sta pred kratkim izšli pri slovenskih založbah v zamejstvu, in sicer drugo, dopolnjeno izdajo afriške kronike *Nomadi brez oaze* (Mladika, Trst, 2001) in izbor esejev in polemik *Tržaški odzivi* (Mohorjeva založba, Celovec, 2001).

Pa vendar ni šlo samo za predstavitev Pahorjevih literarnih del in posredno njegovega celotnega literarnega opusa, ki je preveden v evropske jezike, ampak za večje dejanje, česar smo se zavedeli takoj, ko smo prišli v Društvo slovenskih pisateljev. Neobičajno veliko prijateljev in znancev tržaškega pisatelja se je zbralo, kolegov in ljubiteljev knjige in tudi predstavnikov

sredstev obveščanja je bilo veliko, kar je za poznavalce predstavitev naše, zamejske literature zares lep dogodek, saj vemo, kako včasih sredi naše prestolnice "mahamo v prazno" na nedostojno slabo obiskanih tisko-

STRAN 7

GORIZA 1001 - 2001

Goriza 1001-2001

Ob zaključku proslavljanja tisočletnice

prve pisne omembe Gorice bo kmalu izšla pomembna publikacija o Slovencih v Gorici.

03 Jože Hočvar / intervju
JOŽA MAHNIČ

05 Breda Susič
TRŽAŠKA CERKEV IN NOVI ISKALCI

11 Iva Koršič
SKPD SEDEJ: NOVA PREMIERSKA UPORIZORITEV

15 Andrej Černic
ODBOJKARSKI TURNIRJI ŠZ SOČA

15 Davorin Devetak
ČE SE DAN PO JUTRU POZNA

ITALIJANSKA NOTRANJA POLITIKA

KONGRESI IN PREMII

Krvavi dogodki na Bližnjem vzhodu so nekoliko zasenčili italijansko notranjo politiko in tudi socialne spore, ki bodo gotovo dosegli vrhunec ob splošni stavki, napovedani za 16. april. Vlada pa je ponovno poudarila, da bo nadaljevala z izvajanjem gospodarskega in socialnega programa, s katerim se je predstavila volilnemu zboru in tudi zmagala na volitvah. Sam njen predsednik je javno naglasil, da bo po splošni stavki spet povabil predstavnike vseh prizadetih strani, naj se nadaljujejo pogovori o prenovi trga delovne sile, pri čemer prihaja v poštev tudi reforma 18. člena delavskega statuta, kar pa sindikati odločno odklanjajo. V naslednjih dneh se bo videlo, če se bo našel izhod iz današnje hude krize. Vlada sicer mora do konca junija izoblikovati Listino o gospodarskem in finančnem programiranju. Ta bo osnova za finančni zakon, ki bo temeljnega pomena za celotno gospodarsko in finančno politiko osrednje vlade. V tej zvezi je znano, da bo pravkar imenovana Listina obravnavala naslednja področja: davčno politiko, trg delovne sile, pokojninski sistem in infrastrukture.

V zvezi s strankarskim delovanjem moramo danes omeniti predvsem dvojce: kongres Nacionalnega zavezništva in kongres Stranke komunistične prenove. Prvi se je začel danes (4. t.m.), v Bolonji, drugi pa v Riminiju. Na-

cionalno zavezništvo je uradno prelomilo s svojo fašistično dediščino na kongresu v Fuggiju leta 1995, danes pa je vladna stranka, kateri pripada mesto podpredsednika vlade. Na kongresu, ki je v teku, naj bi s strankinega razpoznavnega znaka odstranili kratico MSI (misovsko gibanje), s čimer naj bi prelom s preteklostjo še poglobili. Z naše strani si seveda dovolj jemo pripomniti, da bo prelo ostal le beseda - celo prevara - vse dotlej, dokler bo ta stranka zavzemala do naše slovenske narodne skupnosti v Italiji povsem enaka stališča, kot smo jih poznali v Mussolinijevi fašistični državi.

Na kongresu stranke komunistične prenove bodo po napovedih posvetili pozornost tudi stalinistični dediščini. V tej zvezi je glavni tajnik Bertinotti dejal: "Razmišljati moramo o dediščini 20. stoletja, če hočemo razumeti, kaj naj ohranimo in kaj naj zavržemo. Nikamor ne bomo namreč prišli, če se ne bomo zavedali, da so se v imenu komunizma načrtno preganjali celi narodi". Bertinotti je pristavil, da je "za italijansko komunistično gibanje prav vprašanje demokracije in človekovih pravic glavni razlog za njegov prelom s stalinizmom". Največjo pozornost pa naj bi na kongresu posvetili možnosti sodelovanja z levosredinsko koalicijo, zbrano pod znakom Oljke, in sicer že na bližnjih uradnih volitvah letos maja.

DL

PRITOŽBA VLADE NA DRŽAVNI SVET

IVAN ŽERJAL

V zgodbi o osebnih izkaznicah v štirih dvojezičnih občinah tržaške pokrajine se je odprlo novo poglavje. Italijansko ministrstvo za notranje zadeve in tržaška prefektura sta namreč preko državne advokature prejeli teden vložila pritožbo na Državni svet proti odredbi Deželne upravnega sodišča Furlanije-Juljske krajine v zvezi z izkaznicami. Kot znano, je 20. februarja letos DUS odredilo zamrzitev odloka italijanskega notranjega ministra Claudia Scajole, ki je uvajal možnost izdajanja enojezičnih oz. italijanskih izkaznic v občinah Dolina, Devin-Nabrežina, Zgonik in Repentabor. Proti odloku, ki je v naši skupnosti povzročil veliko nezadovoljstvo, se je takrat pritožila stranka Slovenske skupnosti, kateri je uspelo doseči zamrzitev sporne ministrove odločitve. DUS naj bi o tem vprašanju razpravljalo in dokončno

BRITANSKA KRALJICA MATI UMRLA

Pred tednom dni je v visoki starosti 101 leta umrla britanska kraljica mati Elizabeta. Bila je žena pokojnega kralja Jurija VI. in mati sedanje kraljice Elizabete II.

Elizabeta Bowles, tako se je namreč nekdanja kraljica imenovala, izhaja iz britanskega poveljskega plemstva in je v tridesetih letih dvajsetega stoletja postala žena takratnega princa Alberta, vojvode yorškega. Ta je bil brat kralja Edvarda VIII., ki je potem odstopil iz znanih osebnih razlogov in postal nato windsorski vojvoda. Prav zato je potem postal kralj njegov prej omenjeni brat yorški vojvoda, ki si je nadel ime Jurij VI.

Takratna nova kraljica je postala zelo priljubljena in popularna. To še zlasti med drugo svetovno vojno, ko je kraljeva družina ostala v Londonu kljub nemškemu bombardiranju in Churchillovemu nasvetu za njih izselitev. Prav takratna kraljica Elizabeta je namreč dejala, da ne bo zapustila Velike Britanije. Po bombardiranju same kraljeve Buckingham palace pa je rekla, da bo šele zdaj lahko mirno pogledala v oči vsem ostalim prebivalcem Londona in Velike Britanije sploh, ki so pretrpeli podobne napade.

Pogreb kraljice matere bo ob koncu tedna, pokopali pa jo bodo na gradu Windsor.

razsodilo 22. maja letos, do takrat pa se v omenjenih občinah nadaljuje izdajanje le dvojezičnih, italijansko-slovenskih izkaznic.

Italijanskim oblastem pa se je očitno mudilo za izvajanje Scajolovega odloka. Od tod pritožba na Državni svet, ki je v Italiji drugostopenjski organ, pristojen za upravne spore. V Rimu bi razprava o vprašanju osebnih izkaznic morala steči kmalu, v roku dveh tednov (ali v tem ali pa v prihodnjem tednu). Pri tem Državni svet utegne izničiti odredbo DUS-a o zamrzitvi Scajolovega odloka do končne razsodbe 22. maja, kar pomeni, da bo mogoče izdajati enojezične izkaznice v omenjenih občinah. Čeprav je po mnenju podtajnika SSK Andreja Berdona zadeva s pravnega stališča šibka, pa deželni tajnik slovenske stranke Damijan Terpin ostro kritizira italijansko vlado in ji očita arogantno in frontalen napad na slovensko manjšino v Italiji. Po Terpinovem mnenju hočejo s to pritožbo italijanske oblasti tudi prejudicirati oz. vplivati na dokončno odločitev DUS-a o tem vprašanju.

Mimo ostrine tonov in pravnih razglabljanj pa je zadeva objektivno resna in je ne smemo brati le v luči ponovnega pritiska na odno skupnost. Tu gre tudi za odnose med dvema državama, saj se dvojezične izkaznice v okoljskih občinah izdajajo na podlagi mednarodnih sporazumov (Londonskega memorandum, ki ga je prevzel OSimski sporazum). Če Državni svet da prav vladi, utegne to biti nevaren precedens, ki bi lahko služil za postopno izničevanje povojnih mednarodnih dogovorov in to ne samo med Slove-nijo in Italijo, ampak tudi v drugih realnostih Srednje Evrope.

JE MIR UTOPIJA?

BREDA SUSIČ

Izraelska vojska na zasedenih ozemljih, palestinska mesta Kalkilija, Betlehem, Tulkarem in mnoga druga odrezana od sveta, vdori vojakov v vsako palestinsko hišo posebej, bolnice brez zdravlja in zaloga krvi, palestinski vodja Arafat obkoljen v svojem uradu v Ramali - brez elektrike in telefona - streljanje vojske na mednarodne mirovnike, ki so se ponudili, da kot živi ščit branijo Arafata. Tuji novinarji brez dovoljenja za srečanje z Arafatom.

"Totalna vojna proti terorizmu", tako je te in podobne ukrepe opravičil izraelski premier Sharon v televizijski izjavi 31. marca.

V velikonočnem tednu je prihajalo vsak dan do novega krvavega palestinskega samomorilskega atentata: v Netanyi, Hajfi, Tel Avivu. Žrtev je bilo 50, ranjenih vsaj dvakrat več. Atentatorji so bili kot običajno dvajsetletni fantje, pa tudi komaj šestnajstletno dekle. Do najhujšega atentata je prišlo v nakupovalnem središču v Hajfi, kjer je v eksploziji umrlo osemnajst ljudi, več kot trideset pa je bilo ranjenih. V Kalkiliji je bilo v ponedeljek ranjenih osem izraelskih vojakov, od katerih eden huje. Ko so vojaki skušali vdreti v neko hišo, je eksplodirala bomba. Z juga Libanona so v nedeljo zvečer z lahkim orožjem napadli enega od izraelskih položajev na izraelsko-libanonski meji.

Medtem se je celotna svetovna javnost angažirala, da bi pripomogla k pomiritvi situacije. Ruska, evropska in ameriška diplomacija, vse so pomnožile pozive k spravi. Papež Janez Pavel II. je na velikonočni ponedeljek pred več tisočglatvo množico molil za Betlehem, ki "preživlja težke čase in je v veliki nevarnosti". Papež je ce-

lotno molitev, ki jo je vodil z okna svoje rezidence, posvetil razmeram na Bližnjem vzhodu. Zunanji ministri Organizacije islamske konference so na zasedanju v malezijskem Kuala Lumpurju v ponedeljek pozvali ZN, naj zaščiti Palestince in uvede sankcije proti Izraelu, izraelsko politiko pa so označili za "vrhunec državnega terorizma".

Varnostni svet OZN je zasedal kar dvakrat v treh dneh in zavzel tudi ostra stališča proti Izraelu. Pozval ga je, naj se nemudoma umakne z avtonomnih palestinskih ozemelj. Tokrat predstavnik Združenih držav Amerike ni preprečil resolucije, kar je zgovoren dokaz, da se Bushova administracija zaveda resnosti nastalega položaja. Sicer pa se v tisku množijo tudi kritike na račun ameriškega predsednika Busha, ki je s svojim zadržanjem v preteklih mesecih dopustil, da se je situacija na Bližnjem vzhodu tako poslabšala.

V številnih (predvsem arabskih) državah so potekale demonstracije v podporo Palestincem. V Evropi pa se je močno povečalo število napadov na judovske skupnosti. V Bruslju so v nedeljo neznanca na neko sinagogo odvrli več molotkov, v francoskem Marseillu pa je do tal pogorela sinagoga. Do izgre-dov je prišlo tudi v drugih francoskih mestih. Antisemitizem se je pojavil tudi v Rusiji.

Ob tako dramatičnih dogodkih so vsi že skoraj pozabili, da so predstavniki arabskih držav na vrhovnem zasedanju Arabske lige v Beirutu minulo sredo sprejeli zgodovinsko odločitev. Izraelu so po več kot petdesetih letih ponudili priznanje in ureditev odnosov v zameno za palestinsko državo. Izrael pa je ta, t.i. saudijski mirovni načrt, zavrnil. To se je že v naslednjih dneh izkazalo kot usodna napaka.

S T. STRANI

KDO NAJ...

Slovenska stranka že vse od svojega začetka aktivno nastopa na skoraj vseh volitvah in se tako predstavlja volivcem v oceno, česar seveda krovne organizacije nimajo. Seveda je prav, da različni subjekti vstopajo v politično arena. Danes pa vidimo, da tu pravzaprav prednjačita obe krovni organizaciji. Verjetno pa bo treba tudi tu najti neko ravnovesje sil v tej

politični dialektiki med manjšino in večino in s tem zaupati odgovarjajoče mesto zlasti onim subjektom, ki so za to najprej poklicani.

Politika je že od vedno pomenila skrb za javni blagor. Tako so jo že pojmovali grški filozofi (zlasti Platon in Aristotel). Prepričani smo, da bi moralo to načelo veljati tudi v našem času in prostoru. In tudi za izvajanje prave manjšinske politike.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

VEDNO IN POVSOD BRANITI GOVORICO SPORAZUMEVANJA

Braniti je treba govorico sporazumevanja. Braniti jo je treba povsod in v vsakem trenutku, saj je pristop, ki upošteva sogovornika in njegovo mnenje ter ceni različnost kot resnično bogastvo in dar. Braniti je treba govorico sporazumevanja, ker živimo v času, ki kot da se želi ravnati po povsem drugih načelih. V mislih imamo seveda zadnja dogajanja v zvezi s členom 18, z manifestacijo enega od sindikatov in v zvezi s sočasnimi političnim soočenjem.

Pustimo ob strani izračune vlade, ki slej ko prej imajo takšno ali drugačno ekonomsko podlago. Pustimo ob strani sindikate, ki naj bi se menda zavzemali za preudoben položaj delavca v novem času in vzemimo v pretres govorico, ki se je tudi ob tej priložnosti oglasila. O njej ni mogoče reči drugega, kot da je nesprejemljiva in v bistvu nasilna. In ni prvič, da se sedanja vlada dajajo koalicija obnaša na tak način. Najprej predlaga sporen predlog, potem je osupla, ker se pojavijo ugovori, potem prične zaostrovati, se noče pogovarjati in vladni predsednik kaže v javnosti namršen in jezen obraz. In potem zadoni dobesedna grožnja s strani katerega od radikalnih ministrov in slednjič vladni predsednik nastopi pomirjevalno, kot da se ni nič zgodilo. Sploh da ni bil ustrezno razumljen, nasprotniki pa so to večje izkoristili. Omenjeni potek politične igre se ves čas ponavlja, kar daje vedeti, da je načrt, predvsem pa se ponavlja vzdušje pritiska, groženj in nasilnosti. In ob tem dejstvu, da govo-

rico sporazumevanja vse bolj izriva govorica pritiska, groženj in nasilnosti, bi se morali resno zamisliti. Potiskanje govorice sporazumevanja v kot je namreč ogrožanje ene največjih vrednot, kar jih v demokratični družbi premoremo. Posebej še, ker se zdi, da vse to ni brez povezave s svetovnimi dogodki oziroma z vojaškim nastopom zoper terorizem na Bližnjem vzhodu.

Bati se je namreč, da je uporaba sile v najširšem pomenu besede vse bolj v modi. Ne več dogovarjanje in sporazumevanje, pač pa trde razrešitve, ker da ne gre drugače in se drugače ne da ničesar storiti. In ker torej drugače ne gre in se ne da drugače ničesar storiti, utegne biti tovrstna miselnost pripravna tudi v civilni družbi. Temeljna nevarnost uporabe sile je namreč v dejstvu, da se širi in širi, oziroma vse ostreje dokazuje, kako se na miren in sporazumen način nobena stvar ne da premakniti z mrtve točke. In prav zaradi morebitne krepitve takšne miselnosti bi morali biti do besednih zaostrovanj, pritiskov in groženj še kako pozorni, ker se bodo sicer odnosi v politiki in kasneje tudi med ljudmi pričeli vedno bolj nagibati v ostrino in slednjič v nestrpnost. Zavedati bi se morali, da je napad na New York izziv, kot ga nismo doživeli že desetletja: njegova največja nevarnost je seveda v možnosti, da bomo kot razviti svet pričeli govorico sporazumevanja opuščati in bomo znotraj sebe in med seboj ustvarjali vse bolj neprijazne odnose.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978E-MAIL gorica@noviglas.it
uprava@noviglas.it34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419

E-MAIL trst@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJKIZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZI KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA 42€, SLOVENIJA 46€.

INOZEMSTVO 62€, PRIORITETNA POŠTA 83€

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

INTERVJU / JOŽA MAHNIČ

KOMAJ PRIZNANA PASTORKA OB UPOŠTEVANIH OTROCIH

JOŽE HORVAT

Profesor Mahnič, pred drugo vojno ste se kot dijak in nato študent srečevali z zanimivimi kulturniki oz. kulturnimi ustvarjalci tistega časa, saj ste ob drugih poznali slikarja Matija Jama, freskanta Slavka Pengova in ob drugih znamenite profesorje slaviste Fr. Kidriča in A. Ocvirka, ki sta bila vaša učitelja - kako gledate na pomen vaših znancev in profesorjev zdaj, po dobrega pol stoletja? So v današnji javni zavesti primerno prisotni, koliko so aktualni?

Sikarja Jama in Pengova pa poznejšega tenorista Dermoto sem srečeval, ko sem hodil na Bledu v osnovno šolo in se tja vračal na počitnice iz škofovih zavodov. V meni je že tedaj tlela ljubezen do lepe knjige, a tudi do slikarstva in glasbe. Jama je kot impresionistični krajinar vsak dan romal z biciklom, obložen s platnom in barvami, v blejsko okolico. Sam sem se tedaj neobgledno poskušal v risanju; Jama me je nekoč, ko sva z mamo naletela nanj v trgovini, napotil k slikanju krompirja in vzgalic, da bi me od črtne risbe preusmeril k plastičnosti in perspektivi. Slavka Pengova sem občudoval, ko je s freskami poslikaval blejsko župno cerkev; po lestvi sem se povzpel do njega, ko je sebe in zidarja upodobil kot pastirja ob Kristusovem rojstvu. Mladi Dermoto je bil nekaj let pri nas organist, ob mašah z aduščnicah je orglanje pospremil s svojim toplim, a šibkim glasom.

V škofovih zavodih, kjer se mi je pozneje vzgoja zdela prestroga in premalo življenjska, šolanje na klasični gimnaziji pa že tedaj odlično, sem posebno cenil slavista Breznika in romanista Solarja ter glasbenika Tomca, medtem ko sem klasičnega filologa Omerzo občudoval zaradi njegovih dramskih režij. Konec tedna sem se v veliki meri posvetil sodelovanju pri rokopisnem dijaškem listu *Jutranja zarja*, zanj sem prispeval nekaj planinskih potopisov in razpoloženskih črtic pa precej risb in vinjet, vse seveda začetniško in ne vedno izvirno.

Višjo gimnazijo sem obiskoval na državni klasični gimnaziji v Ljubljani. Tu sem zavzeto poslušal slovenista in pisatelja Preglja, sicer šibkega pedagoga, a razgledanega po literarni zgodovini in teoriji. Znanstveno pa sta mi prihodnja stroko in poklic približala in priljubila zlasti profesorja Kidrič in Ocvirk, prvi z delovno disciplino in objektivnostjo, drugi z novejšimi literarnimi smermi pa z genezo in stilom umetnin. Prvega danes označujejo za pustega pozitivista in v javni zavesti skoraj ni več navzoč, a nekateri tudi z modernejšim Ocvirkom niso docela zadovoljni, prepričani, da so ga konceptualno presegli.

Položaj in poslanstvo Slovenske matice, položaj literarne zgodovine in kulture za Slovence v današnjem času - in osebne izkušnje v povezavi z vsem tem so bile nekatere teme, o katerih je tek pogovor z dr. Jožom Mahničem, predsednikom Slovenske matice in znanim literarnim zgodovinarjem.

Nazorsko sem se v teh letih izoblikoval v duhu Krekovega krščanskega socializma ter francoskega in Kocbekovega personalizma, bil član študentskega društva Zarja in se udeležil drugega Bohinjskega tedna. Brezplačno sem, kot še nekateri iz društva, sodeloval s socialnimi članki in črticami pri *Delavski pravici*. Tik pred vojno in med okupacijo pa sem v raznih periodikah objavil nekaj črtic, npr. Večer v rovtih, in novelo Slap. V njih sem izrazil močno domotožje po tedaj mi nedostopnem rodnem Bohinju ter mlado ljubezensko hrepenenje in bolečino. Nimajo pa te stvari kakšne posebne estetske cene.

Po drugi vojni (1949) ste doktorirali iz Otona Župančiča in zdelo se je, da boste nastopili univerzitetno pot in kariero. To se potem ni zgodilo. Literarni zgodovinar dr. Jože Pogačnik v svojem spremnem eseju k vaši knjigi *Presoje in pogledi (Slov. matica, 2000)* pravi, da sta vam to preprečili "politična oblast in strokovna zavist". Kaj lahko poveste o tej blokadi, kako ste jo doživljali?

Ko sem po osvoboditvi na filozofski fakulteti doktoriral, sem bil že vrsto let brezplačni asistent pri prof. Ocvirku. Tedaj sem zaprosil za redno delovno mesto na primerjalni književnosti, profesor mi je predlagal, da bi prevzel predavanja iz literarne teorije in izpite za sloveniste. Sprva je vse kazalo ugodno, nato pa si je zaproseno mesto na ministrstvu rezerviral slušatelj, ki takrat še ni imel niti diplome, a je prišel iz partizanov z visokim častniškim činom. Čez leta sem poskusil priti za profesorja na Pedagoško akademijo, a me je tam spodnesel politično bolj zaslužni in zaželeni kandidat, čeprav se je zame zavzel, to moram pošteno priznati, moj prejšnji tekmeč. Strojena krivica me je hudo prizadelo in je do danes nisem mogel prebleti.

Vaše literarnozgodovinsko delo se osredotoča na pisce moderne, a pisali ste tudi o (z današnjega vidika) sodobnejših avtorjih. Zakaj ste si za disertacijo izbrali Otona Župančiča, katerega delo ste izčrpano komentirali tudi kasneje v *Zbranih delih? Kakšni so bili vaši stiki z njim kot osebnostjo? Se vam ne zdi, da je Župančič danes kot pesnik nekoliko pozabljen?*

Za disertacijo in jedro poznejšega znanstvenega dela sem si izbral Župančiča iz več razlogov: v času med vojnami je na splošno, v domovini in tujini, veljal za našega največjega

pesnika za Prešernom; v razvoju celotne slovenske lirike je pomenil črto ločnico med tradicionalnim in modernim pojmovanjem poetike; poleg čustev in idej sta me pritegovala tudi oblika in izraz njegovih pesmi: njih impresije, metaforika, simboli, ritem, muzikalnost. Zanimale so me tudi tuje pobude na njegovo, posebej francoskih poetov Baudelaira, Verlaina in Verhaerena, ki jim nikdar ni slepo podlegel, temveč jih svobodno prilagajal svoji človeški in umetniški naravi. Osebnost sem se z Župančičem srečal in pomenkoval le nekajkrat, pogosto sem ga videval v uravnikovi loži v gledališču, sicer sem črpal vednost o njem iz njegovega dela. V slovenski javnosti je dandanes kot glasnik vitalizma in optimizma precej odrinjen in pozabljen, mnogi med mlajšimi kulturniki so se rajši ogrevali za temna in modna filozofija Niča.

Kot slovenista in literarnega zgodovinarja (ob drugem ste avtor knjige *Obdobja moderne v Matičini zbirki Zgodovina slov. slovstva*) bi vas vprašal, kako danes gledate na pisanje literarne zgodovine in položaj slavistike (slovenistike) pri nas - pač glede na to, da se včasih sliši, da sta v krizi tako pisanje literarne zgodovine kot sama slovenistika/slavistika?

Leta 1964 je izšlo v seriji *Zgodovina slovenskega slovstva* pri Matici kot V. knjiga moje *Obdobje moderne*. Iz njega so še danes razvidni moji pogledi na pisanje literarne zgodovine. V knjigi sem pregledal čas od konca 19. stoletja do Cankarjeve in Župančičeve smrti. Najprej sem nakazal evropski literarni okvir, zatem označil četrverico modernih in njih učence, za njimi pa druge sodobnike, realiste in naturaliste, in nazadnje orisal tarikatno umetnost in znanost. Pri oznaki osebnosti in del se nisem omejeval na osebnoizpovedne čustvene in miselne prvine, temveč upošteval tudi socialne in politične razmere, kolikor so se odsliskavale v leposlovlju, in posebno pozornost posvečal vrstnim, kompozicijskim, slogovnim in ritmičnim prvinam, kar so nekateri omenjali šteli za novost v naši literarni zgodovini. Besedno umetnino razumevam kot skladen skupek vseh navedenih prvin, zato odklanjam enostranost in skrajnost v eno ali drugo smer, tako ideološko vsiljivost kot artistično igrakanje. Kar pa zadeva pisce literarnih zgodovine, nisem prijatelj subjektivistične presoje in abstraktnega izražanja, napisane naj bi bile karseda objektivno in nazorno.

Kakor razlikujemo literarne zgodovinarje in jezikoslovce, tako naj bi ob komparativistih razlikovali slaviste in sloveniste.

Znanstvene discipline so se v novejšem času tako razvile in razvejile, da so pravi univerzalni slavisti pri nas in v svetu danes najbrž zelo redki. Tudi bi na filozofski fakulteti kazalo organizirati dva oddelka: za slovenski jezik in književnost in za druge slovanske jezike in književnosti. Zanimiva je tudi usoda znanstvenih generacij pri nas: od starejše živimo, žal, redki; nekdanja srednja je, v glavnem, odšla v pokoj; za njo je zazeval, se zdi, kadrovski primanjkljaj. Da bi razsodil, ali spričo odsotnosti razpisov in sredstev ali morda tudi po krivdi prejšnje generacije, nisem poklican.

Bili ste profesor na gimnazijah, predavali kulturo izražanja na Akademiji za glasbo, sourejali revijo *Jezik in slovstvo* ter *Prostor* in čas, uredili *Zbrano delo Otona Župančiča* in vrsto knjig oz. zbornikov drugih piscev, bili ravnatelj Slovenske knjižnice, zdaj pa ste (od 1994) predsednik Slovenske matice - kaj vam je dajala ta stran (urejanje, profesura, vodstvo ustanov) vaše dejavnosti, v čem je bila mikavnost teh - bi rekli - dveh "poklicev"? In kako je bila cenjena nekoč in v današnjih dneh? Se odnos (družbe, javnosti) do kulturnega dela te vrste spreminja?

Na gimnazijah sem poučeval dolgih trideset let. Vanje so me postavile tedanje politične razmere, rajši bi se posvečal samo znanosti. Vendar sem tudi pedagoški poklic jemal resno: mladim sem hotel priljubiti materinščino in leposlovje ter jih pomagati vzgojiti v dobre ljudi; po odzivih na to vrsto mojega dela bi sodil, da sem bil kar uspešen. - Rad sem tudi opravljal naloge ravnatelja Slovenske knjižnice, čeprav je delo potekalo v mračnih in tesnih prostorih palače Mestnega muzeja, a ob prijatnih sodelavcih in vedoželjnih obiskovalcih. - Celih deset let sem, že upokojen, honorarno predaval na Akademiji za glasbo kulturo ustnega in pisnega izražanja ter hkrati slušateljem interpretiral uglasbena leposlovna besedila, tedaj so mi tudi priznali naziv univerzitetnega profesorja. - V raznih obdobjih življenja sem sourejal ali urejal kar precej periodike: prve letnike *Jezika in slovstva*, Letna poročila gimnazije v Šubičevi, revijo *Prostor* in čas, zbornik *Kopitarjevi študijski dnevi in Glasnik Slovenske matice*. - Pri raznih založbah, zlasti pri Matici in Mohorjevi, sem uredil vrsto knjig in jim napisal spremno besedo; v mislih imam Koblarjeve spomine *Moj obračun* in njemu posvečeni zbornik, Pregljev zbornik, Pahorjeve novele *Varno naročje*, Slodnjakov roman *Pohojeni obraz*, pesmi Stana Kosovela *Zrcala*, otroške

Srečka Kosovela *Otrok s sončnico* in druge.

Predvsem pa sem se vedno znova vračal k Župančiču. V znanju o njem sem skušal odpraviti bele lise, posebno uganke njegove prve ljubezni, in odkriti njegova še neznana besedila. Tako mi je uspelo priti do številnih pisem in verzov, namenjenih Berti Vajdič, verze sem objavil v knjigi *Pesmi za Berto*. Prvi natis so doživele tudi pesmi za slikanico *Abeceda na polju in v gozdu*. Rekonstruirati sem poskusil zbirko *Med ostrinami*, od katere je pesnik objavil le ciklus v *Ljubljanskem zvonu*. Za Dušanom Pirjevcom, ki je pripravil prve tri knjige, sem pretehtano uredil in z obširnimi opombami opremil devet knjig Župančičevega *Zbranega dela*, izhajale so v letih 1967-1992; Josip Vidmar je urednikoma občasno pomagal z nasveti. Za sklep svojih prizadevanj na tem področju sem 1998 napisal in objavil sintetično monografijo *Oton Župančič. Ustvarjanje, razvoj, recepcija* in čez dve leti pripravil še izbor iz njegovega dela, tudi iz dramatik, esejev in pisem, *Podaj mi roko, pesem*. Samotno in tiho delo ob rokopiših v zapuščinah, iskreni in prijetni pomenki z njih lastniki ter vedno novi znanstveni rezultati so mi bili največja nagrada za dolgoletno in naporno delo.

Slovenska matica (ust. 1864) je ena temeljnih institucij slovenske kulture in s svojimi leposlovnimi, zgodovinskimi, filozofskimi idr. edicijami odločilno sooblikuje podobo naše kulture nasploh, poglavlja misel o človeku in ga usmerja k bistvenim vprašanjem različnih dob - k čemur seveda izredno prispevajo tudi prevodi iz tujih kultur. Je to poslanstvo dandanes

povsem priznana in omogočeno? Kakšen odnos kažeta do njega sodobna civilizacija in v njej slovenska družba in njena politika? V kakšnem položaju je danes Slovenska matica?

Slovenska matica je, kakor ste v vprašanju nakazali, častiljivo, pomembno in ugledno znanstveno društvo in knjižna založba, ki je s svojimi prizadevanji in publikacijami utirala pot Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. Med knjigami izdaja predvsem dela s humanističnih področij: leposlovja, filozofije, zgodovine, književnosti in drugih umetnosti, ima pa tudi naravoslovno-tehniški odsek in objavlja dela s teh področij. Živahna je tudi naša društvena dejavnost, saj prirejamo predavanja, srečanja in velike, tudi večdnevne simpozije; na njih se spominjamo pomembnih osebnosti in dogodkov iz zgodovine ter obravnavamo pereča sodobna vprašanja. Pri Matici se zbirajo in sodelujejo vodilni znanstveniki vseh strok, univerzitetni profesorji in akademiki. Poleg članov sodelavcev, društvenikov, kakor jim pravimo, imamo člane redne naročnike; število teh drugih, kljub zelo ugodnim popustom, žal, upada. Videti je, da velik del naše javnosti niti ne ve za obstoj naše ustanove, a tudi oblasti iz leta v leto bolj skoparijo z naklonjenostjo in sredstvi. Zdi se, da v naši mladi državi ni potrebne narodne in kulturne zavesti ter da na lestvici vrednot uživajo prednost politika, ekonomija in šport.

Menda tačas slovensko založništvo spet zahaja v krizo, saj naj bi se knjig tiskalo zelo veliko (okoli 4.000 novih naslovov letno), prodajajo pa se vse manj, vse manj pa je za založništvo tudi državne denarja. Kako v teh razmerah naj preživi Slovenska matica? Je njeno delo, ki poleg založništva, kot ste omenili, obsega še društveno dejavnost, zdaj ogroženo? Je razen državne pomoči še kakšno drugo pomoč?

Naravoslovna, medicinska in tehnična znanost so deležne večjega javnega ugleda in podpore, humanistika znatno manj, je komaj priznana pastorka ob upoštevanih otrocih. Tako je Matica v zadnjem času doživljala obdobja, ko smo zaskrbljeni občutili že ogroženost njene založniške in društvene dejavnosti. Imamo občutek, da se oblasti ne zavedajo dovolj, da Matica ni profitna založba z lastnim obratnim kapitalom, temveč tudi, da je njeno poslanstvo v nacionalnem kulturnem pogledu tako pomembno, da jo moremo primerjati z Narodnim gledališčem, Muzejem in Galerijama. Krniti ji moralno in materialno pomoč zato pomeni škodovati življenjskim interesom našega naroda. Na srečo tudi v našem divjem liberalizmu obstajajo nekatera velika gospodarska podjetja, ki niso nebržna do kulture, kakor sta Telekom in Petrol, ki nam v kriznih obdobjih do neke mere priskočijo na pomoč, za katero smo jim močno hvaležni.

3

ČETRTEK,
4. APRILA
2002

S 1. STRANI

MOLITE IN...

Papež je tako na Veliko noč kot tudi na velikonočni ponedeljek v svojem javnem nastopu poudaril, da je v Sveti deželi v teku "vojna, ki uničuje mir", da gre za velikansko tragedijo, v katero je vključen ves Bližnji vzhod in posredno ves svet, vsa mednarodna javnost in zato ne sme ostati "neprižadet in ne-dejaven niti en sam politik in ne predstavnik verstev na tem območju!"

Na velikonočni ponedeljek je sveti oče Janez Pavel II. nagovoril tisoče zbranih na Trgu sv. Petra z okna svojega studia; bil je vidno pretresen in presunjen, ko je s tresočim glasom dejal: "Danes vas še posebej prosim, da molite za prebivalce Betlehema, ki je rojstni kraj Jezusa Kristusa, ki sedaj preživlja izjemno težke ure in je v velikanski nevarnosti. Od tod namreč prihajajo zaskrbljujoče in žalostne novice, ki so nas razburile in motile Veliko noč, ki bi morala biti praznik miru, veselja in življenja!"

Prav zato je papež nadaljeval: "Z veliko bojaznijo in bolečino stoji papež ob strani tem našim sestram in bratom, kot jim je ob strani tudi vsa vesoljna Cerkev, ki moli in si prizadeva, da bi se v kratkem času zaključila ta boleča kalvarija!"

Papež Janez Pavel II. je dejal, da Cerkev moli in dela na tem, da bi se trpljenje in nasilje čimprej končalo; s tem je mislil na prizadevanja Vatikana tako v Organizaciji združenih narodov kot tudi na vseh drugih ustreznih političnih in moralnih forumih, "kajti javni obsodbi morajo slediti konkretna dejanja solidarnosti, ki naj pripomorejo vsem, da ponovno odkrijejo vzajemno spoštovanje in poštena pogajanja!"

Prav prizadevanju za ustavitve spopadov in vsakega nasilja v Sveti deželi je letos za Veliko noč sveti oče posvetil skoraj ves nagovor Urbi et orbi - mestu in svetu, ko je nagovoril ves svet in od vseh ljudi zahteval, "da se takoj ustavijo vsa nasilja in pobijanja, ki s krvjo mažejo Sveto deželo, ki se je zadnje dni ponovno pogreznila v grozo in brezup."

Papež je med nagovorom na Veliko noč tudi dejal: "Zdi se, da je bila napovedana vojna miru. Toda vojna ne reši nikdar ničesar, ampak prinaša samo še večje trpljenje in smrt, kot tudi ni-

čemur ne služijo povračilna nasilja in maščevanja. Tragedija je zares velika: nihče ne more ostati molčeč in ne-dejaven, nihče od tistih, ki svet vodijo v politiki in na področju veroizpovedi. Javnim obsodbam morajo slediti konkretna dejanja solidarnosti!"

Kdor pozna svetega očeta, ki je tudi letos za Veliko noč voščil blagoslovljene in vesele praznike ljudem v svetu v več kot šestdesetih jezikih in med njimi tudi v slovenskem, ve, da je tokrat papež zelo odločno posegel v nasilje na Bližnjem vzhodu in v Sveti deželi, saj je dejal, da so povračilni ukrepi in vsa druga nasilja "grožnja in vojna napoved miru", kar pomeni, da papež javno graja tako palestinske samomorilske teroristične napade kot izraelske maščevalne povračilne ukrepe,

a si sveti oče obenem tudi izjemno prizadeva, da bi se nasilje čimprej ustavilo in to za vedno, saj je le moč besede in medsebojnega poštenega dogovarjanja tista, ki lahko v Sveti deželi privede do pravičnega miru.

Tudi zato je dnevnik Svetega sedeža L'Osservatore romano že na veliko soboto na prvi strani ostro napadel "nepokretnost in nedelavnost" mogočnih in vplivnih pred spopadi in nasiljem v Sveti deželi, medtem ko je imel Radio Vatikan v gosteh na radijskih valovih patriarha iz Jeruzalema Michela Sabbaha, ki je ponovno pozval izraelske vodje, "naj ne gledajo na vse Palestince kot na teroriste, ampak kot na narod, ki ima pravico do svoje zemlje!"

Papež je v svojih nagovorih, naj si vsi prizadevajo za mir v svetu in še posebej v Sveti deželi, zlasti omenil dejstvo, da je "mir, narejen po svetnih pravilih, prevečkrat negotovo ravnovesje med silami in močmi, ki si prej ali slej pridejo ponovno navzkriž, medtem ko tisti, ki verujemo v Boga, vemo, da je resnični mir Božji dar in je zato različen od človeškega miru! Prav zato si moramo vsi verniki z vsemi razpoložljivimi sredstvi prizadevati, da bomo gradili tako človeštvo, ki bo bolj pravično in bratsko!"

JUP

TAKO PRAVI METROPOLIT KIRIL

"SVETI OČE V RUSIJI NI DOBRODOŠEL"

Papežev obisk v Rusiji zaenkrat ni predviden. Pravzaprav je v tem trenutku možnost, da do njega pride, zelo oddaljena. To je potrdil metropolit Smolenska in Kaliningrada Kiril (na sliki) v intervjuju, ki ga je v torek, 2. aprila, objavil italijanski dnevnik Corriere della Sera. Metropolit Kiril je in velja za najvplivnejšo osebnost po patriarhu Alekseju II.

Kot znano, so se odnosi med rusko pravoslavno in rimskokatoliško Cerkvijo poslabšali, ko se je Vatikan odločil, da na območju, kjer tradicionalno že deluje pravoslavna Cerkev, ustanovi štiri svoje škofije. Papež Janez Pavel II. je tudi že imenoval škofo, s tem pa se je posredno odpovedal obisku, ki ga je že dolgo načrtoval, saj je vodja pravoslavne Cerkve izjavil, da papež v Rusiji ni več dobrodošel.

Metropolit Kiril v obsežnem intervjuju navaja razloge za za-

držanje moskovskega patriarha. Ustanavljanje hierarhično urejenega sistema vodenja rimskokatoliške Cerkve - sistema, ki je paralelen že obstoječi strukturi pravoslavne Cerkve, je po mnenju pravoslavni jasen poziv spreobrnjanja iz ene v drugo krščansko vero. Z ustanovitvijo škofij naj bi Vatikan to politiko spreobrnjanja celo na neki način formaliziral.

Čeprav je v Rusiji po padcu komunističnega režima položaj vseh religij v državi enakopraven, ima pravoslavje po mnenju metropolita Kirila neko prednost pri uveljavljanju nekega naravnega partnerstva z družbo, ki jo je oblikovala skozi stoletja. Ruska pravoslavna Cerkev si je to prednost prislužila, ker je v zgodovini soodločala o usodi ruskega človeka in ljudstva ter je oblikovala duhovno podobo ruske družbe. Poleg tega je trenutno tri četrtine Rusov pravoslavne vere.

Z ohladitvijo formalnih odnosov pa se dialog med Cerkvama vseeno nadaljuje, in sicer na nižjih ravneh: s sodelovanjem s posameznimi škofijami in župnijami, z utrjevanjem prijateljstva med predstavniki samostanov, dobroteljskih organizacij, šol in med verniki.

Odgovoren za stike z drugimi Cerkvami obenem poudarja, da je ruska pravoslavna Cerkev še naprej pripravljena na novo pogovorov z Vatikanom o vseh medsebojnih odprtih vprašanjih. Obisk papeža v Rusiji pa bo zopet možen, ko bo Vatikan dokazal voljo po reševanju obstoječih sporov, je še izjavil metropolit Kiril.

BS

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU AŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

2. VELIKONOČNA NEDELJA,
BELA, NEDELJA BOŽJEGA
USMILJENJA

"Bratje so bili stanoviti v nauku apostolov in v bratškem občestvu, v lomljenju kruha in v molitvah." (Apd 2, 42)

"Gospod je moja moč in moja pesem, bil je moja rešitev." (Ps 118, 14)

"V svojem velikem usmiljenju nas je z vstajenjem Jezusa Kristusa prerodil za živo upanje." (1 Pt 1, 3)

"Pod noč tistega dne, prvega v tednu ... je prišel Jezus." (Jn 20, 19)

Noč in tema igrata veliko vlogo v Sv. pismu. Že v začetku je tema prikazana kot negativni pojav. Bog mora poseči vmes, da jo loči od svetlobe (1 Mz 1, 2, 3).

Tri dni kraljuje gosta tema nad ošabnim Egiptom, ki zanika luč svobode Izraelcem (2 Mz 12, 21-29).

V noči so začeli Judje pot v svobodo, potem ko so prebili noč v bedenju. To noč so zato začeli obhajati za Gospoda vsi Izraelovi sinovi iz roda v rod (2 Mz 12, 42). Tema in noč nista torej vedno samo v pogubo.

Juda Iškarjot se v noči umakne iz dvorane zadnje večerje (Jn 13, 30), da izpelje svoje izdajstvo. Naravno je noč sicer dobra, uporabna pa se za ponazoritev duhovne noči ali teme v človekovem srcu, ko izžene iz sebe luč sveta, Jezusa (Jn 8, 12). Jezus govori celo o učencih, da so luč sveta (Mt 5, 14). Saj bi morali biti taki tudi mi vsi, ki smo krščeni v Gospoda. Saj je Bog noč vstajenja Jezusa od mrtvih spremenil v zares blaženo noč. Prva Cerkev je od začetka praznovala samo to noč, ki ji je senca in znamenje božična noč rojstva Boga v to solzno dolino.

V velikonočni noči so krščevali odrasle, ki so nosili znamenje luči in vstajenja: belo krstno obleko osem dni po krstu. Tudi zaradi tega je nastalo ime za 2. velikonočno nedeljo: Bela nedelja. Veselje nad odrešenjem pa ne traja samo en teden, niti ne samo petdeset dni po veliki noči, do prihoda Svetega Duha,

do Binkošti. Kajti celo življenje kristjana naj bo svetlo, pravično in neomadeževano.

Ne smemo si pa privoščiti niti sence domišljavosti, češ da smo že sveti (tako so imenovali prve kristjane: sveti), ker bi sebi lagali. Kajti vsak dan sproti moramo premagovati v sebi in okrog nas greh ter živeti tako, kakor je živel Jezus (1 Jn 2, 1, 6), a je vendar v nas Jezusova moč ali milost in svetost, za katero moramo venomer prositi. Tudi kot skupnost verujočih, kot Cerkev, smo potrebni nenehnega spreobrnjanja k Bogu (Vat. II., C 8. 9). Ali: neprenehoma se moramo vaditi v ljubezni do Boga po ljubezni do človeka.

Jezus je odgovoril Petru, ki ga je vprašal, kolikokrat naj odpusti bratu, ki ga žali: "Do sedemkrat?" (Mt 18, 21; Lk 17, 4) (Jezusov odgovor nam je znan): Vedno. Tudi znana šala nam lahko prav pride: trije duhovniki potujejo z vlakom. Veselijo se srečanja. Pa kar naenkrat zmanjka luč v kupeju. Dva izmed njih začneta modrovati, kako da je Bog luč, hudič in greh pa tema. Snovi za pogovor jima ne zmanjka. Čez čas pa zopet posveti luč. Tedaj se tretji sobrat prikaže na vratih kupeja. Ostala dva ga skoraj očitajoče vprašata, kje je vednar bil, ko bi se bil lahko vključil v teološko debato o Bogu in hudiču. On odgovori: "Šel sem popraviti varovalko".

Tako nekako je moralo biti pri srečanju dveh učencev z Jezusom na poti v Emavs. Učenca sta še v šoku. Podoba zmaličenege Jezusa se je bila globoko vtisnila v dušo in v vsi bit: njegovo telo je bilo kot kup gorja, ker so ga na veliki petek prebičali in do skrajnosti ponižali, tako da je bilo vredno samo za v grob. Saj žalost in razočaranje lahko človeka popolnoma zasvojit. Tedaj začne pestovati samo svojo bol in se čudi, da ostali ljudje nič ne vedo o njegovih problemih, krivcah, ki se mu godijo ipd. Toda Jezus "pod noč tistega dne, prvega v tednu" (Jn 20, 19), še prej pa drugje, pri evangelistu Luku, pokaže, da razume našo stisko in tesnobo, da je pravzaprav vedno z nami na potovanju. Le vprašuje: "O kakšnih rečeh se pogovarjata med potjo?" Žalostna obstaneta in eden izmed njiju vpraša: "Si ti edini tujec v Jeruzalemu, ki ne ve, kaj se je tam zgodilo te dni?" (Lk 24, 13-35).

Treba pa si je prebrati ves odlomek, če se želimo poglobiti v premišljevanje in občudovanje moza, ki je enostavno prekinil kruto verigo zgodovine rojstva, umiranja in pokopa ljudi ter spremenil v noč vstajenja ter svetlega življenja. Tega še ne razu-

memo in ga na tem svetu nikoli ne bomo mogli v celoti dojeti. Toda dovolj nam je ugotovitev, da ne vlada več zakon pogube in prekletstva. Smrt nima več monopola.

Jezus odgovarja z vprašanjem na čudenje učenca, ki misli, da nič ne ve o tragediji, ki je doletela Učenika, vprašanje pa je enostavno in pomirjujoče: "Kaj neki?" (Lk 24, 19). Saj je vse to bilo potrebno. Zdaj sem dokončno pri vas in z vami!

Lomljenje kruha, sv. maša, naj nam daje vedno nov odgovor na naše iskanje. To je srečanje z njim, s sestrami in brati pri sv. obedu-večerji, pri mizi besede in evharistije.

Obredi, spomin na Jezusa, morajo biti živi, ne samo pasivno sprejemanje. Molitev in petje, branja, drža, morajo ogreti vsakega za veselje, ki ga povzroča vstajenje. Prvi kristjani so pri tem pokazali stanovitost v nauku apostolov in v bratškem občestvu, v lomljenju kruha in v molitvah (Apd 2, 42). Držali so skupaj, delili so si dobrine.

Pred leti (1947) so našli potrditev ob najdbah pri Qumranu ob mrtvem morju o skupnosti-ločini-sekti Esenov, ki so prstovoljno gojili skupnost dobrin. Nikjer pa ni zapovedi o tem, ne v SZ ne v NZ. Jezus pa ne primora nikogar, da bi živel meniškosc-samostansko življenje s tremi zaobljubami: pokorščine, predstojnik, uboštva in neporočenosti. To sicer svetuje, tudi sv. Pavel tako (1 Kor 7; Mt 19, 21), Cerkev pa ureja.

Ukazuje pa diakonijo, služenje drugim. Ukazuje vsakemu kristjanu, ker naj bi živeli tako, kakor je sam Jezus živel - za druge.

Zato Cerkev ceni socialni nauk, predvsem pa dejavno, stvarno pomoč potrebnim in ubogim. S tem se je sicer Cerkev vedno ukvarjala, že od začetka. Diakon Stefan v Jeruzalemu, za njim Lovrenc v Rimu, Vincenc pa v Španiji ter vsi Božji otroci do današnjih dni. Vsak kristjan, ki nosi to ime, se mora posvečati karitas-dobroteljski. Sicer je naša vera mrtva (Jak 2, 17). In četudi je Jezus dal le apostolom oblast odpustiti grehe, je vendarle mislil, da moramo tudi mi ter vsi kristjani odpustiti. Pripravljati moramo namreč pot miru, ki nam ga Jezus v današnjem evangelijskem odlomku kar trikrat podari (Jn 20, 19, 21, 26).

Tudi duhovniški in drugi duhovni poklici izhajajo po večini iz družin, po očetu, materi, sestrah in bratih, tako da delitev odpustanja grehov sloni na konkretnem temelju, na skupnosti verujočih, ki živijo Božje usmiljenje in ga tudi delijo.

NOVI ČASI, NOVE ZAHTEVE, NOVI IZZIVI

TRŽAŠKA CERKEV IN NOVI ISKALCI

BREDA SUSIČ

Na cvetno nedeljo je bila openska farna cerkev nabito polna. Blagoslova oljčnih vejic in butaric ter slovesne maše se je udeležila skupina prvoobhajanec in njihovih staršev, nekaj skavtov, na koro se je tlo pevcev, kot se navadno dogaja le za Božič. Nabrlo se je veliko vaščanov, ki so pozorno sledili branju beril in pasijona, pridigi in ubranemu, slovesnemu petju. Tudi na Veliko noč je bila cerkev nabito polna.

Morda je bil le slučaj, da se je tokrat v cerkvi zbralo toliko ljudi vseh generacij. Prejšnja leta namreč ni bilo vedno takoniti ob večjih praznikih. Zdelo se mi je, da je bilo letos tudi za božično polnočnico v cerkvi več ljudi kot prejšnja leta.

Ne vem, kako je bilo drugje. Verjetno bi bilo neprimereno iz enega primera sklepati, da se je v ljudeh nenadoma povečala vernost. Po drugi strani pa bi bilo ravno tako napačno, ko bi spregledali jasen občutek, da se nekaj le dogaja. Morda je to samo iskanje nekega

zavetja ali občutka pripadnosti neki širši skupnosti v tem vedno bolj individualističnem in razvrednotenem svetu. Morda je poskus iskanja nekih opor in vrednot, ki jih televizija in internet ne nudita. Karkoli to že je - tudi samo slučaj -, ga je treba brati v pozitivni luči.

Mnogi duhovniki so to že zaznali in se trudijo, da bi se prilagodili novim trendom. Občutek pa imam, da je slovenska Cerkev na Tržaškem kljub temu še premalo pripravljena na morebiten odziv na to novo plaho iskanje ljudi. Predvsem ker gre za nove "kategorije" iskateljev: gre za mlade pare, mlade družine, ki bi rade nudile večje gotovosti svojim otrokom in nemimim najstnikom. Gre za mladostnike, ki so kritični do vsega in ki niti nočejo priznati, da kaj sploh iščejo, vendar bi radi našli močne vtise in globoko izkušnje. Gre za mlade, ki so že vključeni v svet odraslih in ki še nimajo lastnih družin. Gre za starejše, ki so še v polnosti svojih moči in ki čutijo nenadno potrebo po poglobitvi ali služenju skupnosti.

Vtis nepripravljenosti slovenske Cerkev na Tržaškem se razbere po skromni ponudbi vsem tem "plahim iskateljem". Omejimo se na ponudbo za mlade. Posamezni mladostniki s Tržaškega, ki so slučajno izvedeli za svetovni dan mladine v Torontu, niso vedeli, na koga naj se obrnejo za kako informacijo in za morebitno prijavo. Tisti, ki so po srečnem naključju imeli podjetne starše ali osveščene prijatelje, so našli odgovore in se vključili v organizirane skupine mladih in Goriškem ali v Sloveniji.

Duhovno pripravo na Veliko noč nudi le skavtska organizacija svojim članom. Kaj pa ostala mladina? Na sugestivnem skavtskem križevem potu se vsako leto zbere več mladih in manj mladih - tudi takih, ki niso neposredno povezani s skavtsko organizacijo. Odziv je velik predvsem zato, ker se mladi sami prepričajo, da gre za globoko doživetje in potem naslednja leta nanj povabijo še svoje prijatelje. Spoved za mlade je bila, vendar so bili o tem, kje in kdaj, obveščeni le preko

medijev. To za mlade iskatelje ni dovolj, saj potrebujejo pozitivne spodbude in zglede, drugače se zanjo težko odločijo. Če morda spoved zavračajo, bi se pa nekateri mladi in manj mladi lahko odločili le za iskren pogovor z duhovnikom, ki je sposoben razumeti utrip in dileme novih časov. Ta bi jih lahko počasi zopet približal tudi zakramentu sprave.

Pomislimo na najstnike, ki postavljajo vse pod vprašaj in se po naravi upirajo vsaki instituciji: pogledimo, kaj nudi Cerkev njim? Morda ni nihče opazil, da se ti nemirni iskalci navadno približajo Bogu posredno - predvsem s pomočjo skupine vrstnikov, kjer se čutijo popolnoma sprejete; s pomočjo glasbe (moderne, da se razumemo, take, ki je njim blizu), skupnih podvigov in zabave, pomoči bližnjemu; predvsem po zaslugi zglede in nevsiljivega usmerjevanja, ki ga nudijo starejši prijatelji, voditelji, vzgojitelji, duhovniki... Takih skupin (če izvzamemo skavtske) za najstnike na Tržaškem ni.

Kdo in kdaj bo temeljito premislil in storil kaj konkretnega, da bo zadovoljil potrebe vseh teh izredno zahtevnih iskalcev današnjega časa in družbe?

SVETNIK TEDNA

6. APRILA

SILVESTER ČUK

IRENEJ SIRMJSKI, ŠKOF IN MUČENEC

Današnjega godovnjaka svetega Ireneja, škofa v Sirmiju, sedanjih Sremski Mitrovici, ne smemo zamenjavati s svetim Irenejem, odličnim cerkvenim učiteljem, ki je bil škof v mestu Lugdunu v rimski pokrajini Galiji - Lyonu v sedanji Franciji - v drugi polovici drugega krščanskega stoletja. Ta Irenej, ki je s svojim življenjem pričeval za Kristusa na tleh, ki so zdaj slovanska in, žal, spet orošena s krvjo nedolžnih ljudi, žrtev vojne, pred Bogom ni manjši od onega velikega učitelja Ireneja. Pri njem namreč človeku daje veljavo zvestoba v njegovi službi in ljubezen do konca.

O mučenstvu svetega Ireneja iz Sirmija poročata dva mučeniška spisa, eden latinski, drugi grški, oba zajemata iz skupnih virov in imata razne govorniške "okraske". Mučeniško smrt je Irenej pretrpel 6. aprila leta 404. V prvih krščanskih stoletjih se je pogosto dogajalo, da so za škofo - predstojnike krajevnih Cerkev - izvolili tudi poročene moške, ki so pri ljudeh uživali spoštovanje in zaupanje. Tudi Ireneja so izvolili za škofa v velikem mestu Sirmiju, ko je bil še mlad in oženjen. Po prevzemu škofovske službe se je ločil od družine in se ves posvetil delu za božjo Cerkev. Imel je še žive starše in ti so se zavzeli za njegove nedorasle otroke, iz sodnih zapisov pa je dobro vidno, da je bila tudi žena zavzeta za srečo otrok. Irenej je mogel tako dokaj neovirano delovati za rast božjega kraljestva v svojem velikem in pomembnem škofijskem območju. Nedvomno je moral biti res sposoben, da so ga verniki izvolili za škofa.

Ob času Irenejevega mučenstva je živel v Sirmiju "cezar" Galerij, desna roka cesarja Dioklecijana. Prav Galerij je prepričal Dioklecijana, da mora "zaradi varnosti rimske države" začeti boj zoper kristjane, "dokler ne bo krščansko ime iztrebljeno". Mladega Ireneja, ki je bil kot škof tako važnega mesta v veliki meri predstavnik vse Cerkev, je poklical pred sodišče Prob, prefekt v provinci Panoniji.

Škofa je najprej opozoril na ukaz obeh cesarjev, Dioklecijana in Maksimijana, da mora kakor vsak državljani tudi on darovati bogovom. Irenej je to zavrnil in prefekt mu je zagrozil s smrtjo, ako ne bo daroval. "Darujem samega sebe Bogu," je odvrnil škof Irenej, "s tem, da ga priznavam; vedno sem mu doslej prinašal to daritev."

V skladu s cesarskimi odloki je moral Prob poskusiti vse, da bi Ireneja pripravil k odpadu. Pred sodišče so povabili njegove starše, ženo in otroke, ki jih je škof vse ohranil v ljubezni. Pokazal pa je, da ga njihovo rotenje, naj si ohrani življenje, nikakor ne more odtrgati od višje ljubezni do Kristusa. Svojo misel je izrazil z besedami svojega božjega Učitelja: "Kdor ima očeta ali mater rajši kakor mene, ni mene vreden." Prav tako so Ireneja zaman pregovarjali njegovi ugledni prijatelji in sorodniki. Odgovoril jim je, da noče zatajiti Odršenika pred ljudmi, da ga ne bo Kristus zatajil pred svojim Očetom. Na ponovno opozorilo prefekta Proba, da je vendar dolžan varovati svojo družino, je Irenej odvrnil: "Moji otroci imajo istega Boga, kakor ga imam in molim jaz. On more nje in mene varovati." Prefekt mu je tedaj zagrozil s smrtno kaznijo. "Za srečo si štejem, ako boš to res storil," je dejal Irenej, "ker mi boš z obsodbo na smrt pripravil večno življenje."

Rimski visoki uradnik je ukazal, naj bo Irenej "zaradi nepokorščine cesarskim ukazom" na mostu zunaj mesta obglavljen, njegovo truplo pa naj vržejo v reko Savo. To se je zgodilo 6. aprila 304.

OBREDI IN VSTAJENJSKA MAŠA

VELIKI TEDEN V GORICI

Veliki teden v Gorici je potekal letos v znamenju sončnega pomladanskega vremena. Na to se je navezal sam nadškof msgr. Dino De Antoni, ki je v pridigi na velikonočno nedeljo poudaril, da je Velika noč za kristjane "pomlad življenja". Ti namreč ne smejo samo oznanjati Kristusa, ampak biti žive priče vstalega Gospoda.

Velikonočno tridnevje je potekalo pri sv. Ivanu v Gorici, kjer je bila v četrtek slovesna maša v spomin na zadnjo večerjo. V petek popoldne je bil križev pot za mlajše, nato za odrasle, zvečer so bili obredi velikega petka. V soboto so bili na sedežu naše duhovnije obredi velikonočne vigilije in blagoslov jedi.

Nadškof je v petek zvečer vodil mestni križev pot, ki je bil za udeležence posebno doživetje. Na izviren in iznajdljiv način ga je pripravila goriška višješolska mladina. Velika množica se je zbrala pred vladno palačo na Travniku; tudi Kristusov križev pot se je začel pred Pilatovo vladno palačo... Pot zbranih goriških vernikov se je nadaljevala po Raštelu, ozki strmi poti, kot je tista, ki vodi na Golgoto. Na poti do gradu so mladi na ustvarjalen način prikazali postaje Kristusovega križevga pota s sim-

boli, podobami in zgovornimi gestami, ki so spodbujale k razmišljanju in tihi molitvi. Enajsto in dvanajsto postajo so pripravili naši mladi, ki so vseskozi sodelovali tudi s slovenskimi molitvami in pesmimi. Na parkirišču sredi borov ob cerkvi Sv. Duha pa je zbrane na ganljiv način nagovoril nadškof.

Čudovito doživetje je bila nedeljska vstajenjska maša v stolnici ob 6.30. Tudi tokrat je novico o odvaljenem kamnu od groba naznanil trikratni aleluja, ki so ga v stranski kapeli odpeli mašniki z nekaterimi člani pevske skupine Musicum. Na koro so nato mogočno zapeli pevci naših cerkvenih zborov ob orgljanju prof. Lojzke Bratuž. Somaševanje je vodil msgr. De Antoni ob msgr. Oskarju Simčiču in p. Mirku Pelliconu. Goriški nadpastir je v bogati homiliji poudaril pomen Velike noči in povedal, da postaja ta naša tradicionalna vstajenjska maša tudi njegova tradicija. Spominja ga na Jezusove prijatelje, ki so na tihem zgodaj zjutraj tekli do groba in tam našli prazen grob. Ob koncu maše je nadškof blagoslovil jedi, ki so jih prinesli verniki s sabo, nato pa pred oltarjem vsakomur voščil in podaril blagoslovljen kruhek.

DD

ZALOŽBA LIPA / DELO P. TOMAŠA ŠPIDLIKA

EVANGELIJ VSAKEGA DNE

Ob koncu prejšnjega leta so pri rimski založbi Lipa v kartonastem zabožku izšle štiri čudovite knjižice, ki jih toplo priporočamo vsakomur, ki mu kaj pomeni rast v veri.

Delo nosi naslov *Il vangelo di ogni giorno* (Evangelij vsakega dne), njegov avtor pa je moravski jezuit p. Tomaš Špidlik (1919), eden največjih poznavalcev krščanskega Vzhoda na Zahodu, človek, ki je z večdesetletnim študijem in raziskovalnim delom ter posebno občutljivostjo za sodobne kulturne tokove

Dei Verbum spodbudil vse vernike, tudi laike, naj vsak dan segajo po Božji besedi. V uvodu k prvi knjigi navaja p. Špidlik pomembne besede sv. Hieronima: "Nepoznavanje Božje besede je nepoznavanje Kristusa." Branje in poslušanje Besede sta torej neločljiva dejavnika molitve, odnosa z Bogom. Zlasti v našem času je za to koristno imeti primerne napotke, ključ, ki uvaja in omogoča tako branje in molitev. Tak ključ predstavljajo razmišljanja iz knjižic p. Špidlika. Ne gre za znanstveno interpretacijo bi-

jezikov, za sabo ima dolgo vrsto doktoratov *honoris causa*, ki so mu jih poleg drugih odličij podelili po vsem svetu; znano je tudi to, da je marca 1995 vodil duhovne vaje za svetega očeta. In vendar piše na vsem doumljiv način, ker mu gre za to, da bralcu kaj sporoči.

Štiri knjige, o katerih pišemo, so pravi primer tega. Vsebujejo namreč krajša razmišljanja o bogoslužnih berilih, ki jih slišimo ob delavnikih. Knjige štejejo skupno 782 strani; prva je posvečena adventu in božičnemu času, druga postu in Veliki noči, tretja in četrta pa berilom v tednih bogoslužnega leta, t.i. "per annum". Drugi vaticanski koncil je z liturgično reformo porazdelil bogoslužna berila tako, da se skozi leto preberejo vsi štirje evangeliji; hkrati je s konstitucijo

bličnih odlomkov ali za pripravljene homilije, ampak za krajše misli, ki se vtisnejo v spomin in počasi tudi začenjajo spreminjati naš način razmišljanja in umevanja Besede in našega življenja. Zapisal jih je človek, ki črpa iz bogate zakladnice svojih najljubših "prijateljev" - cerkvenih očetov, človek, ki služi Gospodu in ljudem kot duhovnik več kot 50 leti, človek, ki pozna najrazličnejše narode in kulture, človek, ki v vsaki osebi in stvari išče Božjo sled in želi pomagati vsakomur, da bi stopil v dialog z Božjo besedo, bil "domač" z njo.

Za konec izražamo le upanje, da bo kakšna slovenska založba prej ali slej prešla v naš jezik tudi te štiri Špidlikove knjižice in tako naredila veliko uslugo slovenski Cerkvi.

DPD

KOPRSKA ŠKOFIJA: LETOS OBDOBJE POMEMBNIH OBLETNIC

Koprski škof Metod Pirih je pri krizmeni maši 28. marca v koprski stolnici, ki se je udeležila velika množica vernikov in več kot 130 duhovnikov iz vse Primorske, med nagovorom tudi dejal, da koprška škofija stopa v obdobje pomembnih obletnic. 25. maja se bodo spomnili 50-letnice ustanovitve verskega tednika Družina, ki je začel izhajati na območju škofije. Slovesnost ob jubileju tega časnika bo 25. maja v svetišču na Sveti Gori pri Novi Gorici. 19. oktobra letos pa bo v Vipavi praznovanje 50-letnice ustanovitve malega semenišča, iz katerega se je postopno oblikovala tudi Škofijska gimnazija v Vipavi. Škof Metod Pirih je med omenjenim nagovorom dejal, da se bomo omenjenih pomembnih dogodkov spomnili v bogoslužju in praznovanjih, na katere je vernike in tudi laike že zdaj prisrčno povabil.

KARITAS: TUDI OB VELIKI NOČI SKRB NAJBOLJ POTREBNIIM

Sodelavci župnijskih Karitas so tudi pred letošnjimi velikonočnimi prazniki obiskali ostarele, bolne in osamljene ljudi. Obiske so opravili po domovih za starejše občane in tudi v bolnišnicah v Izoli in v Šempetru pri Gorici. Škofijska karitas Koper je v ta namen pripravila 5.000 velikonočnih voščilnic, na območju Primorske pa je bilo raznih oblik pozornosti deležno nad sedem tisoč bolnikov, invalidov in ostarelih ljudi.

Škofijska karitas Koper je na velikonočni ponedeljek v župnijski dvorani v Kranju odprla prodajno razstavo z naslovom Umetniki za Karitas. Vsebuje likovna dela, ki so jih slikarji ustvarili na likovni razstavi na Sinjem vrhu, ter so bila oz. so namenjena prodaji, izkupiček pa namenjajo programu karitas Mladi na robu. Likovna dela in avtorje je v Kranju predstavila umetnostna zgodovinarica Anamarija Stibilj-Sajn. Razstava bo odprta do konca aprila.

5

ČETRTEK,
4. APRILA
2002

IN MEMORIAM

DR. BRUNO BRESCHI

Sredi velikega tedna je v Gradežu po težki bolezni v 70. letu starosti preminil dr. Bruno Breschi. Pred leti je naš list objavil zanimiv intervju, v katerem je v Trstu rojeni zdravnik govoril o svojem življenju in delu. Spominjamo se ga kot izredno plemenitega človeka, ki je bil na poseben način povezan s slovensko kulturo. Izkazal se je predvsem kot mecen Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. Leta 1998 je SAZU - Razred za filološke in literarne vede - objavila v faksimilu pridige Janeza Svetokriškega v petih knjigah, ki so izšle med leti 1691 in 1707. Izdajo je v celoti sponsoriziral dr. Breschi in s tem pretrgal dolgi molk slovenske literarne znanosti. V uvodu v prvo knjigo je v slovenščini in italijanščini zapisano, da se je dr. Breschi "v spomin na svojo mater in v dobro njene domovine Slovenije odločil, gmotno omogočiti pretisk zbirke slovenske baročne retorske proze Sacrum promptuarium /.../ plemenito dejanje gospoda dr. Bruna Breschija bo v slovenski zgodovini ostalo zgled spodbudnega sodelovanja med ljudmi različnih držav, ki v srcu dobro mislijo, takšne misli pa z veliko voljo tudi uresničujejo". Dr. Breschi je sponsoriziral tudi zbornik o Janezu Svetokriškem (Prispevki s simpozija v Vipavskem križu 22. - 24. aprila 1999). Pozneje je Fundacija Bruno Breschi, ki so jo pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti ustanovili leta 2000, omogočila faksimilirano izdajo baročnega dela Palmarium empyreum o. Rogerija Ljubljanskega.

Od velikega dobrotnika slovenske kulture smo se poslovili v torek, 2. aprila, v Gradežu. Poleg zdravnikove žene irskega rodu gospe Mary Rose Kelly in matere gospe Nerine Moravec Breschi, ki se je rodila pred 88. leti v Idriji, so se pogrebne maše v gradeški stolnici udeležili sorodniki in prijatelji, med njimi očetje kapucini iz Škofje Loke in Vipavskega križa, ki so tudi somaševali.

Na pokopališču se je od svojega "uglednega prijatelja" v imenu Sloven-

ske akademije znanosti in umetnosti poslovlil njen podpredsednik akademik Kajetan Gantar. Poudaril je pokojnikove zasluge in cilje po njem imenovane fundacije. Dr. Breschi si je prizadeval, da bi se objavljala doslej prezrta poglavja starejše slovenske književnosti in da bi se gojile tradicionalne kulturne in narodne vrednote naše zgodovine. Prizadevanja dr. Breschija naj bi prispevala k dobrososedskim odnosom in prijateljskemu sožitju med različnimi narodnostnimi skupnostmi. Profesor Gantar je tudi povedal, da je že hudo bolni dr. Breschi izrazil željo, da bi SAZU objavila monografijo o idrijskih čipkah in da je tudi za to publikacijo že zagotovil gmotna sredstva. Za svoje zasluge je gradeškemu zdravniku predsednik Republike Slovenije podelil častni znak svobode. Akademik Gantar je svoj govor sklenil z besedami: "Naj ti Bog, ki je navdihal tvoje življenje in delovanje bodisi kot delo nesebičnega zdravnika v misijonih bodisi kot prizadevanja širokosrčnega mecenca, podeli večni mir." Ob koncu je dolgoletnemu prijatelju spregovoril še p. Angel iz Škofje Loke. Prebral je pretresljivo pismo, ki mu ga je pred nedavnim poslal dr. Breschi in ki je ob poslednjem slovesu izzvenelo kot duhovna oporoka.

Dr. Breschija, bralca in naročnika našega lista, bomo ohranili v najlepšem spominu. Njegovim dragim naše iskreno sožalje.

LB

SODELOVALO BO TUDI SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

KMALU MEETING IETM

Trst bo kmalu sprejel nad 500 kulturnih delavcev, ki prihajajo iz vse Evrope, Sredozemlja, Severne Afrike, Južne in Zahodne Amerike. Slednji obiskujejo vsakoletna plenarna srečanja, ki jih v različnih evropskih mestih organizira IETM (Informal European Theatre Meeting). Evropsko združenje, ki ima sedež v Bruslju, deluje v duhu umetniškega sodelovanja, dialoga in izmenjave izkušenj med umetniki. Vsako leto IETM organizira srečanja v kulturno vidnejših evropskih metropolah (Sevilla, Pariz, Dunaj, Rotterdam, Helsinki, Praga).

Od 10. do 14. aprila bo v Trstu potekal Plenary Meeting, ki se po 14 letih vrača v Italijo, tokrat v obmejni pas, ki bo omogočal predstavitev umetniškega delovanja na križišču kultur in jezikov. Potekali bodo seminarji in okrogle mize, predstavitve skupnih projektov, ogled prizorišč mednarodnih festivalov v Čedadu in Topolovem, gledališč v Vidmu, Gorici, Sežani in Ljubljani.

Zvrstili se bodo seminarji na temo: strokovna rast v kulturnem managementu, multidisciplinarnost in nouvelle cirque, gledališče in skupnost, dialogi med Evropo in arabskimi deželami, umetnost in urbani prostor, umetnost in okolje. Umetniški program sestavlja mozaik sodobnih gledaliških in plesnih produkcij Italije in Slovenije. Slovensko stalno gledališče bo obogatilo ponudbo z dvema produkcijama in z gostovanjem SSG.

Pravcati gledališki maraton se bo začel v četrtek, 11. aprila, ob 20.30 s premierno uprizoritvijo *Zločina no kozjem otoku* Uga Bettija v režiji Jerneja Lorenčija.

Ena izmed najintenzivnejših in globoko izpovednih dram velikega italijanskega dramatika prve polovice prejšnjega stoletja, čigar dramski opus šteje nad 50 dramskih del, sega z intenzivno pronicljivostjo v svet zamolčanih čustev, odstira laži in razkriva resnico v obrazilih, za katerimi se skrivajo neizrečena čustva. Slednja se zlijejo v neizrekljivo močjo strasti, ki v svoji neobrzdani rojevajo brezizhodno nasilje.

V petek, 12. aprila, bo na sporedu avtorski projekt Damirja Zlatarja Freya po motivih tregedije F.G. Lorce *Krvava svatba*, ki je očarala gledalce ter odprla vrata SSG-ju v širši italijanski gledališki prostor. Ob tej priložnosti bo Združenje dramskih umetnikov Slovenije podelilo nagrado za življenjsko delo igralki Mirandi Caharija.

Za zadnji večer meetinga je SSG pripravilo gostovanje Slovenskega mladinskega gledališča iz Ljubljane s festivalno predstavo *Silence, silence, silence* v režiji Vita Tauferja. Predstava, ki izklicuje tišino, ponazarja krizo jezika, je refleksija o mejah med realnostjo in iluzijo, med življenjem in snom. Vsi smo prav to, kar prikazuje: marionete v rokah absurda, stroji iz mesa, kosti in duše.

PRIMORSKI SLOVENISTI V VIPAVSKEM KRIŽU

Primorski slovenistični dnevi bodo letos v Vipavskem križu in jih prireja Slavistično društvo Nova Gorica ob sodelovanju Slavističnega društva Koper in Slavističnega društva Trst-Gorica-Videm. Literarna tema letošnjega posveta je primorsko izseljenstvo; jezikovni del pa bo obravnaval vključevanje tujezičnih otrok v slovensko šolo ter izrinjanje slovensčine iz javnega življenja. Zborovanje bo potekalo od 4. do 6. aprila. Začeli se bodo v četrtek zvečer ob 18. uri s kulturno prireditvijo v Pilonovi galeriji v Ajdovščini, zaključili pa v soboto s poldnevno ekskurzijo po Vrtovčevi polji.

V petek, 5. aprila, bo seminar del zborovanja v Vipavskem križu z začetkom ob 9. uri. Po uvodnem zgodovinskem okviru primorskega izseljevanja, ki ga bo podal Branko Marušič, bo najprej Zora Tavčar spregovorila o deležu Primorcev v izseljeniški literaturi, Marija Pirjevec o motivih izseljenstva v pesmih Silvine Paletti in Lojzka Bratuž o dveh delih Dorice Makuc, Aleksandrinke in Sardinci; Ivana Slamič bo najprej predstavila pisateljico Ano Praček Krasno, nato pa še raziskovalno nalogo dijakov. V dopoldanskem delu bo še na ogled dokumentarec o množičnem izseljevanju Slovencev v ZDA. Popoldanski del se bo začel ob 14.30 in bo z različnimi prispevki osvetlil zgoraj navedeno tematiko; sledila bo razprava. Ob 18. uri pa bo v Ajdovščini odkritje spominske plošče Avgustu Žigonu. Slavnostni govornik bo prof. Boris Paternu.

Trinajsti primorski slovenistični dnevi se napovedujejo kot zanimivo srečanje in priložnost za strokovno slavistično izpopolnjevanje. Kot vedno je njihov največji pomen v vrednotenju deleža Primorske v slovenski kulturi ter v dogajanju jezikovnega razvoja.

PRIZNANJE MIRANDI CAHARIJA

Dne 27. marca smo obhajali sveto dni dan gledališča. Ob tej priložnosti so po svetu in tudi v slovenskem prostoru priredili festivale, predstave, strokovna srečanja na gledališke teme in podelitve nagrad gledališčnikom.

Združenje dramskih umetnikov Slovenije je tako na ta dan prisodilo priznanja za najvidnejše gledališke igralske stvaritve v minulem letu. Z velikim veseljem smo prebrali, da je nagrado za življenjsko delo šla gledališki in filmski igralki iz Nabrežine Mirandi Caharija. Med letošnjimi nagrajenci so še Maruša Geymayer-Oblak za vlogo Wendy v uprizoritvi *Peter Pan ali deček, ki ni hotel odrasti* J. M. Barrieja v režiji Matjaža Pograjca in za vlogo Natalije Ivanovne v *Treh sestrah* A. P. Čehova v režiji Tomija Janežiča ter še igralka Jure Ivanušič za vlogo Mozarta v igri *Amadeus* Petra Shafferja v režiji Sebastijana Horvata.

Žirija, ki so jo sestavljali igralec Jurij Souček, dramaturginja Mojca Kreft in igralec Rado Pavalec so v utemeljivih zapisali, da Miranda Caharija prejme priznanje Združenja dramskih umetnikov Slovenije za "življenjsko delo in izjemen igralski opus, ki s sugestivno odrsko prezenco svoje igralske prenaša v sfero umetniškega in zlahtnega igralskega in ki hkrati v vseh gledaliških najobčutljivejših prelomnicah ostaja zvesta gledališkemu snovanju Slovenskega stalnega gledališča v Trstu".

KONCERTNA SEZONA GLASBENE MATICE: V TOREK PRVI KONCERT

Glasbena matica ponuja ljubiteljem glasbe novo koncertno sezono 2001/2002, točneje njen pomladanski del. Vsi koncerti razen enega bodo potekali v dvorani Nemskega dobrodelnega društva (Deutscher Hilfsverein - bivši Goethe Institut) v ulici Co-

roneo 15 ob 20.30, le zadnji koncert bo v Kulturnem domu v ulici Petronio 4 v Trstu prav tako ob 20.30. Koncerte bodo skoraj v celoti oblikovali domači glasbeniki oz. skupine, ki so izšli iz GM oz. delujejo v njenem okviru.

Prvo srečanje z glasbo bo v torek, 9. aprila, v dvorani Nemskega dobrodelnega društva. Oblikoval ga bo kitarski duo Marko Feri-Mauro Bregant, zasnovan pa bo kot poklon argentinskemu skladatelju Piazzolli ob 10-letnici njegove smrti. Feri in Bregant bosta izvajala skladbe južnoameriških avtorjev Gismontija, Gnattalija, Cordeira, Brouwerja, Bellinatija in Piazzolle.

Drugi koncert bo 19. aprila, posvečen pa bo Ubaldu Vrabcu ob 10-letnici smrti. Prislunhili bomo izključno delom tega skladatelja, ki je bil markantna osebnost v slovenskem zamejskem povojnem glasbenem in drugem življenju in katerega ime je tudi neločljivo povezano z zgodovino GM. Šlo bo za srečanje po vzorcu koncerta, ki ga je pred kratkim priredil glasbeni center Emil Komel v Gorici z nastopom goriških in tržaških glasbenikov. Tako bodo Vrabčeve skladbe podali solisti (Elisa Bensa-klavir, Clara Bensa-violina, Peter Filipič-violončelo, Štefan Bembi-bas, Marko Štoka-klarinet, Aljoša Tavčar-fagot, Marko Sancin-klavir in Sara Jablansček-sopran) in zbor Jacobus Gallus pod vodstvom Janka Bana.

Tretji koncert bosta 3. maja oblikovali mladi kriški glasbenici, in sicer flavtistka Tamara Tretjak in pianistka Claudia Sedmach. Podali bosta izbor skladb znanih in manj znanih evropskih avtorjev iz 20. stoletja, ena skladba pa je iz leta 2001 in je posvečena prav kriškemu duu. Duo Tretjak-Sedmach bo izvajal dela Jacquesa Iberta, Petra Kopača, Francisca Poulencja, Edija Meole in Otarja Taktakishvilija.

Četrti koncert bo 17. maja, oblikovali pa ga bosta pianistki Beatrice Zonta in Vesna Zuppin. Igrali bosta skladbe R. Schumanna, F. Mendelssohna-Bartholdyja, S. Calligarisa, C. Debussyja in N. Rubinsteina.

Zadnji koncert spomladanskega dela sezone GM bo 29. maja v tržaškem Kulturnem domu ob 20.30. Oblikoval ga bo Slovenski oktet, sestav, ki ga ni treba posebej predstavljati, saj gre za enega od pomembnejših ambasadorjev slovenske kulture v svetu. Po nekajletni krizi, ki je sledila poslovitvi prejšnje sestave leta 1996, so nov oktet oblikovali mlajši pevci, katerih umetniško vodstvo je leta 2000 prevzel Mirko Cuderman. Tržaški koncert bo sovpadal s petdesetletnico prvega javnega nastopa okteta, slišali pa bomo slovenske umetne in ljudske pesmi.

OBČNI ZBOR SLOVENSKE MATICE: MAHNIČ POTRJEJEN

Joža Mahnič, dosedanji predsednik Slovenske matice (na tretji strani objavljamo daljši intervju z njim), je bil na rednem občnem zboru v Ljubljani spet izvoljen na čelo te pomembne slovenske kulturne ustanove.

Mahnič se zaradi bolezni občnega zbora ni mogel udeležiti, zato je svoje poročilo o zadnjih dveh letih delovanja na področju društvene, znanstvene, kulturne in izdajateljske dejavnosti poslal v pisni obliki. Materialni položaj Slovenske matice je po njegovi oceni katastrofalen, saj ministrstvu za kulturo ter za šolstvo, znanost in šport zanjo ne prispevata dovolj finančnih sredstev. Matica si tako pomaga s sponzorstvi privatnih podjetij, med katerimi sta najbolj radodarna Telekom in Petrol. Predsednik je v poročilu tudi izrazil željo, da bi se tako odgovorni na ministrstvih kot tudi slovenski izobraženci sploh v bodočnosti bolje zavedali pomembne vloge, ki jo opravlja Slovenska matica, in da bi jo odločneje podpirali ne nazadnje tudi s pogostejšim seganjem po njenih knjigah in zbornikih. Kljub krizi pa matica pripravlja nove pobude, med katerimi naj omenimo, da bo v kratkem v atriju stavbe na Kongresnem trgu v Ljubljani odprla letno knjigarno in klub.

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 5.4. DO 11.4.2002)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9, 90.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 20. do 21. ure. Spored: - **petek, 5. aprila** (v studiu Anka Čer-nic): Z vzhoda do juga: Različni glasovi sveta: potovanje med kraje in ljudi, da bolje spoznamo pisanost našega planeta. Gost je André Nyabenda (Burundi). - Prislunhimo zborovski glasbi: Slovenski komorni zbor poje velikonočne pesmi. - Za prijeten konec tedna: slovenska narodno-zabavna in zabavna glasba.

- **Sobota, 6. aprila** (v studiu Jan Leopoli): Rubrika: 103 besede. O znamenih na Primorskem bo spregovoril filatelista Branko Morencič. - Poutpourri tujih viž.

- **Ponedeljek, 8. aprila** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni mozaik z Andrejem. - **Torek, 9. aprila** (v studiu Matjaž Pintar) Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem

- **Sreda, 10. aprila** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Slovenci in sprava s preteklostjo. - Izbor melodij. - **Četrtek, 11. aprila** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Cecilijanka 2001: MeMIPZ Devin-Rdeča zvezda Zarja, MePZ Štandrež. (2. oddaja). - Glasba iz studia 2.

RADIO OGNJIŠČE

Vsako soboto je od 17. do 18. ure oddaja *Slovinci v Italiji*, ki jo ureja in vodi Martina Slavec. Oddaja sledi aktualni problematiki v zamejstvu z zanimivimi pogovori. Uro pred oddajo so čestitke in pozdravi naših poslušalcev, kjer lahko svojo čestitko brezplačno pošljete v eter. Telefon: 00386 56281114.

Nova oddaja *Graditelj* je na sporedu vsako nedeljo ob 10.30. Predstavlja najpomembnejše primorske graditelje slovenskega doma, ki so vse svoje moči zastavili za obrambo slovenstva. Dokumentarno feljtonsko oddaja skuša predstaviti zamolčane in pozabljene Primorce, med katerimi je veliko duhovnikov. Osrednja informativna oddaja je vsak dan ob 15. uri.

Radio Ognjišče lahko poslušate na UKV frekvencah 107,5 - Sveta Gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst). POZOR: Oddajnik na Tinjanu je po novem močnejši, tako da je slišnost na Tržaškem boljša kot prej!

JANEZ POVŠE O PRIHODNOSTI

Za našo radijsko postajo v Trstu je Janez Povše pripravil niz trinajstih oddaj z naslovom *Naša pot v prihodnost*. Gre za zanimiva in večobrazna razmišljanja o tem, kaj nam vse prihodnost pomeni, oziroma bo pomenila. Bo mirna, bo srečna, je torej prihodnost naša prijateljica in zaveznica, ali nam lahko pripravlja neljuba presenečenja? Živimo v razgibanem času, ki kar kliče po razmisleku o tem, kam gremo in kam naj bi šli.

Zanimivo, da skorajda večina najbolj znanih prerokb slika prihodnost mračno in z napovedjo takšnih in drugačnih katastrof, toda Povšetova radijska razmišljanja podčrtujejo prepričanje, da je večji del naših prihodnjih dni odvisen od nas samih. Človek je v svoji zgodovini storil že marsikaj hudega in strašnega, toda istočasno je ustvaril mnogo čudovitega in neskončno spodbudnega. O teh in drugih pogledih na prihodnost bo torej skozi ves april, maj in junij govor vsako sredo ob 14.10 na Radiu Trst A. Zahtevna izvedba dela je bila v rokah režiserja Sergeja Verča ter igralcev oziroma bralcev Aleša Valiča, Minu Kjuder in Janka Petrovca.

S I. STRANI

SLOVENSKI PISATELJ

Toplo pozdravljamo to zamisel, saj je Boris Pahor danes najbolj prevajan slovenski pisatelj v Evropi, kar samo govori v prid njemu in predvsem pa njegovemu življenju, ki si ga brez pripadnosti slovenskemu narodu in slovenski besedi ne moremo predstavljati. In prav v tem je po naše Pahorjeva odlika, namreč v tem, da je s knjigami najprej, z esejji in javnimi razmišljanji kasneje, predvsem pa s svojo prodorno in odločno besedo vedno potrjeval svojo in našo prisotnost v Italiji, dostojanstvo slovenskega človeka in slovenske besede v prostoru, kjer danes živimo, a bi nekateri radi našo prisotnost in naš jezik za vedno zabrisali. Če k napisanemu dodamo še odločno in predvsem pa pokončno Pahorjevo držo, ko gre za bistvena vprašanja Slovencev in vse Slovenije, potem imamo pred seboj popolno sliko pisatelja, ki si svojega bivanja nikdar ni predstavljal drugače kot trdno zavezanega in povezanega s slovensko samobitnostjo in zavezanostjo slovenskemu duhovnemu izročilu in slovenski besedi. Vračen v Trst in slovensko zgodovinsko utemeljeno prisotnost v Trstu in okolici je Boris Pahor vedno iskal odgovore na bistvena vprašanja v samem sebi in seveda v narodu ter jeziku, kateremu je posvetil vse svoje življenje. Tudi zato lahko njegove besede o narodnosti, o slovenski usodi, o slovenski državi in nasploh o slovenstvu jemljemo za svete besede, saj za njimi stoji moč v celoti, on in njegovo bogato delo. Predvsem zato bi mu morali danes prisluhniti tudi v domovini, na kar je sam pisatelj v zaključku svojega posega posredno pokazal, ko je opozoril na občutno pomanjkanje prisotnosti slovenske države v primorskem in zlasti v našem prostoru in še posebej na pomanjkljivosti, ko gre za slovenski narod izjemno pomembna vprašanja, kot so narodna identiteta, ohranjanje kulturne dediščine in predvsem pa slovenskega narodnega ponosa. Ni šlo za prazne besede, ampak za odločno zagovarjanje naše identitete in našega življenja, tudi zaradi človeka samega, ki jih je izgovoril, ne, saj Boris Pahor tudi v najtežjih časih ni nikdar pozabil na prisotnost slovenskega jezika v našem prostoru in predvsem zato ne, ker je v bistvu tržaški pisatelj vse svoje delo posvetil slovenstvu, četudi je pisal romane, ki navidez ne govorijo o tem.

Organizator predstavitve Pahorjevih novih knjig in prevodov njegovih romanov je hotel slovensko javnost zato upravičeno opozoriti na izid njegovih znanih romanov *Nekropola* v nemškem prevodu (*Nekropolis*, prev. Mirella Urdih-Merkü) in *Zatamnitev* v francoskem (*Jours obscurs*, prev. Antonia Bernard) ter na izbor novel v italijanski pod naslovom *Il rogo nel porto* (prev. Mirella Urdih-Merkü, Diomira Fabjan Bajc in Mara Debeljuh), ki v francoskem prevodu Andréa Lück-Gaye in Clauda Vincenota nosi naslov *Arret sur le Ponte Vecchio*.

Predstavitve je poleg Društva slovenskih pisateljev pripravila tržaška *Mladika*, ki je v Ljubljano povabila skupino izobražencev, da so spregovorili o Pahorjevem delu. Na samem začetku predstavitve pa se je Boris Pahorju za njegovo veliko narodno in literarno delo s toplimi besedami zahvalil predsednik Društva slovenskih pisateljev Tone Peršak, nakar je kulturni dogodek povezovala pisateljica in spremljevalka Pahorjevega literarnega dela Ivanka Hergold, ki je tržaškega pisatelja uvrstila med slovenske klasike ter se podrobneje zaustavila pri vsebinih knjige *Nomadi brez oaze*.

Pariški slovenski kulturnik Evgen Bavčar je v svojem posegu podčrtal predvsem evropski okvir Pahorjevega dela in povedal, kako si je sam pred leti zadal nalogo, da bi preko Francije

slovensko Pahorjevo literaturo vrnili v Trst in s tem posredno Evropo opozorili na prisotnost slovenske narodne manjšine v Trstu. Bavčar je tudi povedal nekaj več o odmevih, ki jih je Pahorjevo delo imelo v Franciji in predvsem pa dejstvo, da Pahorja Francozi primerjajo s Solženicinom, Boellom, Primom Levijem in se sprašujejo, kako je mogoče, da je bila Pahorjeva literatura šele sedaj predstavljena Evropi. Borisu Pahorju se je Bavčar izrecno zahvalil za lekcijo slovenstva in dejal, da "je Pahor izraz slovenskega evropskega duha, ki se zaveda temeljnih vprašanj slovenske samoniklosti."

Prof. Katja Sturm-Schnabl z dunajske univerze se je zaustavila pri odnosu Avstrije in nemško govorečega sveta do Borisa Pahorja in njegovih *Nekropole* in *Spopada* s pomladjo. Povedala je, da se moramo zavedati, "da Slovincem ni bolj sovražnega okolja, kot je avstrijsko" in je zato še bolj pomembno dejstvo, da so tudi v Avstriji spoznali skozi Pahorjeve knjige drugačen, slovenski Trst in so njegovo delo tudi toplo sprejeli. Predvsem pa je poudarila, da je slovenska literatura šele s Pahorjevimi prevodi v obeh avstrijskih izobražencev postala enakovredna del evropske književnosti in kulture in ne samo neka eksotična literatura, tudi zato, ker Avstriji izjemno slabo poznajo slovensko stvarnost. V Nemčiji so sicer do slovenskega sveta bolj odprti, a je velik uspeh Pahorjevih prevodov na Nemškem bil tisti, ki je dokazal, "da samo umetniška beseda lahko kaj spremeni".

Prevajalka Mirella Urdih Merkü, ki je tržaška Slovenka, a živi v Nemčiji, je presunljivo povedala, kako ji prav prevajanje Pahorjevih literarnih del pomeni ohranjanje slovenstva in zavedanja tega, da je tržaška Slovenka sredi nemškega sveta. Dejala je, da je bila *Nekropola* zanj prevajalski izziv, istočasno pa prevajanje Pahorjeve književnosti zanj pomeni tudi "protistrup domotožju po Trstu".

Prof. Diomira Fabjan Bajc je spregovorila o svojem prevajanju Pahorjevega dela, predvsem pa je povedala, da je "Pahorjevo pisateljstvo pričevanje o zvestobi slovenstvu, saj v njegovih delih ni sovraštva, ker se pisatelj dobro zaveda, da sovraštvo najprej uničuje tistega, ki sovraži!" Nadalje je spregovorila o čaru pristnosti in globoki sporočilnosti Pahorjevega knjižnega dela in pisatelja primerjala s Primom Levijem in Francem Jezo, predvsem pa izpostavila odliko Pahorjevega zavedanja, "da biti kozmopolit pomeni biti pristen!"

Gotovo je največje zanimanje vladalo za poseg pisatelja samega, ki je spregovoril predvsem o svojem "odčaranem" pogledu na svet, v katerem je sam postal velik skeptik, in to predvsem "zaradi velikega in strašnega imperializma kapitala". Pahor je spregovoril o današnjem nasilju v svetu in dejal, da iz nasilja ne more priti ničesar dobrega, kot ni nikdar prišlo! Pomembno je tudi dejal, da je bilo nasilje med nedavno vojno v Bosni hujše od samega holokavsta, "saj takega nasilja, kakršno je bilo dolgotrajno pisiljevanje bosanskih deklet, vse dotlej, dokler niso dekleta zanosila, nima primera v zgodovini človeštva in to nasilje po moje presega celo sam holokavst!" Pomudil se je pred vojnami na Balkanu, za katere nosi velike odgovornosti Evropa, Francija posebej, predvsem pa poudaril dejstvo, da je Evropa dobesedno "falirala" na tem področju.

"Na žalost ima literatura zelo majhno vlogo pri vsem tem!" je bil skrušen, a živo prisoten v današnjem svetu Boris Pahor, ki je seveda spregovoril o naši prisotnosti v Italiji in o tem, da njegove novele in romani govorijo o slovenski prisotnosti in trpljenju v Italiji, "kar seveda Italijanom tudi danes ne diši."

"Imeli smo dostojno literaturo in kulturo v Trstu in na Goriškem, ki nam jo je fašizem dobesedno uničil in smo jo morali po drugi svetovni vojni spet rekonstruirati, obnoviti. Kdo nam bo vrnil, nam primorskim Slovincem, vse, kar nam je fašizem hudega storil, kdo?" se je na glas vprašal tržaški pisatelj in nadaljeval z vprašanjem, ali se današnja Slovenija sploh zaveda, "da bi v Evropsko unijo lahko šla preko Trsta?" Trdo, a upravičeno, je Boris Pahor dejal, da Slovenije ne zanima dosti ali skoraj nič, kaj se dogaja danes z našo narodno skupnostjo v Italiji, kajti "še danes ne vemo, kaj Slovenija sploh hoče z našim narodom, z našo skupnostjo, ker ne vidimo nikjer nobene narodne vizije in ima zato človek občutek, kot da Slovenije nič ne briga, kaj se z nami dogaja, kot imamo tudi občutek, da jim je vseeno, kaj se dogaja s Primorsko. Zato imam še danes občutek, da bi bilo skoraj vsem na Kranjskem vseeno, če bi Primorska ostala pod fašizmom! Žalostno, a resnično! Občutek imam, da bi kranjska dežela živela v miru in brez skrbi, če bi mi še danes živeli pod Italijo!"

Čeprav je Boris Pahor sicer ob zaključku lepega kulturnega dogodka dejal, da ima občutek, "da danes vse, kar se pametnega napiše, pade v vodo!", pa tega ne bi mogli reči za njegove misli in za njegovo pisanje, ki ga danes berejo tudi v Evropi. Predvsem zato ne, ker nas je bilo v prostorih Društva slovenskih pisateljev tokrat le preveč, da bi pisatelj mogel mimo vseh, in tudi zato ne, ker smo bili ponovno priča javnemu nastopu angažiranega slovenskega književnika, "ki je preko Francije spregovoril vsej Evropi in tudi Italiji o naši zgodovinski prisotnosti in samoniklosti v Trstu".

In je prav zato velika sramota, da se Borisa Pahorja in nas, Slovencev, Trst in širša Italija tako nesramno otepa. In je zato prava sramota, da Borisa Pahorja ne prevedejo in izdajo njegovih del v celoti v italijanskem jeziku!

REVILJA MLADIKA ŠT. 2

VELIKONOČNA ŠTEVILKA

Duhovni naboj praznika Velike noči je prva stvar, s katero se bralec sreča, ko odpre novo, drugo številko tržaške revije *Mladika* v letošnjem letu. Številka se namreč začneja z velikonočno priložnostjo, ki sta jo uredili Lilijana Filipčič Corva in Nadia Roncelli. Priloga vsebuje krajši spis Nadie Roncelli z naslovom *Protest, tri pesmi Vladimirja Kosa*, predvsem pa uvodnik z naslovom *Jutro*, ki se ne bo nikoli prevesilo v večer, ki ga je napisal Edvard Kovač. Pisec se v svojem prispevku posveča vprašanju smrti in odnosa, ki ga je do tega imel človek skozi zgodovino vse do prihoda Kristusa, ki je pokazal, kako smrt ni le videz, ampak kruta resničnost. "Toda nekdo je močnejši od smrti. Najvišji nam lahko podari življenje, o katerem se ne znamo sanjati. V jutro večnosti naša domišljajska moč še ne seže. Nekdo nam lahko podari zoro dneva, ki je naša ustvarjalnost ne zna prebuditi. Temu, Najvišjemu, je ime ljubezen. Njegov Sin je znal tako ljubiti, da je s svojo dobroto priklinal novo življenje. In ker ljubi tudi nas, je tudi nam pripravil podariti življenje, ki ne mine. Potrebno je le sprejeti svetlobo upanja, ki nam jo ponuja", piše Kovač.

Velikonočnemu uvodu sledi novela Marjana Schifferreja *Anahi*, ki je prejela prvo nagrado za prozo na zadnjem literarnem natečaju *Mladika*. Sklop, posvečen literaturi, dopolnjujeta še drugo nadaljevanje romana *Čarodejke* (avtor M. Žitnik) in izbor iz sodobne hrvaške ženske lirike, ki ga je prevedel in posredoval Martin Silvester. Zatem si lahko preberemo 18. nadaljevanje spominov Petra Merkuja na starše, Ivo Jevnikar pa je prispeval drugi del pisma primorskega padalca Milana Go-

MONOGRAFSKA ZGOŠČENKA Z DELI PAVLETA MERKUJA

Društvo slovenskih skladateljev je v zbirko zvočnih posnetkov z naslovom *Ars Slovenica* letos uvrstilo pet zgoščenk s skladbami Uroša Kreka, Alojza Srebotnjaka, Daneta Škerla, Pavleta Merkuja in Uroša Rojka. S tem so izpolnili dogovor s slovenskim ministrstvom za kulturo, da vsako leto izdajo pet portretov slovenskih skladateljev. V zbirki *Ars Slovenica* je tako doslej izšlo skupno že 29 plošč. Pri izboru skladb upoštevajo želje avtorjev, seveda z ozirom na razpoložljivo gradivo v radijskem arhivu, iz katerega so posnetki. Založba Edicije DSS pri izdajanju plošč sodeluje namreč z Založbo kaset in plošč RTV Slovenija.

Nove plošče predstavljajo dela Uroša Kreka, predvsem kot skladatelja različnih godalnih zasedb, in še Pavleta Merkuja ter Daneta Škerla kot avtorja orkestralne glasbe, Srebotnjaka pa kot ustvarjalca zborov in samospevov. Uroš Rojko pa je na zgoščenci združil del solističnega, komornega in orkestrskega opusa.

Pavle Merku je izbrane skladbe razporedil glede na kronologijo nastanka, tako da plošča vsebuje začetna dela, ki jih je avtor na predstavitvi označil za "nebogljen in dolgočasen začetek kariere" ter najbolj reprezentativne skladbe v njegovem skladateljskem obdobju. Merku je v tem smislu na predstavitvi izpostavil Koncert za violino in orkester ter glasbeno Epistolo a Giampaolo de Ferra.

7

ČETRTEK, 4. APRIL 2002

loba materi. V tej številki je objavljeno drugo nadaljevanje arhivskih virov o t.i. Prenovi, pobudi nekaterih slovenskih katoličanov na Tržaškem v 80. letih za prenovo verskega življenja. *Mladika* je tudi ponatisnila članek o Viktorju Antolinu, prekmurskem rojaku in pomembnem predstavniku Slovencev v Ameriki (umrl leta 1984), ki ga je za list *Ameriška domovina* napisal Jože Velikonja. Velikonja se osredotoča zlasti na Antolinove poglede na predvojna in medvojna idejna gibanja. Te svoje poglede je Antolin razvil v govorih, člankih, esejih in študijah, ki jih je zbral Janez Arnez in izdal knjižico z naslovom *Misli in ideje*. Poleg tega si bo *Mladika* lahko pregledal res čedno vrsto literarnih ocen izpod peresa Martina Jevnikarja, Neve Zaghet, Zore Tavčar, A.R. in Ester Sferco, v 39. številki sporočil Knjižnice Dušana Černetca pa se bo seznanil s tretjim nadaljevanjem poročanja o verskih publikacijah zdomskih Slovencev. Revija pa je tudi tokrat objavila svoje tradicionalne rubrike. Posebno bogata je rubrika *Antena*, ki prinaša vesti o Slovincih v tatic, zanimanju in zdomstvu, poleg slednje pa sta na voljo še rubriki *Mogoče bi vas zanimalo zvedeti, da...* in *Pod črto*.

Skupaj z *Mladiko* je izšla njena mladinska priloga *Rast*. V uvodniku z naslovom *Nič novega pod domejskim soncem* se Matjaž Rustja loteva vprašanja neizvajanja zaščitnega zakona za Slovence v Italiji. Razloge za to neizvajanje avtor povezuje s stopnjo zrelosti italijanske demokracije. Slednja se za razliko od ostalih modernih evropskih demokracij po njegovem mnenju ni mogla v polnosti razviti, ker Italija ni še razčistila svoje polpretekle zgodovine, zlasti kar se tiče fašistične politike. Tako "nič ne kaže, da bi se izpraševanje in očiščevanje vesti polasčalo italijanske civilne in politične družbe. Stari mehanizmi imperIALIZMA se v taki ali drugačni, predvsem pa bolj prefinjeni obliki načrtno izvajajo še danes." Rubrika *Agora* pod lipo posveča kar dve strani večeru o predstavitvi brošure Po pravici povedano... na pobudo Mladih v odkrivanju skupnih poti ter razmišljanju o pravici do rabe slovenščine. O tem pišejo Jadranka Cergol, Matteo Feruglio in Martina Slavec. Primož Šturman piše o natečaju mladih ustvarjalcev v Slovenskem kulturnem klubu, Breda Susič pa se je pogovarjala s Susanno Derganc, zmagovalko natečaja Sklada Nade Pertot. *Rast* poleg tega objavlja še pesmi Raffaele Petronio, ki so prejele drugo nagrado na literarnem natečaju SKK, in nekaj vtisov ob nedavnem obisku španskih dijakov v Trstu.

NL

ZSKD IN SP / SPOMINSKI KONCERT

GLASBA ZA ŽRTVE VSEH VOJN

Zveza slovenskih kulturnih društev in Slovenska prosveta iz Trsta prirejata v sodelovanju s slovenskim obrambnim ministrstvom, Javnim skladom Republike Slovenije za kulturne dejavnosti in orkestrum Slovenske vojske ter pod pokroviteljstvom slovenskega generalnega konzulata v Trstu in tržaške občine koncert v spomin na vse žrtve vojn človeštva. Koncert bo v nedeljo, 7. t.m., ob 18. uri v Kulturnem domu v Trstu, združeni zbori, solisti in orkester pa bodo izvedli *Requiem* madžarskega skladatelja Frigyesa Hidas.

V solističnih vlogah bodo nastopili Željka Martić-sopran, Neda Martić-alt, Alexander Brown-tenor in Juan Vasle-bas. Zborovsko kuliso bodo sestavljali mešani zbori De profundis iz Kranja (vodi Branka Potočnik-Krajnik, Viva iz Brezic (vodi Simona Rožman-Strnad), Ljub-

ljanski madrigalisti (vodi Walter Lo Nigro) in MePZ Akademije za glasbo v Ljubljani (vodi Marko Vatovec). Spremljal jih bo orkester Slovenske vojske. Koncert bo vodil Milivoj Šurbek, medtem ko je koncertni mojster Aljoša Deferr.

Hidasov *Requiem* je maša za umrle, ki jo sestavlja sedem delov (*Requiem, Dies Irae, Domine Jesu Christe, Sanctus, Agnus Dei, Lux Aeterna* in *Libera Me*). Njegov avtor, skladatelj Frygies Hidas, se je rodil v Budimpešti leta 1928. Tam je tudi študiral kompozicijo na Akademiji za glasbo "Ferenc Liszt". Petnajst let je bil direktor Nacionalnega gledališča, v letih 1974-1979 pa direktor budimpeštanskega operetnega gledališča. Napisal je vrsto opernih, baletnih, koncertantnih, orkestralnih, solističnih in zborovskih del.

TRŽAŠKA KARITAS / "PROJEKT MOSTAR"

PODPORA NA DALJAVO

Tržaška škofijska Karitas v sklopu pobud projekta "Mostar", ki teži k uresničevanju dejanj solidarnosti med sestrskimi Cerkvami, se je odločila, da predlaga dve pobudi, s katerima želi priskočiti na pomoč Karitas v Mostarju. Prva pobuda sestoji v podpori oz. pomoči na daljavo v korist otrok s hudimi možganskimi okvarami in s slabo ekonomsko situacijo, ki se nahajajo v dnevnem središču Svete družine v Mostarju. Mesečna podpora v višini 25 evrov (za vsakega otroka) bi utegnila omogočiti družinam teh otrok, da še naprej plačujejo rento in da tako omogočijo otrokom koriščenje vseh tamkajšnjih uslug in terapij (fizičnih, motoričnih, psiholoških, logopedijskih idr.).

Druga pobuda pa se nanaša na prispevanje k vzdrževanju,

za določen čas, specializirane operaterke v že omenjenem središču Svete družine, kjer se nahaja 20 hudo prizadetih otrok. Mesečna plača te operaterke znaša 800,17 evrov (vključene so vse dajatve), pri čemer je možno prispevati tudi le del tega dohodka.

Kdor želi prispevati v okviru tega projekta tržaške Karitas, lahko nakaže vsoto na poštni tekoči račun št. 11135340 ali pa na bančni tekoči račun 7769509 pri agenciji št. 10 tržaške hranilnice (CRT). Poleg tega pa se prispevki lahko prinesejo neposredno na sedež tržaške Karitas v ulici Cavana 15, prvo nadstropje. Uradi so odprti od ponedeljka do sobote od 9. do 12. ure, pri tem pa je treba navesti, da gre denar v korist "projekta Mostar".

TRŽAŠKA KARITAS / ZAVETIŠČE "TERESIANO"

POTREBUJEJO EVANGELIJE IN KRIŽE

Čez nekaj mesecev bo svojo dejavnost začelo zavetišče "Teresiano" v Istrski ulici 71. Poslojje je v lasti redovnic Gospe usmiljenja Dobrega pastirja in ga je popolnoma obnovila fundacija CRT. Dejavnost "Teresiana" bo potekala spoznavno s socialno službo tržaške občine preko tržaške Karitas in bo usmerjena v nudenje začasnega bivališča osebam brez bivališča. S tem v zvezi bi tržaška Karitas želela, da bi na vsaki nočni omarici v tem zavetišču ležal izvod evangelija (izračunali so, da bi rabili okoli 70 izvodov), poleg tega bi rabili še 24 križev, ki bi jih obe-

sili po sobah. To z namenom, da se s konkretnim znakom opozori na slog delovanja zavetišča.

Kogar zanima ta pobuda (lahko so to ženske ali moške kongregacije oziroma redovi, župnijske skupnosti, cerkvena združenja ali pa posamezni verniki), se lahko zgleda pri prostovoljcih v okviru tržaške škofijske Karitas. Vsak dan od 9. do 13. ure namreč lahko telefonira na telefonski številki 040 3185481 in 040 3185482, v popoldanskih in večernih urah pa je mogoč klic na mobilno številko 335 8143304.

POZIV ŠKOFA RAVIGNANIJA V VELIKONOČNI HOMILIJ

BREZ STRAHU OZNANJATI JEZUSA KRISTUSA

Tržaški škof msgr. Evgen Ravignani je ob letošnjem prazniku Velike noči ponovno pozval krajevno krščansko občestvo, naj brez strahu oznanja Jezusa Kristusa. To je storil v praznični homiliji med slovesno velikonočno mašo v stolnici sv. Justa v nedeljo, 31. marca.

Za izhodišče si je izbral komentar nekaterih odlomkov iz Matejevega in Janezovega evangelija, kjer je govor o zbeganosti in strahu Jezusovih učencev po njegovi smrti, o njihovem začudenju ob novici vstajenja ter o radosti v trenutku, ko jih je obiskal vstali Kristus. Teh občutkov pa niso imeli samo takrat Jezusovi učenci, saj gre za izkušnjo, ki lahko doleti vsakega vernega človeka. So namreč dnevi, je dejal škof Ravignani, v katerih občutimo živo Gospodovo prisotnost, ki nam daje veselje, vedrino in pogum. V takih trenutkih naša vera se kaže močna in težava jo še dodatno krepijo. Vendar so tudi dnevi, ko nas muči velika bolečina in je naše srce vklejano v tesnobo. Vera nam ne more več razložiti smisla trpljenja in smrti. Takrat se človek sprašuje, kje je Bog in zakaj ga je pustil samega.

V teh trenutkih je po besedah škofa Ravignanija potrebno zbrati moči in odločno iskati Kristusa, kakor so se pred njegovim grobom žene pustile voditi od ljubezni še bolj kot od

obzorjem upanja. Ravno tako kot drugi verniki je namreč tudi škof dolžan, da oznanja in pričuje evangelij.

Škof Ravignani se je dalje zaustavil ob sodobni tržaški stvarnosti. Trst zaznamuje laična kultura, ki se navdihuje ob plemenitih človeških vrednotah in ki se ne zapira, še manj pa je sovražna do duhovnega sporočila. Kot poti odrešenja se ponujajo tudi druga verstva in druge izkušnje. Vendar globoko spoštovanje, ki ga dolgujemo svobodi slehernega človeka, ni opravičilo za naše bojzani in naše zamude, je dejal škof. Mi moramo namreč govoriti o Jezusu Kristusu. V tem nismo sami: skupaj z nami ga oznanjajo tudi druge krščanske Cerkve, pravoslavne in evangeličanske. Razkriti moramo skrivnost njegovega križa in ga osvetliti z lučjo vstajenjskega jutra.

Kristjani smo poklicani, da povemo vsem, da je Kristusov evangelij nauk resnice, pravice, svobode, solidarnosti in miru. Evangelij je razodetje tiste ljubezni, s katero Bog ljubi vsakega človeka v Jezusu Kristusu, ki nas je s svojo smrtjo spravil z Bogom in nas je odrešil, s tem da nam je daroval svoje življenje.

Pri tem je tržaški škof izrazil svoje velikonočno voščilo vsem, ki opravljajo odgovorne službe v raznih ustanovah in uravah za dobro tržaškega mesta. Poleg tega je voščil mladim, ki si z današnjim prizadevanjem pripravljajo prihodnost, dalje vsem tistim, ki s trdim delom skušajo prinesiti vedrino svojim družinam in zagotoviti prihodnost svojim otrokom. Voščil je tudi vsem, ki trpijo po raznih bolnišnicah in zdravstvenih domovih, osamljenim, ostarelim in tistim, ki ne najdejo več razloga za upanje. Vsem skupaj je zaželel, da bi srečali Kristusa, saj v njem je "luč resnice, milost usmiljenja, blagoslov in mir".

PRESEDNIK DEŽELNEGA SVETA DOLINE AOSTE LOUVIN V TRSTU

UV JE USPELA, KER JE POSTALA ETNO-REGIONALNA STRANKA

Sredi prejšnjega tedna, v sredo, 27. marca, smo imeli priložnost se seznaniti s stvarnostjo francosko govoreče manjšine v Dolini Aoste ter z delovanjem njene stranke, Union Valdotaïne. Na obisku v Trstu se je namreč mudil mladi predsednik deželne sveta Doline Aoste in vidni predstavnik UV Robert Louvin. Louvin je obiskal sedeže nekaterih naših medijev, srečal se je s slovenskimi šolniki v Trstu, imel razgovor s predsednikom deželnega sveta Furlanije-Juljske krajine Antoniom Martinijem, v večernih urah pa je bil gost okrogle mize krožka za družbena vprašanja Virgil Šček o manjšinski zaščiti in politiki pri slovenski in francosko govoreči skupnosti v Italiji.

Izhodišče razprave je pravzaprav bila študija Vide Valencič, ki jo je z naslovom *Politika in manjšine - ljubezen ali brezbriznost?* pred časom izdal ravno krožek Šček v dveh delih: v prvem delu je avtorica obravnavala teorije sociologov in politologov o manjšinski problematiki, v drugem delu pa je analizirala, kako živijo in delujejo tri manjšinske stranke v Italiji: UV, Südtiroler Volkspartei (SVP - stranka nemške manjšine na Južnem Tirolskem) in Slovenska skupnost. Pri stranki francosko govoreče manjšine so jo zanimale zlasti razne značilnosti UV, kot npr. dejstvo, da je to stranka onstran ideologij, ki zagovarja izključno interese in potrebe dežele Doline Aoste. Zaradi tega sodeluje z mnogimi drugimi političnimi komponentami na levi in na desni (a ne z Nacionalnim zavezništvom). Poleg tega ima UV tesne vezi s širšim fran-

FOTO KROMA

kofonskim svetom, se pravi z območjem držav, ki uporabljajo francoščino. Te vezi so tesnejše kot tiste, ki jih ima s samo Francijo. UV, je dejala Vida Valencič na sredini okrogli mizi, je "etno-regionalna" stranka in avtonomistična sila, katere predstavniki so svojčas kot prvi predstavili projekt o federalni ureditvi italijanske države.

Točke, ki jih je v svojem posegu nakazala Vida Valencič, je Robert Louvin s svoje strani še dodatno poudaril in poglobil. Orisal je položaj v Dolini Aoste in obrazložil uspeh stranke UV, ki je od 70-ih let prejšnjega stoletja naprej stalno naraščal. Ta stranka je na začetku imela le sedem deželnih poslancev na 35, danes pa jih ima kar 17 na 35 in na volitvah prejema okoli 44 odstotkov glasov. Pri tem je dejal, da niso

vsi avtohtoni prebivalci Doline Aoste pripadniki oz. volilci UV, kot tudi, da slednja ni sestavljena samo iz avtohtonih prebivalcev. Stranka je uspešna tudi med priseljenci iz drugih italijanskih dežel (ti tvorijo približno polovico prebivalstva). V Dolini Aoste namreč ne prihaja do ločitve med kulturami, tudi zato, ker ima ta dežela popoln dvojezični šolski sistem: vsi učenci se že od začetka naučijo komuniciranja v obeh jezikih, francoščini in italijanščini. Sicer pa je stranka UV po Louvinovem mnenju uspela zato, ker se je izključno etnične spremenila v etno-regionalno stranko, ki zagovarja predvsem interese Doline Aoste. Pri tem ji je tudi uspelo "regionalizirati" krajevno politiko, saj so tudi ostale stranke precej zrahljale vezi z Rimom.

Skupnost v Dolini Aoste je sicer francosko govoreča, vendar vezi s Francijo niso take, kot jih lahko najdemo npr. pri drugih narodnih manjšinah, ki jih je meja odrezala od matične domovine. K temu je tudi botrovalo dejstvo, da Dolina Aosta z izjemo Napoleonovega obdobja ni bila nikoli del francoske države. Poskus priključitve Franciji l. 1945 se je izjalovil in v petdesetletnem obdobju, ki je sledilo, ni francoska država nikoli pokazala posebnega zanimanja za to alpsko deželico. Prebivalci slednje sicer gojijo veliko spoštovanje do Francije, s katero vzdržujejo predvsem kulturne stike (npr. z gledanjem francoskih televizijskih kanalov in uporabljanjem francoskih šolskih učbenikov), pa čeprav zahodna sosedna ne vlaga v Dolino Aoste.

KRIŽEV POT TRŽAŠKIH SKAVTOV

VELIKA UDELEŽBA MLADIH IN MANJ MLADIH

Nekaj manj kot sto mladih in manj mladih - skavtov, bivših skavtov in prijateljev - se je na Veliki petek kot goreča veriga z baklami premikala po Repentabru: ob vznožju griča, mimo Cola in proti vrhu Tabora, na katerem jih je pričakalo razsvetljeno svetišče. Križev pot, ki ga vsako leto prireja Slovenska zamejska skavtska organizacija, je tudi letos postal za številne vernike, ki so se ga udeležili, bogato in globoko doživetje.

Verjetno se prav zaradi sugestivnosti, ki ga predstavlja sprevod z baklami, in zaradi svežine, ki jo doprinejo mladi člani organizacije z izvirnim razmišljanjem ob vsaki postaji Jezusovega trpljenja, mnogi na veliki petek radi vračajo na Repentabor. Letos je bilo vreme udeležencem še posebno naklonjeno, saj ni bilo pretirano hladno, vetra praktično ni bilo, poleg tega pa je čisto nebo še poudarilo čar pol-

FOTO KROMA

ne lune in zvezdne noči.

Mladi so se v svojih razmišljanjih največkrat oprli na lastne izkušnje: opisali so težave, ki jih srečujejo v današnji egoistični in razvrednoteni družbi, probleme, s katerimi se srečujejo pri od-

raščanju, iskanju osebne vere in pri odnosih s svojimi bližnjimi. Pri tem so iskali vzporednice, zgled in tolažbe v Kristusovem življenju in trpljenju. Med vsako postajo je ob spremljavi kitar zadonele pesem.

V cerkvi je križev pot zakrožil g. Tone Bedenčič, ki je vodil obred in čiščenje križa. Na koncu se je večina ustavila še ob piškotih in toplim čaju, ki so ga pripravili skavti, in si izmenjali voščila za praznike.

BS

NABREŽINA / VELIKONOČNA RAZSTAVA

OKOLI PETSTO RAZLIČNIH ŽIVOBARVNIH PIRHOV

V župnijski dvorani v Nabrezini je do Bele nedelje na ogled že 23. Velikonočna razstava. Razstavo so odprli na sam praznik Velike noči 31. marca, ko se je obnovila tudi tradicija t.i. "plenirja", saj so se verniki po slovesni maši se zaustavili na družabnosti z domačimi dobrotami. Velikonočna razstava je, kot že rečeno, že 23. po vrsti, in to po zaslugi zlasti prizadevnega župnika Bogomila Breclja, pobudnika te razstave in tudi razstave jalsic v božičnem času.

Obiskovalcu se ob vstopu v dvorano ponudi enkratni pogled na okoli 500 razstavljenih pirhov različnih barv, motivov in velikosti. Nekateri so sad pridnih rok domačinov: tako svoje izdelke razstavljajo Marta Pertot, družini Caharija in Golemac, Simon Kosič, pekar na Jazbec (slednja je prispevala lepega "meniha"), skavti, Anica Pahor in dijaki srednje šole Igo Gruden. Po drugi strani so lepe pisanice dali na ogled tudi nekateri uveljavljeni zamejski umetniki, kot so Andrej Kosič, Bogomila Doljak in Claudia Raza, ki razstavljajo kraške pisanice. Pirhi prihajajo tudi iz oddaljenih dežel (Rusije, Poljske, Palestine in Japonske), na ogled pa je tudi nekaj belokranjskih pisanic. Poleg nabrežinske šole sta pirhe oblikovali še drugi dve kraški šoli: tako so dijaki srednje šole Fran Levstik s Proseka oblikovali motiva trenutnega dogajanja na bližnjem vzhodu in nedavnih zimskih olimpijskih iger v Salt Lake Cityju, iz Slovenije pa so svojimi lepo oblikovanimi pisanicami prišli učenci osnovne

šole iz Komna. Nabrežinska velikonočna razstava pa ne obsega samo pirhov. Vsako leto istočasno razstavlja v dvorani tudi kak priznan umetnik. Letos je to domača slikarka Claudia Raza, ki je na ogled postavila lepo število svojih del, kot že rečeno, pa sodeluje tudi s svojimi kraškimi pisanicami. Nekoliko nenavadna pa se zdi razstava modne kreacije stilistke Luise Claudio, kar še dodatno popestri velikonočno razstavo.

IŽ

KNJIŽNA NOVOST OB VELIKI NOČI

"NEBO JE ŽARELO" AVTORJA IVANA ARTAČA

Založba Mladiki nas je ob Veliki noči razveselila s prijetno knjižno novostjo. Gre za literarno obdelane spomine Ivana Artača, ki ga zamejska in širša slovenska javnost pozna kot neutrudnega šolnika, kulturnega delavca in avtorja številnih gledaliških iger, šolskih učbenikov in zgodovinskih del.

Na policah knjigarn bo knjiga *Nebo je žarelo* gotovo priključala pozornost kupcev zaradi živih barv platnice, bralci bodo navdušeni nad velikim in jasnim tiskom. Knjigo pa bodo vzeli v roke predvsem tisti, ki bi radi bolje razumeli polpreteklo obdobje v Sloveniji in predvsem v zamejstvu, ki so ju druga svetovna vojna in politične razmere po njej odločno zaznamovali. Avtor je delo razde-

lil na dva dela: v prvem se glavni junak Nace Goričnik spominja svojih otroških let v Brezovici in študijskih let v Ljubljani. Druga svetovna vojna pa predstavlja prelomnico, ki je spre-

menila tok življenja glavnega junaka. Pahnila ga je v svet, točneje v naše zamejstvo. Goričnik tu najde svoje poslanstvo in se posveti vzgoji otrok in mladine. Dragocena so poglavja, v katerih Artač opisuje postavljanje temeljev slovenske šole v zamejstvu v povojnem času.

Čprav gre za povest, ki je zaradi svojega pripovednega tona dostopna najširši publikii, jo bralec lahko bere tudi kot pričevanje o zgodovinskem obdobju, ki je bilo za naše zamejstvo zelo pomembno. Knjiga bo v kratkem na razpolago v slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici ter v uradih Mladike v ulici Donizetti 3 v Trstu, zanjo pa bo treba odšteti 15 evrov.

OBVESTILA

POTOVANJE Z Novim glasom v Andaluzijo in Španijo. Vse prijavitelje na potovanje naprošamo, da do 12. aprila 2002 poravnajo na naših uradnih v Goricah in Trstu celotne stroške potovanja.

SLOVENSKO DOBRODELNO društvo bo podelilo Flajbanove študijske podpore za akademsko leto 2001/2002 v petek, 5. aprila 2002, ob 18. uri na svojem sedežu v ulici Mazzini 46/1 v Trstu.

HOSPICADRIA Onlus in Slovensko dobrodelno društvo prireja 5. aprila 2002 ob 17. uri v dvorani Zadrzne kraške banke na Opčinah 8-tedensko izobraževanje "Blizu v težkem času" z naslednjo vsebino: osebna izkušnja s smrtjo, umiranjem in žalovanjem; skrb za nego in počutje bolnika; podpora družini; komunikacija; duhovnost; slovo in žalovanje; vloga hospica in prostovoljca in zaključna refleksija. Srečanja bodo vodili dr. Metka Klevisar in njeni sodelavci iz Ljubljane. Prijavi se lahko kdorkoli, od študenta do upokojenca, po faxu 040 631203 ali mobitelu 340 3864889. Za dodatne informacije vsak delavec na tel. št. 040 421880 (Branka Sulčič).

KULTURNO DRUŠTVO Baroklje prireja Pokušnjo kruha in vina in nagrajevanje predstavljenih vin v soboto, 6. aprila t.l., ob 20.30. Pridelovalci lahko prinesejo vzorce vina - 2 steklenici za vsak vzorec - na sedež društva v ulico Bonafata 6, v tork, 2., in v sredo, 3. aprila t.l., od 19. do 21. ure. Strokovna komisija bo vina pokusila in ocenila. V soboto, 6. aprila, bodo najboljša vina - 3 za vsako sorto - nagrajena. Tudi občinstvo bo sodelovalo pri ocenje-

LEPA IZKUŠNJA MLADIH NA MANJŠINSKEM SEMINARJU V FRIZIJI

V soboto, 30. marca, so se člani Mladinske sekcije Slovenske skupnosti in Mladih v odkrivanju skupnih poti vrnili z enotedenskega Velikonočnega seminarja organizacije Youth of European Nationalities, ki združuje mladinske organizacije evropskih manjšin. Letošnji seminar je bil v mestu Grou v Friziji na Nizozemskem, udeležilo se ga je okrog 130 mladih iz vse Evrope.

Člani MsSSk in MOSPa so ob vrnitvi povedali, da je bil seminar zelo dobro pripravljen, da jim je bilo vreme ves čas naklonjeno in da so bili zelo zadovoljni s programom, ki je predvideval delavnice, izlete in družabne točke. Na občnem zboru YEN-a so med drugim člani te mednarodne organizacije soglasno sprejeli resolucijo, v kateri pozivajo italijansko vlado, naj čimprej imenuje člane paritetnega odbora in omogoči izvajanje zaščitnega zakona za Slovence v Italiji. Na občnem zboru so bili izvoljeni nekateri novi člani odbora YENa.

O Easterseminarju bomo podrobneje poročali v prihodnji številki. Medtem pa naj napovemo, da bo MOSP že prihodnji teden pripravil novo pobudo: v četrtek, 11. t.m., vabi na skupen voden obisk razstave slikarjev Klimta, Schieleja in Kokoschke. Zbiranje bo ob 17.30 pred tržaškim muzejem Revoltella.

vanju prvih štirih uvrščenih vin in pri nagrajevanju istih.

MESEČNA MAŠA za edinost bo v Marijinem domu v ul. Risorsa v ponedeljek, 8. aprila, ob 17. uri. Vabi ACM iz Trsta.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev vabi na slovesno podelitev literarne nagrade Vstajenje, ki bo v ponedeljek, 8. aprila, ob 20.30 v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 v Trstu.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca sporoča, da je v uradu v ul. Donizetti 3 v Trstu v četrtem nadstropju vsak prvi in tretji ponedeljek v mesecu od 15. do 17. ure na razpolago odbornik, ki bo dajal pojasnila vsem, ki bi bili pripravljeni pomagati pri njenem delu kot tudi tistim, ki bi potrebovali pomoči. Za april sta to datuma 8. in 22. april.

DAROVI

ZA MISIJONARJA Danila Lisjaka: namesto cvetja na grob drage tete Nade Žerjal-Zaghet daruje Marko z družino 170 evrov; ob težki izgubi prof. Nade Žerjal-Zaghet daruje Laura Parovel 20 evrov; v spomin na drago Nado Žerjal-Zaghet darujeta Mirjana in Nino Parovel 30 evrov; za otroke misijona p. Lisjaka: v spomin na drago Nado Žerjal-Zaghet darujejo Pini, Boži, Marta in Valentina z družinami 40 evrov.

ZA CERKVENI pevski zbor od Sv. Ivana: namesto cvetja na grob drage tete Nade Žerjal-Zaghet daruje Marko z družino 30 evrov; v spomin na Nado Žerjal-Zaghet darujeta Uči in Marica Dolenc 50 evrov; v spomin na Nado Žerjal-Zaghet daruje Marija Bizjak 25 evrov.

ZA CERKVENI pevski zbor Sv. Jernej z Opčin: v spomin na drago sestro Nado Žerjal-Zaghet daruje Danila Žerjal 50 evrov.

ZA ODSEK Slovenske Vincencijeve konference pri Sv. Ivanu v Trstu: v spomin na plemenito, srčno dobro Nado Žerjal-Zaghet darujeta Magda Kravos Biancuzzi in Ksenija Levak Budal 40 evrov.

ZA HOSPIC Via di Natale v Avianu: v spomin na drago Nado Žerjal-Zaghet darujejo Pini, Boži, Marta in Valentina z družinami 40 evrov.

ZA CERKEV na Pesku: ob blagoslovu hiše daruje družina Rapotec (Gročana 53) 50 evrov; Jolka Kapun 20 evrov; družina Grahonja (Gročana 29) 20 evrov; Milka Rapotec (Gročana 53) 20 evrov.

ZA OTROŠKI zbor Slomšek: v spomin na pokojno prof. Nado Žerjal daruje Ema Križmančič 10 evrov.

ZA OBNOVO Slomškovega doma: Mikela Drnovšček ob blagoslovu hiše 50 evrov.

ZA CERKEV v Gropadi: ob obletnici smrti pokojnega moža Milana Grgiča daruje žena Delka 25 evrov.

ČESTITKE

Cerkveni pevski zbor od Sv. Ivana iskreno čestita svoji pevki Veri ob uspešnem zaključku študija in ji vošči še veliko drugih uspehov v poklicu in v življenju.

ZAHVALA

Vsem pevkam in pevcem, ki so sodelovali pri pogrebni maši za našo sestro Nado, priskrba hvala. Aleksander Žerjal

9

ČETREK,
4. APRILA
2002

ODLOČALI BODO GORIŠKI OBČANI

PRIHODNJO SOBOTO PRIMARNE VOLITVE V OLJKI

V soboto, 6. aprila, bodo goriški občani poklicani na posebno volišče, ki ga bodo odgovorni pri Oljki postavili pred občinskim parkom. Od 8. do 20. ure bodo namreč sami občani izbrali, kdo bo kandidat leve sredine na majskih občinskih volitvah. Na sobotne volitve se vsakdo predstavi z veljavnim dokumentom. Občani vseh ideologij, torej ne le tisti, ki se prepoznajo v Oljki, bodo imeli na razpolago dve imeni, in sicer kandidata leve profesorja Claudia Cressatija ter predstavnika Marjetice, podpredsednika goriške pokrajine Vittoria Brancatija. Sami občani bodo torej po eni strani demokratično izbrali ime, ki ga sami imajo za primernejšega za zmago na volitvah ter za županovanje v za Gorico delikatnem obdobju, po drugi strani pa bodo tudi opravili to, kar krajevna leva sredina ni bila zmožna v vseh teh mesecih, t.j. se zedinili okoli skupnega imena.

Oba predstavnika leve sredine sta se v teh dneh predstavila javnosti s programom, ki po predvidevanjih omenja tudi pozitiven pristop do naše narodnostne skupnosti (delež slovenskih volivcev ni zemarljiv), ter vodita umirjeno volilno kampanjo. Kandidata se med sabo precej razlikujeta, vendar razlike niso ideološke, temveč predvsem formativne narave. Cressati je namreč profesor na videmski univerzi brez neposrednih izkušenj v upravljanju ter bivši

predsednik konzorcija, ki se ukvarja s problematikami univerze na Goriškem, Brancati pa je deloval v sindikatu (CISL) in je že drugi mandat podpredsednik goriške pokrajine. Izbiira zato ni ideološke, temveč taktične narave. Zaupamo profesionalnim politikom, ki poznajo zagate upravljanja in že vnaprej prilagajajo svoje načrte mehanizmu ali profesionalcem, ki prepuščajo zapletene mehanizme birokracije drugim, in se ukvarjajo predvsem z načrtovanjem idej?

Analiza je seveda nekoliko posplošena, vendar ravno za to gre. Do podobnega soočanja je prišlo tudi v desnici, kjer je prevladala "nepolitična" linija, čeprav se zaenkrat zdi, da zaman. Za še jasnejšo sliko velja tudi spomniti, da so občine med krajevnimi upravami tiste, ki imajo velike pristojnosti, zato je figura župana še kako pomembna za razvoj ali stagnacijo danega teritorija.

Izidi primarnih volitev bodo znani že isti dan, saj bo posebna volilna komisija začela s štetjem glasov takoj po zaprtju volišča.

Medtem se v desnici odvija pravi pasijon, saj je "nepolitični kandidat" primarij Rizzato iz osebnih razlogov odpovedal svoje angaziranje. Desnica se je tako znašla v veliki zagati, saj se čas izteka in mora še najti med svojimi člani ali simpatizerji novo ime, ki bi odgovarjalo vsem raznolikim koalicijskim kolegom.

EJ

STALIŠČE SLOVENSKE SKUPNOSTI

PODPIRAMO VITTORIA BRANCATIJA

Stranka Slovenske skupnosti se na predhodnih volitvah ne predstavlja samostojno, kajti njena udeležba bi lahko pomenila ošibitev skupnega levosredinskega kandidata. Ker SSK noče biti motilni element, pač pa hoče prispevati po svojih močeh k zmagi nad desnico, se je odločila, da podpre Vittoria Brancatija na predhodnih volitvah leve sredine, ker meni, da je edini tekmeč, ki se lahko uspešno postavi proti desni sredini v boju za župansko mesto.

Stranka nima nič proti kandidatu leve Cressatiju, vendar po njeni oceni nima večjih možnosti za uspeh, kajti pretežno desničarsko usmerjeno mestno središče bi ne podprlo človeka, ki ga predlaga leвица, poleg tega pa je njegovo ime manj znano kot Brancatijevo. Obenem pa Slovenska skupnost ne želi, da bi prihajalo do ostrega ločevanja med Slovenci, ker tega naši ljudje nočejo in je to proti interesom slovenske manjšine na sploh.

Zato stranka poziva slovenske volivce, naj se udeležijo primarnih volitev in oddajo svoj glas, da bo zmagoviti

kandidat zares polnomočni človek vse leve sredine.

Stranka SSK izraža svojo podporo Brancatiju povsem avtonomno in ne kot član Marjetice, saj so mu pri SSK hvaležni še zlasti zato, ker je med prvimi podpisal predlog referendum za ohranitev Jeremitišča in s tem tudi dejansko dokazal, da čuti probleme slovenskih občanov.

Kar se tiče dokončne odločitve glede nastopa na volitvah 26. maja s samostojno listo ali v povezavi z Marjetico, pa bo dokončno odločitev zavzel strankin pokrajinski kongres, ki je že sklican za četrtek, 11. aprila, ob 20.30 na sedežu v Drevoredu 20. septembra št. 118. Delegati bodo morali vzeti v pretres sklep o manj donosnem, kar se tiče izvoljenih predstavnikov, a vendar nadvse politično in narodnostno pomembnem samostojnem nastopu v nasprotju s predstavitvijo lastnih kandidatov na skupni listi Marjetice, ki bi s primerno usmeritvijo preferenčnih glasov lahko omogočala večje število izvoljenih Slovencev v občinski svet.

GORICA / TISKOVNA KONFERENCA NA SEDEŽU KOALICIJE

OLJKA NA GORIŠKEM ZA ZMAGO

V torek, 2. t.m., je bila v Gorici na sedežu politične koalicije Oljka tiskovna konferenca, na kateri so pred bližnjimi upravnimi volitvami v petih goriških občinah spregovorili slovenski senator in Rimu Miloš Budin, predsednik goriške pokrajinske uprave Giorgio Brandolin in poslanec Alessandro Maran.

Predsednik goriške pokrajinske uprave Giorgio Brandolin je takoj v začetku povedal, da so predstavnike sredstev obveščanja sklicali predvsem zato, da brez ovinkov povedo, da bo šla politična koalicija Oljka na Goriškem na volitve v navezi s Stranko komunistične prenovne in to zato, da leva sredina na občinskih volitvah v Gorici, Gradežu, Krminu, Škofljanu in v Zagraju odločno porazi desnico, predvsem pa Ber-

FOTO BUMBACA

lusconijevo stranko Naprej Italija. Tako Maran kot Budin, ki predstavljata krajevno Oljko v Rimu, sta poudarila predvsem pomen zmage Oljke na krajevnih volitvah v vseh goriških občinah 26. maja letos, saj bo

morebitna zmaga na volitvah z balotazo-drugim krogom volitev možna po novi volilni zakonodaji samo v Gorici, ki ima več kot petnajst tisoč prebivalcev, sicer pa bodo občinske uprave in župani drugod izvo-

ljeni že v prvem krogu. Miloš Budin je v svojem posegu naglasil predvsem dobesedno nujno, da v goriških občinah zmaga Oljka v navezi s Stranko komunistične prenovne in to predvsem zato, ker je Goriška od nekdanj vezana na bližnjo Slovenijo, ki bo leta 2004 zagotovo prišla v Evropsko unijo kot enakopravna članica EU. Pred občinskimi volitvami na Goriškem je zato po Budinovem mnenju potrebno zbrati vse predstavnike leve sredine in obenem nagovoriti tudi vse tiste volivce, ki tradicionalno niso vezani na levosredinske stranke, a so nezadovoljni z vladanjem desnice.

Na tiskovni konferenci so tudi spregovorili o potrebi, da se pred občinskimi volitvami zato dajo ob stran vse nekdanje zamere ter seveda krajevne volilne liste in se gleda na skupni cilj, ki je in mora biti prepričljiva zmaga na volitvah in poraz desnice na Goriškem.

VITTORIO BRANCATI SPREJEL PREDSTAVNIKE OGROŽENEGA ZASELKA

JEREMITARJI PRI PODPREDSEDNIKU GORIŠKE POKRAJINSKE UPRAVE

FOTO BUMBACA

V torek, 2. aprila, je bilo predstavništvo prebivalcev zaselka Jeremitišča na sede-

žu goriške pokrajine, kjer jih je sprejel podpredsednik Vittorio Brancati.

Delegacija Jeremitarjev je pokrajinskemu predstavniku poročala o zadnjih zapletih na Jeremitišču in izrazila pričakovanje, da se bo goriška pokrajinska uprava aktivneje vključila v reševanje tega vprašanja. Jeremitarji so poudarili, da bi bilo potrebno reševati problem Jeremitišča tudi v sklopu tesnega sodelovanja med Gorico in Novo Gorico in to v okviru Protokola o sodelovanju, ki je pred kratkim zasedal prav v prostorih goriške pokrajinske uprave.

Brancati je potrdil svoje stališče in stališče pokrajinske uprave, da bi morali pred

realizacijo novih faz tovrnega postajališča podrobno preučiti že obstoječi načrt in predvsem potrebe po novih zasedbah zemljišč. Po njegovem mnenju je vsekakor sedaj potrebno najprej preurediti in prestrukturirati že obstoječe obmejne strukture in se šele potem odločiti o možni širitvi tovrnega postajališča, ki pa mora upoštevati potrebe in tudi zahteve prebivalcev in lastnikov domačij in zemlje na Jeremitišču. Glede proste obmejne cone se pokrajinska uprava nagiba k temu, da bi le-ta postala predvsem finančne narave, se pravi mesto, na katerem bi potekale finančne operacije po vstopu Slovenije v Evropsko unijo.

TEKMOVANJE MLADIH GLASBENIKOV "MARCOSIG"

MLADI TALENTI SE PREIZKUŠAJO

FOTO BUMBACA

Mednarodno tekmovanje mladih violinistov in violončelistov iz Srednje Evrope, ki je poimenovano po Vandini in Alfredu Marcosigu in je letos že dvajsetič v Gorici, je v polnem teku. Medtem ko zaključujemo pričujočo številko Novega glasa, je seveda tekmovanje, ki

ima velik ugled v Evropi, še vedno v teku v Kulturnem centru Lojze Bratuž.

Podelili pa so že nekaj nagrad, in sicer so nagradili najboljši med najmlajšimi čelisti, tistimi, ki so tekmovali v skupini A, v kateri so glasbeniki od 7. do 11. leta starosti. Komisija,

ki ji predseduje prof. Walter Daga iz Verone in jo sestavlja tudi slovenski glasbeni strokovnjaki, je podelila dve enakovredni drugi mesti, in to Valentini Černjak in Josephu Novakovichu, ki sta doma na Hrvaškem. Slovenska violončelistka Marjetka Hribernik je prejela drugo nagrado v kategoriji C, v kateri tekmujejo glasbeniki, stari od 15. do 18. leta, tretje mesto pa je šlo Joštu Kozmecu, prav tako iz Slovenije. Sicer pa so podelili tudi vrsto drugih nagrad in priznanj ter diplom, pa čeprav seveda vlada največje zanimanje za ključni del tekmovanja violončelistov, za najstarejšo skupino, v kateri tekmujejo glasbeniki do 24. leta starosti. Konec tedna pa bodo tekmovali violinisti in v soboto zvečer bi morali biti znani vsi nagrajenci. V nedeljo, 7. t.m., pa bo ob 18. uri zaključni koncert, na katerem bodo v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž nastopili vsi nagrajeni glasbeniki. Vstop je prost in to tudi na samo tekmovanje, kar je seveda izvrstna priložnost za ljubitelje dobre glasbe!

VRTEČI DERVIŠI V KULTURNEM DOMU

V petek, 12. aprila, bo Kulturni dom v Gorici imel v gosteh skupino turških dervišev, ki bodo uprizorili obredno plesno predstavo. Tokrat je najbrž prvič, da se ti plesalci predstavijo goriški publiko, zato za njihov nastop vlada veliko zanimanje. Derviši so posebna vrsta verskih plesalcev in so še danes dejavni v muslimanskih državah, še posebej v Turčiji. Derviši so poseben verski red muslimanske veroizpovedi in so znani po tem, da med plesom tudi molijo. Vsak njihov plesni gib skriva v sebi globok verski pomen. Njihov ples je znan kot vrteči ples, saj spominja na kroženje planetov okrog sonca. Derviši so od deti v dolge plašče, ki se med vedno hitrejšim in mestoma divjim vrtenjem plesalcev razširjajo kot cvetovi. Predstava spominja na verski obred, ki ima izvor v 13. stol.

Pričetek predstave bo ob 20.30, rezervacije vstopnic in pojasnila dobite v pisarni Kulturnega doma v Gorici, ul. Brass 20, ali pa na telefonski številki 0481 33288. Cena vstopnic: 12,50 evrov.

SKPD F.B. SEDEJ / DRAMSKA DRUŽINA

NOVA PREMIERSKA UPRIZORITEV

IVA KORŠIČ

V lanskim sezoni so se štirje mladi člani Dramske družine F. B. Sedej iz Števerjana z režiserjem Emilom Aberškom prvič preizkusili v kratki situacijski komediji in z njo prispevali k uspehu praznika farnega zavetnika sv. Florijana. Z enodejanko so sodelovali tudi na četrem festivalu amaterskih dramskih skupin v Mavhinjah. Po tem bežnem komedijskem intermezzu so se letos povrnili k svojem najboljšemu gledališkemu žanru, kriminalki, ki ga bolj poredkoma vidimo na ljubiteljskih, pa tudi na profesionalnih odrih. Števerjanskim izvajalcem je že prinesel v treh napetih celovečernih igrah željeni uspeh v domači vasi in na gostovanjih v bližnjih in bolj oddaljenih krajih. Iz obsevnega opusa angleške ustvarjalke Agathe Christie (1891-1976), prave mojstrice nepredvidljivih vsebin, so tokrat izbrskali kriminalko *Deset zamorčkov*, ki se je obiskovalci župnijske dvorane v Štandrežu morda spominjajo v postavitvi Dramskega odseka PD Štandrež v režiji Emila Aberška pred inaindvajsetimi leti. Števerjanski igralci so se želeli z novo postavitvijo predstaviti že v mrzlih zimskih dneh, toda ta želja se jim iz raznih vzrokov ni izpolnila. Zaradi prezasedenosti Emila Aberška so morali poiskati novega režiserskega mentorja. Odrski izziv je sprejel nekdanji igralec Primorskega dramskega gledališča Sergej Ferrari, ki ima že nekaj izkušenj na ljubiteljskem gledališkem podro-

čju. Pred velikonočnimi prazniki smo s Ferrarijem in z odskim veteranom ter "živahno vzmetjo" skupine Simonom Komjancem, v pavzi med vajo pokramljali o izbiri dela, o težavah, ki se pojavljajo ob rojevanju se predstavi in o navdušenosti in zavzetosti mladih, ki jih delovne ali študijske obveznosti ne ovirajo pri veselju do gledališkega ustvarjanja.

Sergej Ferrari nam je o novi odskri postavitvi zaupal tole:

"Števerjanski igralci so spet posegli po kriminalki, ker so Anglija in kriminalke postale že njihova druga domovina. Izbiro je padla na *Deset zamorčkov*. Tekst sem prebral in všeč mi je bil. Navdušil sem se zanj, čeprav ga pred tem nisem poznal. Ker pa je precej dolg - igra bi trajala skoro tri ure -, prepleten s pesmijo in zamorčki, ki so prisotni v njem, sem se odločil, da črtam te zamorčke z njihovimi dolgovoznimi nastopi, ki bi upočasnjevali ritem predstave in v pesmi že vnaprej pribliki razkrivali umore. Zato smo delo v gledališkem listu prekrstili v *Zločini na otoku*. Predstava je s tem pridobila napetost, kljub temu pa bo dolga približno dve uri.

Pri njeni uredniški nas 'morio' običajne težave, s katerimi se srečujejo ljubiteljske skupine, pri katerih pač igralci niso le izvajalci, pač pa vsak se trudi, da bi na katerikoli način čimboljše prispeval k uspehu. Vsi se namreč lotijo vsega. So mizarji, električarji, scenografi, rekviziterji... O tem se poklicnim igralcem še sanja ne. Dela je veliko, s študijem smo za-

čeli v januarju in do premiere bomo morda imeli trideset vaj - poklicni igralci jih imajo za predstavo kakih štirideset-. Vsi se pripravljajo z velikim veseljem in z željo, da bi čim več dali od sebe. Zato je s tako prizadevnimi mladimi igralci lepo delati. Za premiero smo določili 6. april. Seveda me skrbi, kako bomo igro izpeljali. Moram povedati, da pri oblikovanju dajam veliko poudarka izgovorjavi. Kot je znano, smo Primorci skregani z dolžino samoglasnikov, v zamejstvu še posebno. Veliko smo vadili, da bi vsaj malce zabrisali ta razpoznavni mediteranski prizvok. Igralci se trudijo, a ta vaja je vse prej kot lahka. Morda režiserji doslej niso posvečali toliko pozornosti jeziku; oni pač na Akademiji nimajo govorne tehnike. Mi igralci pa gradimo na njej. Med desetimi nastopajočimi sta dva novina, Ivan Komjanc in Martin Pintar, ki navdušeno sodelujeta. Vloge so zanimive; vsi imajo dovolj teksta, da se lahko uveljavijo na odru. Blestečega protagonista ni; glavno vlogo igra tu kolektivna igra. Brez te pri tej predstavi ni uspeha; treba je zato ustvariti pravo vzdušje. Vsi morajo biti prijateljsko enotni in skupaj garati za doseg cilja. V kriminalki je namreč kar osem umorov in pri nastavljanju tega mora vladati disciplina, drugače se igra razgradi. Tudi pazve imajo svojo pomembnost. Zasedba je številna, a igralcem sem prepustil svobodno gibanje po prizorišču, ne da bi jim česar vsiljeval. Upam, da se bo vse dobro izteklo."

Simon Komjanc pa je tako le razpredel svoje misli o novi uprizoritvi:

"Vedno smo si želeli imeti premiero v januarju in letos smo hoteli to željo uresničiti, toda režiser Aberšek je bil zaposlen in zato smo bili prisiljeni poiskati drugo režijsko moč. Našli smo Sergeja Ferrarija. Vaje smo sicer vseeno začeli prepozno, da bi premiera lahko bila v zimskem času. Tudi velika zasedba nam pri tem ni pomagala. Nekateri namreč zaradi delovnih obveznosti ne morejo biti zmeraj prisotni na vajah. Zato se priprave zavlečejo. Naj razkrijem letošnjo desetčlansko zasedbo, ki stremi po tem, da bi se dostojno predstavila gledalcem: Edi Lutman, Branko Terčič, Sara Miklus, Martin Komjanc, Martin in Matej Pintar, Ivan Komjanc, Annamarija Škorjanc, Liliana Terpin in jaz, Simon Komjanc. Šepetalka je kot že nekaj časa mlada Katja Dorni. Snežica Černic je naša nadvse vestna in natančna odbiralka kostumov in raznih scenskih elementov, za kar smo ji zelo hvaležni. Za glasbo bo kot doslej poskrbel Marko Lutman. Za postavitev kriminalke pa smo se odločili iz tradicije. Tale je sicer bolj zapletena kot Agathina *Mišolovka* ali Hamiltonova *Plinska luč*, ki smo ju odigrali v prejšnjih sezonah; zahteva večjo zasedbo in več energije. Napeli bomo vse sile, da bo igra uspešna."

To jim iz srca želimo tudi vsi gledalci, ki se bomo zbrali v števerjanski župnijski dvorani v soboto, 6. aprila, na premieri uprizoritvi inčice kriminalne zgodbe *Deset zamorčkov*, ki je izšla izpod psihološko dobro ošljenega peresa Agathe Christie leta 1966.

GORIZA 1001 - 2001

Goriza 1001-2001. To je naslov zajetne in za nas nadvse pomembne večjezične publikacije s podnaslovom Slovenci v Gorici - Gli sloveni di Gorizia, ki jo je pripravila Konzulta za vprašanja mestne etnične manjšine, ki deluje v sklopu goriške občinske uprave. Strokovne prispevke v zbornik so napisali ugledni profesorji ter raziskovalci starejše in novejšje krajevne zgodovine s te in one strani meje, in sicer Branko Marušič, Daniel Jarc, Lojzka Bratuž, Marko Waltritsch, Aldo Rupel, Franc Kralj in Luigi Tavano.

PREDSTAVITEV PUBLIKACIJE, ki naj na neki način "krona" proslavljanja tisočletnice prve pisne omembe Gorice, bo v sredo, 10. aprila, ob 18. uri v sejni dvorani goriškega občinskega sveta. Vabljeni v lepem številu!

OBVESTILA

POTOVANJE Z NOVIM GLASOM v Andaluzijo v Španijo. Vse prijavitelje na potovanje naprošamo, da do 12. aprila 2002 poravnajo na naših uredništvih v Gorici in Trstu celotne stroške potovanja.

V KULTURNEM domu v Gorici bo v ponedeljek, 8. t.m., ob 21. uri nastopil znani Za-

mejski kvintet-Die Grenzlander z "alpsko" rock glasbo. Peli bodo v italijanščini, slovenščini in nemščini. Vstopnina: 12 evrov, znižana 10 evrov.

DRUŠTVO KRAS Dol-Poljana vabi v soboto, 6. aprila, ob 20.30 v Kulturni center v Jamljah na koncert znanega slovenskega kantavtorja Vlada Kreslina.

DRAMSKA DRUŽINA SKPD F.B. SEDEJ - ŠTEVERJAN

Agatha Christie

ZLOČINI NA OTOKU

(DESET ZAMORČKOV)

REŽIJA: Sergej Ferrari

PREMIERA: sobota, 6. aprila 2002, ob 20.30

PONOVITEV: nedelja, 7. aprila 2002, ob 19. uri

Sedejev dom, Števerjan

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

PROSVETNO DRUŠTVO ZDRUŽENJE CERKVENIH
PODGORA PEVSKIH ZBOROV-GORICA

vabita na

MAŠO ZADUŠNICO ZA POKOJNIM BOGOMIROM (MIRKOM) ŠPACAPANOM

in na

KONCERT VELIKONOČNIH PESMI

V IZVEDBI ZBOROV:

Cerkveni pevski zbor MIREN
Moški pevski zbor FANTJE IZPOD GRMADE
Vokalna skupina SOVODENJSKA DEKLETA
Mešani pevski zbor ŠTANDREŽ
Župnijski zbor ŠENTJUR iz Šentjurja pri Celju (SLO)

Priložnostni govor bo imela prof. Lojzka Bratuž

Župnijska cerkev v Podgori
Nedelja, 7. aprila 2002, ob 16. uri

ZADNJA OTROŠKA URICA V FEIGLOVI KNJIŽNICI

ČE GLEDAŠ SONCE, NE MOREŠ VIDETI SENC

Ta lepa, svetla misel je zapisana na lističu, ki je zvezan na mehkem zlatorumenem sončecu, ki ga je približno štirideset malčkov prejel v dar za spomin na zadnjo Otroško urico, ki je bila v Mladinski sobi Feiglove knjižnice sredi marca. V čudoviti, neizčrpani pravljici svet, ki vsebuje vselej tudi kaneček resničnega življenja, je otroček tokrat pospremlila požrtvovalna učiteljica in priljubljena ljubiteljska igralka Majda Zavadlav. Za srečanje z osnovnošolskimi otroki in predšolskimi malčki se je domiselno preobrazila v deklico Majdico, ki ima zelo rada punčke in lizike-dudice. Te sladke dobrote je pred začetkom pripovedovanja razdelila med male poslušalce in tudi mamice, tako da je bilo poslušanje pravljice zgodbe še slajše. Ljubeče in živahno je razvila pripoved Moje Osojnik *Hiša, ki bi rada imela sonce*. Majhni neobljudeni hiši je bilo dolgčas in sanjala je o sončecu, ki ga ni nikdar videla. Ko se je nekoga dne vanjo vselila mlada družina, je hišica spoznala, da je le-ta sonce, po katerem je hrepnela. Otroci so zavzeto spremljali Majdine besede in se brez obotavljanja odzivali na njena vprašanja. Bistre očke so bile uprte vanjo, in ko je zapela

FOTO BUNBACA

in zarajala pesem o sončecu, so vsi ponovili besedilo in z njo peli. Nazadnje pa so na podarjena sončeca narisali smejoči se obraz. Tako toplo, s "soncem" v srcih se je sklenil letošnji ciklus petih Otroških uric, ki so poživile jesenske in zimske dni ter privabile v knjižnico veliko radovednih otrok. Mladinska soba jim je postala varno, zabavno, a tudi poučno zavetje. Šolarji so vsakič pred pravljico in po njej vneto izbirali ilustrirane knjižice, jih prelistali, si jih sposodili in odnesli domov, da bi jih prebrali. Sedaj ko pomlad s svojimi tisočeri vnovjavi vabi vsakogar v svoje cvetoče narocje, so se pravljici popoldnevi poslovali, toda Mladinska soba bo še naprej na razpolago vsem otrokom, ki imajo radi knjige, saj, kot je znano, so le one naše najboljše prijateljice.

V KULTURNEM DOMU / PREDSTAVITEV SLIKANICE

ŠE ENA POBARVANKA ZA OTROKE

Ob svoji lanskoletni dvajsetletnici in ob tisočletnici Gorice Kulturni dom ni pozabil svojih najmlajših obiskovalcev in jim je v sodelovanju s Kulturno zadruho Maja spet podaril lepo slikanico-pobarvanko z novo zgodbo *Pravljico o zelenem, rumenem in belem zajčku*, ki jo je spisal Janez Bitenc, priljubljeni slovenski pisec glasbenih pravljic tudi v krogu goriških malčkov. Pobarvankama *Tri muce in Zmaj* se je tako pridružila še ena velika slikanica, ki jo je z mehкими obrisi črt in nežnimi potezami nastopajočih junakov zajčkov in ostalih gozdnih živalic s tankočutnostjo in ljubeznijo do otroških src ilustrirala učiteljica Aleksandra Maraž iz Števerjana. Njene ljubke risbe bodo otroci ob branju pobarvali v živahne ali tople pastelne barve v različnih tehnikah, kakor jim bo pač narekovala trenutna domišljajska želja.

Novo otroško publikacijo so predstavili pred nekaj tedni v mali dvorani Kulturnega doma, v katero se je zgrnilo veliko otrok in mamic z malčki, pa tudi večjim osnovnošolskim otroki. Po pevskem uvodu otroškega zbora KD O. Župančič iz Štandreža, ki je zapel tri ljudske

pesmice pod vodstvom dirigentke Elde Nanut in ob klavirski spremljavi Sare Hoban, je izrekla nekaj priložnostnih misli in predstavila ilustratorko Kristina Knez, ravnateljica Dijaškega doma S. Gregorčič iz Gorice, ki je bil s Kulturnim domom, Športnim društvom Dom in Feiglovo knjižnico soorganizator otroškega kulturnega srečanja. Zatem pa je v skoraj igralski obliki zaživela pravljica o zelenem in rumenem zajčku, ki sta rada lenarila in se bahala, in o belem zajčku, ki je bil najmlajši, tih, skrben in delaven. Učiteljica in izvrstna ljubiteljska igralka, članica dramskega odseka PD Štandrež, Majda Zavadlav, oblečena v bel zajčji kostum, je z razgibano in prepričljivo privlačnostjo, kakor le ona zna, pripovedovala oz. prikazala tudi z domiselnimi scenskimi pripomočki ljubko zgodbo, ki ji seveda ne manjka zlato poučno zrnce. S svojim nastopom je spet dokazala, da ji ni težko ujeti pozornost tudi najmlajših poslušalcev. Otroci so namreč zavzeto spremljali pripoved, pri njej sodelovali in s spretno animatorko zapeli pesmico o belem zajčku, ki ima najlepšo hišico.

IK

SSK: DVOJEZIČNE IZKAZNICE

Slovenska skupnost podpira predlog Zveze slovenske katoliške prosvete, ki spodbuja predstavitev prošnje za izdajo dvojezične osebne izkaznice, naslovljenih goriškemu županu Valentiju. Po zavrnitvi enakih prošnje predsedniku Slovenske kulturne gospodarske zveze Rudiju Pavšiču in predsedniku Zveze slovenske katoliške prosvete Damjanu Paulinu je pravilno, da se čimveč občanov zglašajo na županstvu z enakimi zahtevami v smislu psihološkega pritiska na javne uprave, da se vendar vzamejo v poštev pravice občanov slovenskega jezika v smislu zakona za globalno zaščito Slovencev v Italiji. Slovenska skupnost zato vabi vse goriške Slo-

vence, naj se te pravice poslužijo in županstvo preplavijo z zahtevo po dvojezičnih dokumentih.

Prošnjo lahko izpolnite na podlagi tega besedila: "Spoštovani dr. Gaetano Valenti / župan občine Gorica / Trg Municipio 1, 34170 Gorica / Zadeva: Prošnja za izdajo dvojezične osebne izkaznice. / Podpisani ..., rojen v ... dne ..., italijanski državljan s stalnim bivališčem v Gorici, ul. ..., prosim na osnovi državnega zakona št. 38/2001 (1. člen, 1. točka in 8. člen, 3. točka), da mi matični urad občine Gorica izda dvojezično (italijansko-slovensko) osebno izkaznico. / V pričakovanju Vašega odgovora Vas pozdravljam s spoštovanjem." Sledita naj datum in lastnoročni podpis.

11

ČETRTEK,
4. APRILA
2002

IZVAJANJE ZAKONA 482 NA ŠOLSLEM PODROČJU

RAVNATELJ FORTE JE IMEL PRAV

ERIKA JAZBAR

Deželni šolski ravnatelj Bruno Forte (na sliki) je bil v zadnjih mesecih tarča hudih napadov s strani izvoljenih predstavnikov ter strankarskih veljakov desne sredine zaradi šolske politike, ki jo je nameraval izpeljati v naši deželi. V mislih imamo predvsem njegova prizadevanja v smeri izvajanja zakonskih določil zaščitnih norm, ki omogočajo pouk ali tečaje manjšinskih jezikov v državnih šolah občin ali območij, kjer so prisotne manjšinske skupnosti. V naši deželi pridejo tako v poštev slovenska manjšina v videmski pokrajini, furlanska narodna skupnost v treh pokrajinah ter nemška manjšina v Kanalski dolini. S posebno okrožnico je ravnatelj Forte omogočil staršem otrok, ki živijo v občinah, ki so se izrekle za zakon 482, možnost, da se odločijo za tečaje v maternem jeziku.

Odziv na ponujeno možnost je bil nadvse razveseljujoč, in to s strani vseh manjšinskih skupnosti, ki so prisotne v naši deželi, in sicer Slovencev, Furlanov in Nemcev. Dovolj je, da pregledamo številčne podatke, pa bomo videli, da je imel šolski ravnatelj še kako prav, da je kljub pritiskom začel uresničevati državni zakon, ki štiti 12 jezikovnih manjšin italijanske republike.

Spregovorimo najprej o naši narodnostni skupnosti, to je o slovenski manjšini, ki živi v vi-

demski pokrajini. Deželno šolsko ravnateljstvo je objavilo število šolarjev, ki so se vpisali na tečaje slovenskega in rezijanskega jezika v obmejnih občinah videmske pokrajine. V vrtcih bo od skupnih 368 malčkov sledilo tečajem slovenskega jezika 149 otrok, kar predstavlja 40,5 odstotkov, medtem ko se je za rezijansko odločilo 30 od skupnih 35 otrok. V osnovnih šolah se je od skupnih 638 učencev izrekelo za slovenski jezik 261 učencev, kar je skoraj 41 odstotkov, medtem ko se je za rezijansko odločilo 41 otrok od skupnih 43. Številke zajemajo otroke iz videmske pokrajine, ki se bodo vpisali v šole, ki dolje niso predvidevale slovenskega pouka.

To pomeni, da je treba tem številkam dodati še otroke iz Nadiških dolin, ki obiskujejo dvojezično šolsko središče v Špetru. V prihodnjem šolskem letu bo namreč hodilo v vrtec 75 malčkov (9 več kot lani), v osnovno šolo pa 114 otrok (12 več kot la-

ni). V dvojezičnem šolskem središču bo zato skupno 189 otrok (21 več kot lani).

Če povzamemo vse številčne podatke in dvojezičnemu središču dodamo še otroke, ki bodo sledili tečajem rezijansko in slovenščine, bomo tako imeli v vrtcih 257 otrok na skupnih 478, kar predstavlja 53 odstotkov populacije, v osnovnih šolah pa jih bo 416 na skupnih 795 učencev, kar je več kot 52 odstotkov šolske populacije.

V prihodnjem šolskem letu se bo tako več kot polovica otrok obmejnih občin videmske pokrajine, kjer živi slovenska manjšina, učilo slovenskega jezika ali rezijansko. Gre za zelo pomemben podatek in rezultat večletnih prizadevanj ljudi, ki so vztrajali kljub protislovenski politiki, ki je bila do včerajšnjega dne na dnevnem redu.

Ob slovenski manjšini pa velja omeniti tudi stanje Furlanov in Nemcev. Za pouk nemščine se je v Kanalski dolini in Karniji odločilo 96 odstotkov staršev otrok. Zelo dober odziv so naleteli tudi v treh pokrajinah (Goriška, Videm, Pordenon) za pouk furlanščine. V vrtcih se je namreč za furlanščino izrekelo 58 odstotkov staršev, medtem ko se je v osnovnih šolah 54 odstotkov. Velja med drugim povedati, da je bil največji interes za furlanski jezik v videmski pokrajini, sledita ji goriška in nato pordenonska pokrajina.

PODATKI ZAVODA ISTAT

NEGATIVEN TREND

V teh dneh so prišli na dan podatki o demografskem stanju v naših krajih, ki so zanimivi, če jih primerjamo s tistimi, iz pred deset let. Nadiške doline so v desetih letih izgubile 547 ljudi, kar je več kot 8% prebivalstva. V sedmih občinah Nadiških dolin živi danes 6322 ljudi. Dreška občina je na lestvici padanja prebivalstva na prvem mestu, na drugem mestu dje občina Grmek, sledijo ji Sovodnja, Srednje, Podbonesec in Špeter, medtem ko je občina Sv. Lenart edina, kjer je število prebivalstva naraslo. Pozitiven trend so zabeležili tudi v občini Bardo, medtem ko gre v Tipani in v Reziji navzdol. Skratka občine v videmski pokrajini, kjer je naša narodnostna skupnost zgodovinsko prisotna, doživljajo demografsko obubožanje, ki se je v zadnjih letih sicer nekoliko ublažilo, predstavlja pa še vedno velik družbeni problem, kateremu je zelo težko biti kos.

OBVESTILO

VNEDELJO, 7. aprila, ob 15.30, bo v cerkvi sv. Florijana v Zavarhu v Terski dolini drugi koncert zborovske revije Primorska poje v videmski pokrajini. Na njej bodo nastopili vokalni kvartet Bratje Boštjančič iz Harij, ŽePZ iz Devina, MoPZ iz Mirna, MoPZ Višava iz Ferlugov, oktet Škofije, tercet Ver laetum z Opčin in vokalna skupina Dornberški fantje.

KNJIŽNA NOVOST

IVAN JUG PO NEDOLŽNEM V FAŠISTIČNIH JEČAH

V novi državi, demokratični Sloveniji, postopno razkrivajo življenjske poti in usode posameznih oseb iz obdobja italijanske okupacije in fašizma, ki so bile doslej v širši javnosti neznane. K odkrivanju takih primerov je veliko prispevala založba Branko v Novi Gorici, ki pretežno objavlja dela z domoznansko vsebino. Pred kratkim je izdala knjigo spominov Ivana Juga (na sliki) z naslovom *Moja zaporniška leta in s podnaslovom Po nedolžnem v fašističnih ječah*. Za izdajo tega dela so si zlasti prizadevali v društvu za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske, časnikarka radia Slovenije Boža Škoberne, sicer vnukinja Štefana Močnika, najstarejšega Jugovega sotrpina, in časnikarka radia Trst A Lida Turk. Razlogi za izdajo tega dela so pojasnjeni v uvodnih knjigah, ki sta ju napisala časnikarka Boža Škoberne in Karlo Kocjančič, predstavnik organizacije TIGR Primorske.

Zadeva je zdaj znana, na predstavitvi knjige v Kanalu ob Soči pa so jo izčrpno analizirali in obravnavali Boža Škoberne, Lida Turk, Jože A. Hočevar, Karlo Kocjančič in založnik Branko Lušina. Ugotovljeno je, da je tridesetega novembra 1930 zvečer na cesti iz Koprivišča v Kal nad Kanalom nekdo streljal na avto italijanskih finančnih stražnikov in enega izmed njih ubil. Uboj še do danes ni pojasnjen v vseh podrobnostih. Fašistične oblasti so ga vsekakor hotele pripisati domačinom in tisto noč so zaprli na desetine vaščanov in ljudi iz sedmih vasi in zaselkov. Trinajst -deset med njimi, starih komaj sedemnajst do trindvajset let, eden pa celo tridesetleten, -jih je po poldrugem letu zasliševan in zapora prišlo pred Posamezniki so odsedeli od šest do devet let, Jug pa skoraj štirinajst let. Ivan Jug, ki je prišel iz zapora šele leta 1944, v dnev-

niku, ki je zdaj izšel v knjižni obliki, opisuje doživljanje tiste strašne noči ob aretaciji v Koprivišču, zasliševanja, mučenja, zavajanja, izsiljevanja priznanj, obsodbo, prestajanje krivične kazni po raznih zaporih v Italiji in vrnitev domov po izgubljeni mladosti. Spomine prepleta z razmišljanji o svojem ravnanju, ravnanju sotrpinov, o trdnosti in šibkosti človekove volje v trenutku preizkušnje, o človeški zlobi in o podlosti, o nepravilnosti tistih, ki bi morali biti pravični, še največ pa razmišlja o sistemu, o fašizmu, ki je namenil smrt primorskim Slovincem.

Ivan Jug žal ni doživel objave svojih spominov, ker zanje v prejšnjem sistemu pač ni bilo mogoče dobiti založnika ali natančneje denarja.

Po drugi svetovni vojni je spričo svojega idealizma in značajske pokončnosti doživljal kakor hotele pripisati domačinom in tisto noč so zaprli na desetine vaščanov in ljudi iz sedmih vasi in zaselkov. Trinajst -deset med njimi, starih komaj sedemnajst do trindvajset let, eden pa celo tridesetleten, -jih je po poldrugem letu zasliševan in zapora prišlo pred Posamezniki so odsedeli od šest do devet let, Jug pa skoraj štirinajst let. Ivan Jug, ki je prišel iz zapora šele leta 1944, v dnev-

Ugotovljeno in dokazano je, da italijanskega finančnega stražnika tridesetega novembra 1930 zvečer na cesti iz Koprivišča v Kal nad Kanalom ni ustrelil domačin. Kdo je to bil pa, kljub nekaterim domnevam, najbrž nikoli ne bo ugotovljeno. M.

GLOSA JURIJ PALJK

O VELIKONOČNEM PONEDELJKU

Kaj lahko danes še napišemo o velikonočnem ponedeljku, če ne samo to, da je praznik in zato dela prost dan? Najbrž ne prav veliko, ker je današnji velikonočni ponedeljek izgubil veliko tistega čara, ki ga je nekoč imel, še v naših otroških letih je bil drugačen od današnjega in ne samo zato, ker je takrat za Veliko noč vladalo večje pričakovanje za praznik kot pa danes.

Navade se spreminjajo, kot se spreminjamo mi, na žalost pa se navade tudi izgubljajo, še posebej tiste, ki so bile lepe in polne globljih in pomenljivih vsebin. Na velikonočni ponedeljek se je nekoč še znalo najti čas za sorodnike, prijatelje in znance, se je še znalo praznovati, pa čeprav je bila Velika noč, največji krščanski praznik še mimo.

Tudi sicer najbrž današnji mlad človek ne ve več, kaj se je nekoč dogajalo na velikonočni ponedeljek, ker se je naš odnos do velikonočnih praznikov zelo spremenil. V bistvu pa je vsa stvar zelo preprosta in bi jo lahko strnili takole: na Veliko noč so naši predniki in tudi mi v otroških letih obhajali zelo praznično in slovesno, zbrani in doma, v krogu družine, medtem ko je bil velikonočni ponedeljek namenjen predvsem sprostitvi in to tudi zato, ker Velika noč običajno sovpada z začetkom pomladi. Če ste kdaj vsaj v roke vzeli kako knjigo, ki opisuje šege in navade, običaje, potem veste, da je praznovanje pomlad pravadnega izvora in je zato izjemno stara navada in je zato pojav krščanstva že obstoječo navado samo nadgradil. Prav proučevalci ljudskih

navad vedo povedati, da je bil nekoč na Slovenskem za velikonočni ponedeljek običaj, da so se predvsem mladi ljudje preoblekli, si naredili pomladna in po možnosti tudi nova oblačila, kar naj bi imelo velik simbolni pomen, saj je po eni strani to pomenilo, da se je zima končala, in so to ljudje tudi z obleko pokazali, po drugi strani pa je bila ta navada tudi viden obraz krščanstva, ki govori o tem, da se s Kristusovim vstajenjem rodi tudi nov človek, tak, ki se je otreseel greha in zato na novo zaživi.

Danes vsega tega ni več, kot tudi ni več velike potrebe po praznikih, kar se kaže tudi v dejstvu, da vlada v naši sredi zmotno prepričanje, "da imamo lahko vsak dan praznik", a je prav to prepričanje tudi krivo, da ne znamo več praznovati. Včasih so na kmetih bili potrebni počitka, telesnega počitka, saj vsi vemo, da so naši predniki na pomlad zares garali kot črna živina in bili za Veliko noč že dobobra utrjeni in je bil tudi zato velikonočni ponedeljek, ki je veljal za polpraznik, več kot dobrodošel. Seveda govorimo o časih, ko je pirh, velikonočno jajce, še imel svoj pomen in je veljal tudi za priboljšek, saj si naši ljudje niti kuhanega jajca niso mogli privoščiti prav vsak dan. Tudi zato se radi spominjamo velikonočnih ponedeljkov in obiskov sorodnikov na velikonočne ponedeljke in seveda izletov predvsem mladih ljudi v prebujajočo se naravo, kjer so si privoščili

tudi ponavadi skromno malico. Ni šlo za piknike, kakršne si danes privoščijo večina dela prostih ljudi na velikonočni ponedeljek, in niti ne ve, zakaj mora prirediti piknik prav za velikonočni ponedeljek. Spet eden tistih prazničnih dni torej, za katerega nihče več ali skoraj nihče ne ve name in nihče tudi ne pozna njegovega pomena, kar je seveda porazno. Kako boš zares praznoval, če ne veš, kaj sploh praznuješ?

Tudi zato se ne čudite, če vidite med prazniki, ki so nekoč imeli verski značaj in bi ga morali tudi danes imeti, a ga seveda skorajda nimajo več, okrog ljudi, ki ne vedo, kaj bi počeli, ne s praznikom in niti ne s samimi seboj! Ko je nekaj izvoljeno, ko praznik nima več notranje vsebine, če hočete: tudi nobene vrednote ne, seveda ni praznik, je samo še eden od tistih dela prostih dni, s katerimi današnji slehernik ne ve več, kaj bi. Tudi zato boste videli okrog po mestih "viseti" ljudi v trenirkah, pa čeprav se športno ne udeležujejo, tudi zato skorajda ne boste več videli praznje oblečenih ljudi, ki bi vam že na zunaj pokazali, da hočejo s svojim urejenim oblačilom navzven pokazati, da se praznika zavedajo. In zares je nekaj neverjetnega, da se pri nas uvaja praznovanje "halloweena", noči duhov in čarovnic, ki pri nas nima nobene tradicije, in seveda opušča navade praznikov, ki so v naši sredi bili odraz naše kulture in našega izročila.

Kot da je vse postalo ena sama velika puščava, v kateri ni prostora za praznike!

Če pa se že kaj praznuje, se mora današnji človek prenehati, kot da bi bil praznik Velike noči samo praznik velikonočne kosila! In zato boste danes vsepovsod poslušali odvratne in naravnost nedostojne pripovedi o tem, kaj je kdo jedel za velikonočno kosilo, ne boste pa več poslušali pripovedi o tem, kakšna je bila maša, in niti tega ne, kako lepo so pevci zapeli velikonočne pesmi, da o duhovnikovi velikonočni pridigi niti ne govorimo! Kot da je vse skrčilo na odnos usta-želodec, pa čeprav, in to pišemo z velikim veseljem, danes v naši sredi dejansko ni nikogar več, ki bi bil lačen. Ker vemo, da tudi zaradi tega ni več potrebno prav za Veliko noč peči in kuhati posebnih dobrot, ker jih imamo že med delavniki več kot dovolj, se nam zares zdi govorjenje o velikonočnih pojedinah nedostojno. Kot da bi bili rojeni in živimo samo zato, da jemo in ne obratno! Višek te nedostojnosti današnjega povprečnega in izguba vsake mere za dostojnost pa je prav gotovo govorjenje o tem, "kako smo se med prazniki našrli".

Naši predniki so bili skromni ljudje in tudi mi smo bili deležni skromnega življenja in nikdar nismo slišali nikogar govoriti o zretju, še celo za govedo v hlevu se nikdar ni reklo, da se je našrlo. Samo za prašiče in svinje je veljalo, da žrejo.

Tudi zato nam je žal za velikonočnimi ponedeljki, ki so odšli.

ZAGOTOVILA MINISTRA

UREDITEV VODNEGA OMREŽJA

Župan mestne občine Nova Gorica Črtomir Špacapan se je s svojimi strokovnimi sodelavci sestel z ministrom za okolje in prostor, Janezom Kopačem. Obravnavali so vsa aktualna vprašanja s področja vodovodne in druge infrastrukture ter pereče stanje čistilnih naprav. Špacapan je ministra opozoril na ovire, ki že več let preprečujejo gradnjo čistilne naprave v Vrtojbi, za občini Nova Gorica in Šempeter-Vrtojba pa na nereseno vprašanje odpadnih voda, kar povzroča tudi proteste iz Italije. Vlada bo prispevala k izboljšanju stanja, je zagotovil minister za okolje in prostor, ponovno pa bo preučila tudi lokacijo, kjer naj bi zgradili skupno čistilno napravo za omenjeni občini.

Na sestanku so razpravljali tudi o preskrbi z vodo in ureditvi kanalizacije v vaseh in zaselkih na območju Trnovsko-banjske planote. Treba je zagotoviti vodo v vasi Ravnica in zavarovati tamkajšnje vodne vire, iz katerih se prek vodovoda izkaterih preskrbujejo tudi porabniki vode v Novi Gorici in v sosednji Gorici. Minister za okolje in prostor Janez Kopač je zagotovil, da bodo napravili načrt za zagotovitev oskrbe z vodo na celotni Trnovsko-banjski planoti, vključno z ureditvijo kanalizacijskega omrežja in zgraditvijo čistilne naprave.

Ta projekt naj bi do polovice stroškov financirali iz sklada ISPA Evropske unije. M.

REFERENDUMA O VSTOPU V EU IN NATO ŠE NE BO

ZAČEL SE JE POPIS V TOREK, 2. T.M.

VOLITVE BODO MED 13. OKTOBROM IN 10. NOVEMBROM

MARJAN DROBEŽ

Slovenska javnost bi se najbolj oddahnila, če bi se t.i. "mehka" stavka zdravnikov (in zobozdravnikov) čimprej končala. Povzročila je neugodne odmeve in nasprotovanja, ki se jih je očitno zavedelo tudi vodstvo sindikata omenjene kategorije javnih uslužbencev, Fides, ki je v treh slovenskih časnikih objavilo celostranske plačane oglase, v katerih je poskusilo utemeljiti razloge za stavko. Oglaševalska akcija je Sindikat zdravnikov in zobozdravnikov stala kar 4,7 milijona tolarjev. Tudi drugi dogodki kažejo, da je država ujeta v splet težav, ki terjajo hitro obravnavo in reševanje. Obeta se val stavk v javnem sektorju za zahtevami po zvišanju plač, hkrati pa se povečujeta zadolženost in proračunski primanjkljaj države. Narašča odpor zoper prodajo javnega (nekaj družbenega) premoženja, v zadnjem času pa se krepiti tudi odpor do slovenskega vstopa v EU in zvezo Nato.

Slovenski politiki - med njimi je najbolj dejaven zunanji minister dr. Dimitrij Rupel - opozarjajo, da se bodo v primeru, če ne bo Slovenija vstopila v EU, vse najbolj vitalne izvozne gospodarske dejavnosti sesule ob prvi večji krizi, ko se bosta Amerika in Evropa samozaščitno zaprli za svoje meje. Primer je pričakovani zlom slovenske jeklarske industrije, ki bo sledil napovedani uvedbi visokih zaščitnih carin za uvoz jekla iz držav nečlanice evropske povezave. Evropska komisija (vlada) Slovenije ne bo izvzela, čeprav smo tik pred sprejemom v članstvo EU. Tudi v tem primeru se razgaljajo t.i. nacionalni interesi, ko njihovi nosilci in zagovorniki poizkušajo na vsak na-

čin preprečiti odpiranje Slovenije v mednarodne tokove in izmenjave v razvitem svetu.

Med dogodki v tekoči politični kroniki omenjamo, da so predstavniki poslanskih skupin v državnem zboru sklenili, da bodo volitve predstavniških organov raznih stopenj hkrati. Razpisane bodo na eno izmed nedelj med 13. oktobrom in 10. novembrom. Tedaj bodo volili predsednika države (prvi krog), župane občin (prvi krog), občinske svete in Državni svet. Zavržen pa je bil predlog slovenske nacionalne stranke, da bi hkrati z volitvami razpisali tudi referendum o vstopu Slovenije v EU in Nato. Taka odločitev bi bila sicer politično sporna in skrajno neodgovorna, saj, denimo, še ni gotovo, če bo Slovenija sploh povabljena v omenjeni mednarodni povezavi.

Vlada je v četrtek, 28. marca, sprejela predlog zakona o zagotavljanju pogojev za opravljanje funkcije predsednika republike. Po tem predlogu bi bil bivši državni poglavar (prvi bo to proti koncu tega leta postal Milan Kučan) med drugim upravičen tudi do pisarne, svetovalca, administratorja, njegovo prebivališče bi bilo varovano, imel bi lahko službeni avto s šoferjem. Potem ko bi mu odmerili pokojnino (Kučan zanjo že izpolnjuje vse z zakonom določene pogoje), bi do smrti prejemal še denarno nadomestilo v višini razlike med njegovimi osebnimi prejemki in 90% plače predsednika države.

Pridržke zoper omenjeni predlog zakona, ki bo očitno še buril duhove, je najprej izrekel predsednik SDS Janez Janša, ki meni, "da bivšemu predsedniku gotovo pripadata dostojna pokojnina in častno mesto na protokolarnih prireditvah in tu-

di administrativna pomoč. Vse drugo pa so po moji oceni preveč razkošni privilegiji". Janša se tudi sprašuje, koliko denarja bodo davkoplačevalci stali bivši predsedniki republike Slovenije, ko jih bo, denimo, pet ali šest. Zatem nadaljuje: "Zelo čudno je, zakaj naenkrat bujemo ta zakon, ko pa imamo že deset let predsednika republike, ki se je kot inštitut uveljavil v praksi na podlagi ustavnih določil. Nikoli doslej ni bilo problemov, ko je bilo treba na primer iz državnega proračuna zagotoviti denar za funkcioniranje urada predsednika republike. Ocenjujem, da tak zakon po desetih letih ni potreben".

V ZGORNJI BISTRICI JE BIL GENOCID

Ob koncu izkopavanja posmrtnih ostankov žrtev poveljnega poboja v nekdanjih dveh zakloniščih na Zgornji Bistrici (na območju Slovenske Bistrice) na Štajerskem, je bila 27. marca v Mariboru častniška konferenca, na kateri so sodelovali generalna državna tožilka Zdenka Cerar, generalni direktor slovenske policije Marko Pogorevc, vodja mariborskega okrožnega državnega tožilstva Elizabeta Györköš, predstojnik ljubljanskega sodnomedicinskega inštituta Jože Blažič in nekateri drugi izvedenci. Povedali so več dejstev in ugotovitev, ki se nanašajo na omenjena primerja. Izkopavanje obeh rovov (po poboju so ju zaprli z eksplozijo min) so začela na pobudo občine, ki je plačala tudi pretežen del nastalih stroškov. V rovu, imenovanem A, so izkopali oz. našli okrog 200 trupel, v drugem rovu oz. zaklonišču, imenovanem B, pa nadaljnjih okrog 200 trupel. Zdenka Cerar je pobjo (umorjene oz. njihove

posmrtno ostanke so odpeljali v obo omenjena rova) umestila v povojni čas med 14. in 16. januarjem leta 1946. Nobena podrobnost ali podatek nista pokazala, da bi bili mrtvi vojaki oz. vojni ujetniki. Zatrdila je, "da so bili civilisti, zoper nje storjeno kaznivo dejanje pa je genocid. To je kaznivo dejanje, ki ne zastara. Predkazenski postopek še traja, in to še zmerom zoper neznanega storilca". Z ugotavljanjem storilcev se ukvarjata tožilstvo in policija, s sodelovanjem posebne skupine kriminalistov pri generalni policijski upravi". Po mnenju generalne državne tožilke bi dajalci ukazov "morda lahko sodili v glavni štab partizanskih odredov narodnoosvobodilnega boja v Beogradu, v Sloveniji pa so te ukaze izvrševali. Vse to bi mogli pojasniti beograjski arhivi generalštaba in centralnega komiteja Komunistične partije". Vpogleda vanje se v generalnem državnem tožilstvu nadejajo tudi v sodelovanju z jugoslovanskim pravosodnim ministrstvom. Preiskovalci so doslej opravili tudi več preiskovalnih dejanj na Štajerskem ter nekaj zaslišanj v Mariboru in Ljubljani".

Na omenjeni konferenci s časnikarji v Mariboru je vrhovni državni tožilec Andrej Polak povedal, da v Sloveniji nadaljujejo z odkrivanjem drugih prizorišč poveljnega poboja. Nadaljujejo zbiranje podatkov na Teharjah pri Celju. Na Gorenjskem so doslej evidentirali 29 lokacij. Večja grobišča so pri Ljutomeru, v hrvaški Štrigovi, pa v Žančanih na Koroškem. Lokacije so nadalje na Dolenjskem, na območju je označenih prek 70 lokacij, največ recimo v Kočevskem Rogu in v Podutiku pri Ljubljani.

že imajo, se lahko brez skrbi s stavko in na druge načine borijo, da bi dobili še več; tisti, ki imajo malo, se morajo zadovoljiti z življenjem v stalnem strahu, da bodo izgubili še to". Avtor sestavka v mesečniku Ampak je zapisal, "da je slovenski sindikalizem tisto Marxovo frazo, da proletarci nimajo več česa izgubiti, postavil na glavo: manj kot imaš, več lahko izgubiš, in več ko imaš, več lahko pridobiš".

Slovenija sicer še ni na takšni stopnji družbene neenakosti, ko bi se pojavile težnje po vzpostavitvi večje enakosti tudi za ceno svobode. Matej Makarovič meni, "da bi očitnejša neenakost lahko privedla do pozivov k vračanju v 'dobre stare čase', k zapiranju pred 'kapitalističnim zahodom', ki je prinesel 'zlo' socialnih razlik in podobno". Slovenija je daleč od tega, da bi družbena neenakost resnično dobila nedoumljive razsežnosti, a to ne pomeni, da so vse skrbi odveč. Prav gotovo niso odveč v državi, kjer ultralevičarji postajajo podjetniki in skušajo bogateji tudi s pomočjo humanitarnih organizacij".

M.

"POPIŠIMO SE!"

V Sloveniji se je v torek, 2. aprila, začel popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, ki bo trajal do 15. t.m. To bo tretji popis v zadnjih dvajsetih letih ter sedmi popis po drugi svetovni vojni. Posebnost sedanjega popisa je, da se bodo vprašani lahko prvič popisali sami. Vprašalnike namreč lahko prebivalci izpolnijo sami (samopopis) ali pa bo njihove odgovore vanje popisal popisovalec. Če se bodo zainteresirani odločili za samopopis, jim bo popisovalec poleg vprašalnikov izročil tudi navodilo za samopopis. Kdor vprašalnika kljub temu ne bo znal izpolniti, bo lahko poklical na pomoč na brezplačno telefonsko številko Statističnega urada Republike Slovenije. Vprašani št. 29 in 30 se nanašata na narodno oz. etnično pripadnost vprašanih in na njihovo veroizpoved. Odgovor na obe vprašanji je prostovoljen. Kdor bo želel odgovoriti, bo moral odgovora obvezno podati sam, za otroke do štirinajst let starosti pa bodo izjave o narodni in verski pripadnosti podali eden od staršev, posvojitelj ali oskrbnik. Osebam, stari 14 let ali več, ki jih popisovalec zaradi njihove odsotnosti ne bo mogel popisati, bo ta v gospodinjstvu pustil obzerek z naslovom Izjava o narodni/etnični pripadnosti in veroizpovedi in ovojnico z že plačano poštnino. Kdor od zainteresiranih, ki bi želel odgovoriti, bo vprašalnik izpolnil, ga podpisal in ga poslal statističnemu uradu RS do 16. aprila. Generalni direktor statističnega urada

Slovenije Tomaž Banovec je ob začetku popisa poudaril, da je veroizpoved nemogoče izločiti iz statistike, kar dokazuje tudi dejstvo, da so nekateri dela prosti dnevi povezani z veroizpovedjo. Statistični podatki o veroizpovedi in vrsta drugih podatkov, zbranih s popisom, so pomembni za družbo in državo. Po njegovem mnenju družbo sestavlja najprej javni sektor z državo, zasebni gospodarski sektor, gospodinjstva in civilne organizacije, med katereimi so tudi vere. Podatki, ki bodo zbrani s popisom, so zaupni in bodo varovani kot uradna tajnost. Uporabljene bodo izključno za statistične namene, kar pomeni, da bo podatek za vsakega prebivalca Slovenije vsebovan v raznih številkah in zaradi tega ne bo prepoznaven. Na osnovi teh podatkov bo omogočeno preučevanje osnovnih demografskih značilnosti prebivalstva, velikosti in sestave gospodinjstev in družin, značilnosti poselitve, selitev, izobrazbe, potovanj na delo in v šolo, trga dela, stavbnih površin, uporabe stanovanj, lastništva stanovanj, števila stanovalcev, načrtovanje števila bolnišnic, vrtcev, domov starejših občanov, programov izobraževanja, gradnje infrastrukture in preučevanje še marsičesa drugega v Sloveniji.

Iz neke ankete, ki jo je proti koncu meseca marca na svoji spletni strani objavil časnik Dnevnik, izhaja, da se je že dotlej okoli 58% prebivalcev Slovenije odločilo, da bodo odgovorili na vprašanje o veroizpovedi.

M.

ETIČNO SPORNA OSEBNOST

ODSTOP OD KANDIDATURE ZA USTAVNEGA SODNIKA

Državni zbor je na zasedanju v mesecu marcu imenoval novo ustavno sodnico, ki bo Marija Krisper-Kramberger. Zapletlo pa se je pri kandidaturi prof. dr. Kreša Puhariča, izvedenca za gospodarsko pravo, ki ga je za mesto ustavnega sodnika predlagal senat ekonomske fakultete v Ljubljani, predsednik države Milan Kučan pa je njegovo kandidaturo tudi formalno predložil državnemu zboru.

Tednik Mladina je pred obravnavo omenjene kandidature v parlamentarni komisiji za kadrovska vprašanja objavil daljši zapis o prof. dr. Krešu Puhariču, ki naj bi bil etično sporna osebnost, zlasti v njegovem odnosu do "drugačnih ljudi". Pred trinajstimi leti je namreč nasprotoval nastanitvi oddelka za dnevno varstvo prizadetih otrok v ulici, kjer je stanoval. Pozneje se je družina Puharič preselila v drugo ulico v Ljubljani, kjer se je zapletla v spor s tamkajšnjim otroškim vrtcem in jezikovno šolo Pingvin. Hrup razposajenih otrok in avtomobili njihovih staršev so namreč

tako motili, da so zaradi duševnih muk proti jezikovni šoli Pingvin vložili odškodninske tožbe za izplačilo odškodnine v obliki rednih mesečnih rent. Poleg tega je družina Puharič tožila še Ministrstvo za okolje in prostor, ki je potrdilo izdajo gradbenega dovoljenja za obnovo vrtca, in od sodišč zahtevala tudi, naj se ukine dejavnost otroškega vrtca in zmanjša dejavnost jezikovne šole Pingvin. Sodišča so vse njihove tožbe in pritožbe zavržala kot neutemeljene. Pokazalo se je tudi, da bi morali Puharičevi zaradi izgnanosti tožbe Pingvinu že lani plačati stroške sodnih postopkov v višini več kot 900 tisoč tolarjev, a tega še niso storili.

Spično odkritij tednika Mladine, ki jih prof. dr. Krešo Puharič ni mogel zanikati, je predsednik države Milan Kučan umaknil svoj predlog za njegovo imenovanje za ustavnega sodnika. Državni poglavar je sicer že v predhodnem postopku za imenovanje dveh novih ustavnih sodnikov poudaril, "da je zaradi avtoritete in vloge, ki jo ima ustavno sodišče, treba odstraniti sleherni dvom o etični primernosti kandidata". Od kandidature za ustavnega sodnika je tik pred obravnavo v parlamentu odstopil tudi prof. dr. Krešo Puharič.

M.

OBVESTILO

DANES, v četrtek, 4. t.m., bo v Ljubljani v Narodni galeriji ob 20. uri svečana otvoritev razstave Barok v Gorici, ki jo bo odprl predsednik Republike Slovenije Milan Kučan.

STAVKA ZDRAVNIKOV IN ZOBOZDRAVNIKOV

KAZATELJ DRUŽBENE NEENAKOSTI

Slovenija je v zadnjih letih doživela veliko zvečanje družbene neenakosti, pregrada med bogatimi in revnimi se je povečala, v državi vlada nenadzorovan kapitalizem. Pojav imenujejo divji kapitalizem.

spodarkse izključenosti posameznih slojev prebivalstva rojevajo druge in tako ustvarjajo večkratno prikrajšanost. To, denimo, pomeni, da se materialna revščina pogosto dopolnjuje tudi z izključenostjo v socialnem, kulturnem in političnem smislu. Toda za iskanje omenjenih težav se ni treba ozirati prav na dno družbene lestvice, saj utegnejo biti mnogo širše.

V novi slovenski državi je poudarjenemu sindikalnemu pluralizmu med delavci v začetku devetdesetih let sledila ponovna prevlada starega sindikalizma, ki očitno ni zainteresiran za ostre konflikte z gospodarji in poslovniki. Zaradi tega je manj stavk pri delavcih, več pa med poklicnimi kategorijami, kot so na primer učitelji, profesorji in zdravniki. Pomemben razlog za upad delavskih stavk je najbrž nara-

ščajoči strah pred izgubo delovnega mesta oziroma pred brezposelnostjo. Tako zastrašen delavec bo sicer za zdaj prejemal svoj dohodek, toda v zameno za to "uslugo" se je moral odreči nekaterim drugim klasičnim pravicam, od soodločanja pri upravljanju podjetij do stavke. Čedalje več je tistih delavcev v Sloveniji, ki so se pripravljeni do določene mere samoizključiti, da ga ne bi njegov delodajalec v celoti izključil.

Kot je zapisal Matej Makarovič v že omenjenem prispevku, objavljenem v zadnji številki mesečnika Ampak, je položaj profesionalcev oziroma svobodnih poklicev drugačen, saj njihova delovna mesta večinoma niso ogrožena. Ena najbolj poučnih zgodb o neenakosti je primerjava med slovenskimi zdravniki in industrijskimi delavci. "Tisti, ki veliko

Toda kot je v zadnji številki mesečnika za kulturo, politiko in gospodarstvo, Ampak, zapisal Matej Makarovič, "bi bil zunanji opazovalec pošteno zmeden, če bi svoje vtise primerjal z uradnimi podatki in primerjavami iz nekaterih mednarodnih virov. Ob upoštevanju slednjih bi bila v Sloveniji sicer večja neenakost kot, denimo, v skandinavskih državah, a hkrati še vedno manjša kot v Italiji ali Veliki Britaniji. Nazoren je podatek, po katerem naj bi imela najbogatejša petina slovenskega prebivalstva dobro tretjino vseh dohodkov, najrevnejša petina pa dobrih osem odstotkov. V primerjavi z zadnjim obdobjem socializma je desetletje prehoda v demokratično in politično pluralno družbo vsekakor prineslo povečanje neenakosti pri dohodkih, kar je s stališča svobodnega tržišča in drugih gospodarskih zakonitosti logično in razumljivo. Toda uradni oz. t.i. "trdi" statistični podatki o dohodkih vseeno ne potrjujejo stališč o izjemnem naraščanju in groznih neenakosti. Zlasti v slovenskih sindikatih opozarjajo, da nekateri vrste dohodkovne in go-

13

ČETRTEK,
4. APRILA
2002

ITALIJANSKO PRAVO

RAZŠIRJENA ODŠKODNINA ZA MORALNO ŠKODO

DAMJAN HLEDE

Razsodba v združenih sekcijah zbranega kasacijskega sodišča št. 2515 z dne 21. februarja 2002 spada med tiste redke razsodbe, ki jim je tako s pravnškega kot s praktično-sodnega vidika usojen velik renome. Po eni strani je pravno izredno relevantna, ker postavlja na glavo doslej prevladujoče tolmačenje moralne škode in pogojev za priznanje od nje izvirajoče odškodnine. Po drugi strani pa je razsodba izredno pomenljiva zaradi vpliva, ki ga bo verjetno imela na obstoječe sodne postopke (tudi na tiste, ki so povezani na slučaj, iz katerega se je - kot bomo kmalu videli - sama porodila) in morda tudi na nove.

Slučaj, ki je dal povod tej razsodbi, sega nazaj v leto 1976, ko so se v občini Seveso v okolici Milana iz kemijske tovarne spustili strupeni plini, ki so povzročili eno najbolj znanih katastrof okolja v Italiji. V kazenskem postopku, ki je sledil in se je zaključil z obsodbo podjetja, ki je upravljalo tovarno, zaradi kaznivega dejanja, ki ga predvideva člen 449 kazenskega zakonika, se je 21 občanov konstituiralo v procesu kot prizadeta stranka. To je zgodba enega od teh, ki mu je milansko sodišče že leta 1991 priznalo odškodnino za moralno škodo, ki jo je utrpel ob tem dogodku. Kasacijsko sodišče je takrat obsodbo, ki jo je milansko prizivno sodišče potrdilo, zavrnilo. Sedaj pa je prišlo do njene dokončne potrditve, ki jo je kasacijsko sodišče izreklo v združenih sekcijah, in sicer prav zato, da bi presegljo dosedanjí spor v tolmačenju in uvedlo občeveljavno interpretacijsko smer.

Pravniško vprašanje se namreč tiče problema priznanja pravice do odškodnine za nepremoženjsko škodo, ki jo predvideva člen 2059 civilnega zakonika in ki v povezanem branju s členom 185 kazenskega zakonika določa, da moralna škoda lahko daje pravico do ekonomske poravnave samo, če je posledica kaznivega dejanja. S tem v zvezi je doslej veljalo interpretacijsko načelo, po katerem se je moralna škoda tolmačila kot škoda - posledica, kar pomeni, da je bila odškodnina priznana le v primeru ugotovitve dejanske škode z ozirom na zdravje ali na premoženje žrtve, do katere je privedla izvršitev kaznivega dejanja.

Pri tem moramo vedeti, da se moralna škoda razlikuje od t.i. biološke škode, ki predstavlja avtonomno kategorijo in obstaja v slučaju ugotovljene poškodbe psihofizične celovitosti žrtve, torej samo v primeru zdravstvene poškodbe, medtem ko se moralna škoda nanaša samo na psihično in duševno trpljenje. V tem smislu je stranka na razpolago tudi gospodarstvenikom, ki bi potrebovali njeno pomoč, obenem pa želi vzdrževati stike z vsemi manjšinskimi organizacijami, ki nastopajo v interesu narodnostne skupnosti.

V uvodu je Špacapan predstavil Slovensko skupnost kot stranko, ki želi biti v podporo vsem Slovencem v Italiji pri vsakodnevnih problemih, zlasti ko gre za obrambo skupnih interesov manjšine ali za doseganje enotnih ciljev. V tem smislu je stranka na razpolago tudi gospodarstvenikom, ki bi potrebovali njeno pomoč, obenem pa želi vzdrževati stike z vsemi manjšinskimi organizacijami, ki nastopajo v interesu narodnostne skupnosti. Podpredsednik Ivan Plesničar se je takoj dotaknil nekaj praktičnih problemov, zlasti na področju avtoprevoznitva, zavzel se je za skupen nastop vseh Slovencev v levi sredini z namenom, da se premagajo desni-

Rezultat te razsodbe je po eni strani v tem, da pomeni nadaljnjo razširitev priznanja pravnega varstva subjektivnih človekovih pravic, po drugi pa pomeni tudi zrahljanje že itak ne dovolj jasno začrtane meje med biološko škodo (predvsem v primeru psihične poškodbe) in nepremoženjsko moralno škodo, zaostroje pa tudi problem koordinacije med slednjo in tako imenovano ek-sistencialno škodo, ki po prevladujočem tolmačenju izraža prisiljeno odpoved raznim prostovoljnim dejavnostim, ki so bile vir zadovoljstva in zadoščenosti oškodovane osebe, ne da bi bil njen vzrok odvisen od psihofizične poškodbe.

Obveznosti rejcev - kože in ovce morajo biti rejene še najmanj 100 dni po zadnjem datumu, ki je predviden za predstavitev prošnje (to je do 29/7/2002). Voditi je treba register, ki je predviden po min. odluku št. 317/96, v katerem morajo biti vpisane vse ovce in kože v rejji. Podrobnejše informacije in pojasnila lahko dobite na Kmečki zvezi.

VINOGRAĐNIK IN VINAR ALEŠ KRISTANČIČ PODJETNIK LETA V SLOVENIJI

Prvič se je zgodilo, da je bil za podjetnika leta 2002 v Sloveniji izbran vinogradnik oz. vinar. Ta naslov in priznanje je prejel Aleš Kristančič iz Cegla pri Medani v Goriških Brdih. Gre za znanega, izkušenega in uspešnega gospodarja in pod-

SLOVENSKA SKUPNOST - SLOVENSKO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE GORICA

KOORDINIRANA SKRB ZA SKUPNO DOBRO

Srečanje med stranko in goriškim združenjem je potekalo na sedežu SGZ v ulici Roma v četrtek, 28. marca. Delegaciji SSK so poleg tajnika Mirka Špacapana sestavljali še Doriana Devetak, Silvan Primožič, Dimitrij Tabaj in Ivan Vogrič, za SGZ pa so bili prisotni podpredsednik Ivan Plesničar, ravnatelj Igor Orel in odbornik Aleš Feri.

V uvodu je Špacapan predstavil Slovensko skupnost kot stranko, ki želi biti v podporo vsem Slovencem v Italiji pri vsakodnevnih problemih, zlasti ko gre za obrambo skupnih interesov manjšine ali za doseganje enotnih ciljev. V tem smislu je stranka na razpolago tudi gospodarstvenikom, ki bi potrebovali njeno pomoč, obenem pa želi vzdrževati stike z vsemi manjšinskimi organizacijami, ki nastopajo v interesu narodnostne skupnosti.

Podpredsednik Ivan Plesničar se je takoj dotaknil nekaj praktičnih problemov, zlasti na področju avtoprevoznitva, zavzel se je za skupen nastop vseh Slovencev v levi sredini z namenom, da se premagajo desni-

ca in s tem Slovencem nasprotna stališča, hkrati je nakazal prihodnje korake Slovenskega gospodarskega združenja v korist gospodarstvenikov in usmeritve študirajoče mladine v donosnejša področja razvoja.

Govor je bil tudi o Jeremišiču, za katerega je SSK prosila podporo SGZ. Med drugim je prišlo na dan, kako družba SDAG upravlja tovarno postajališče in skladišča kot zasebni, v konkurenci z drugimi privatniki, in torej nudi usluge po boljši ceni, uporabljajoč javni denar v zasebne namene. Poleg tega pa se struktur v glavnem poslužujejo zunanji operaterji, katerim SDAG in občina nudita izdatne podpore v obliki uslug in informacij, s tem pa škodujejo domačim gospodarstvenikom, ki za nekatere ugodnosti niti ne izvejo, kaj šele, da bi jih lahko koristili.

Delegaciji sta se razšli z zavestjo, da so stiki potrebni in da le dober pretok informacij lahko omogoča tudi hitro in primerno ukrepanje v skladu s potrebami manjšinskih organizacij in posameznikov.

OBCNI ZBOR BO 19. APRILA V ŠTEVERJANU

GLAVNI SVET KMEČKE ZVEZE GORICA

V četrtek, 28. marca, se je na novem sedežu, na Korzu Verdi 51 v Gorici, sestal glavni svet goriške Kmečke zveze. Pod vodstvom predsednika Ivana Humarja so prisotni odborniki razpravljali o pripravah na bližnji občni zbor, ki bo v petek, 19. aprila, v Kulturnem domu na Bukovju v občini Števerjan.

Pri tem je GS-KZ nakazal smernice za predsednikovo poročilo in razpravjal o obnovi zveznih organov za prihodnje triletnje. Poudarjena je bila predvsem potreba po okrepitevi z novimi silami z željo, da bi KZ lahko postala primerna streha za vse slovenske kmete. Taka organizacija, ki bi jo morala bolj kvalitetno podpirati tudi matična Slovenija, bi gotovo prispevala

jetnika, ki skupaj z očetom Mirkom in ženo Vesno vodi kmečko gospodarstvo Movia. Na leto pridelava nad 100 tisoč steklenic različnih vrst belega in rdečega vina, ki zaradi svoje kakovosti prejema nagrade in priznanja v Sloveniji, predvsem pa v tujini. Najbolj znana in ugledna enološka revija na svetu, Decanter, je Aleša Kristančiča lani opredelila "kot vzhajajočo zvezdo na svetovnem vinskem nebu". Vina iz vinogradniškega gospodarstva Movia točijo tudi v restavraciji Ducass, ki je ena od najbolj znanih v New Yorku. Etiketo na steklenicah podpisuje Aleš Kristančič, s čimer jamči tudi za sorto in kakovost svojih vin. Iz vinogradniškega gospodarstva Movia nad polovico svojega pridelka, torej nad 50 tisoč steklenic vina, prodajo v tujino. M.

k večji uveljavitvi slovenskega kmetijstva v zamejstvu in ne nazadnje slovenskega narodnega telesa.

Glede delovanja zveze je GS-KZ obravnaval stike in sodelovanje zveze z različnimi javnimi upravami, predvsem deželno F-Jk, ki je pristojna za izvajanje kmetijske politike. S tem v zvezi je glavni svet razpravjal o razvoju obmejnega kmetijstva in gospodarstva v luči širitve EU na vzhod, zlasti vsled vstopa Slovenije v petnajsterico, o novi deželni zakonodaji ter o izvajanju deželnega načrta za podeželski razvoj, ki, kot znano, razpolaga z nekaj več kot 30 milijoni evrov za 200 milijonov evrov naložb, kar pomeni, da bo sredstev zadostovalo le za tretjino prošnje.

Na koncu je GS-KZ razpravljala še o načrtovanih razlastitvah na Jeremišiču in ponovno izrazil vso podporo rumsarski skupnosti. Pri tem je GS-KZ sklenil, da bo zveza še naprej nastopala pri vseh pristojnih oblasteh in spodbujala demokratične družbene sile zato, da se prepreči neupravičene razlastitve za nesmiselno širitev goriškega postajališča, ki z vstopom Slovenije v EU ne bo imel več tiste funkcije, ki jo ima danes, ko meja še obstaja, in ne nazadnje tudi zaradi nezanimanja Slovenije za ustanovitev prostotcarinske cone na Goriškem.

GS-KZ meni tudi, da so načrtovane razlastitve goriške občine protizakonite tudi z vidika zakona za zaščito slovenske narodnostne skupnosti v Italiji št. 38/2001, ki v 20. in 21. členu določa zaščito slovenskega narodnostnega teritorija.

NASVETI VINOGRADNIKOM IN VINARJEM

POMLADNA DELA V VINOGRADU

Biološki procesi v vinu so se zaključili tako, da dobiva vino v tem letnem času svoje dokončne organoleptične značilnosti. Edini biološki proces, za katerega je normalno, da je še v teku, posebno pri belih vinih, je biološki razkis, ki je značilen zlasti za teran. Pri tem procesu se jabolčno-mlečna kislina razgradi v mlečno in v ogljikovodik in s tem pridobi vino mehkejši, prijetnejši okus.

Če pri vinih opažamo napake ali bolezní, je treba nemudoma in pravilno reagirati. Najpogostejša napaka je motnost, ki jo odpravimo z uporabo primerne čistila. Še pogostejše pa se dogaja, da je v vinu zaradi pretokov, opravljenih v zimskih mesecih, ponavadi preveliko žveplovega dvokisa (SO₂), kar izpostavlja vino oksidaciji z vsemi negativnimi posledicami, ki jo spremljajo.

Zato tržaska Kmečka zveza priporoča vinogradnikom, naj jim strokovna služba KZ izmeri količino omenjenega dvokisa in jim v primeru prenizke vsebnosti določi odstotni odmerek, ki se ga morajo strogo držati, kajti nepravilna doza ima lahko neprijetne posledice.

Glede na to, da se bližamo toplemu vremenu, preti nevarnost, da pride v vinu do raznih ciklov (ocetni, mlečno-kislinski, manito vrenje), od katerih je najpogostejši ocetni. Izkušnje nam kažejo, da je ta bolezen zlasti v toplih vinogradniških območjih, kakršno je naše, in pri vinih z nizko alkoholno stopnjo in v slabih vinskih kleteh zelo razširjena. Ocetni kis nastane kot posledica delovanja ocetnih bakterij, ki imajo ugodne pogoje za svoj razvoj ob pri-

gotnosti zraka in ob višjih pomenopomladanskih in letnih temperaturah. Zato moramo skrbeti, da je temperatura v kleti v teh mesecih čim nižja ter da preprečimo dotik vina z zrakom.

Ob koncu pa še nekaj okvirnih navodil za vinarje, ki namestavajo stekleničiti vino, saj sta april in maj ugodna meseca za to opravilo, še posebej za vina iz našega območja. Priprava vina za stekleničenje zahteva veliko pozornosti, če hočemo doseči, da je vino v steklenici stabilno, lepega videza, z značilnim sortnim vonjem in okusom.

V pripravi vina za stekleničenje je zajetih več postopkov, najvažnejši pa so: stabilizacija vina na termolabilne beljakovine, na vinski kamen, na vsebnost SO₂ ter na kovine. Poleg tega mora vinar skrbeti, da je vino zanesljivo mikrobiološko stabilno, sicer pride lahko do velikih težav in nezaželenih posledic.

Ne moremo seveda tudi mimo priprave steklenic za polnjenje, kar je zahteven in odgovoren postopek. Steklenice morajo biti razkužene, da ne pride v stekleničenem vinu do organoleptičnih negativnih sprememb.

Podroben prikaz navedenih postopkov gre preko namena teh nasvetov, s katerimi želimo le opozoriti kletarje na probleme, ki spremljajo nego vina v tem letnem času. Zato jih vabimo, da se po potrebi posvetujejo z strokovnjaki, kar velja še zlasti za stekleničenje, ki je postopek, pri katerem je potrebno veliko znanja in izkušenj. Slednjih pa vinar nima vedno v zadostni meri.

UKREPI PROTI BOLEZENSKIM KLICAM

AKARINOZA IN OIDIJ

Dnevi se daljšajo in zgodnejše sorte trt že napanjajo brste, tako da bodo kmalu pognale. V sedanjem času je zato priporočljivo opraviti nekaj preventivnih ukrepov, ki nam bodo pomagali, da bodo trte bolj zdrave. Če nismo tega že storili ob rezi in vezanju, bomo iz vinograda odstranili rože in ga zmelili za kompostni kup ali pa ga odpeljali daleč stran, da se gnije kje v gozdu, vendar daleč od vinograda, da zmanjšamo prisotnost bolezenskih klic in glivic v neposredni bližini vinograda. Sedaj je primeren čas, da ukrepamo proti akarinozi, to je škodljivcu, ki povzroča veliko škode zlasti na malvaziji, ker nekoliko kasneje odganja. Zlasti če smo v minuli sezoni opazili odmiranje prvih brstov in slabo rast naslednjih, je to skoraj gotov znak za večji napad akarinoze. Proti temu se bomo s škropljenjem trsov s pripravki na osnovi žvepla. V sedanjem času lahko oz. moramo uporabiti večjo koncentracijo pripravka, ker je trta še v počivajočem stanju. Paziti moramo le, da je temperatura dovolj visoka, da bo žveplo s svojimi hlapci učinkovalo.

Z žvepljenimi pripravki, ki jih uporabimo v višji koncentraciji,

ukrepamo tudi proti oidiju. Ta huda bolezen namreč prezimi na trsah in je zato zelo primerno, da ukrepamo že v prvih toplejših dneh. Za razvoj prvih glivic oidija je dovolj le nekaj stopinj temperature, seveda se hitro širi, le če je dovolj vlažno in temperatura nad petnajst stopinj, a tudi v sedanjem času se že hitro razmnožuje, tako da je nato prva poznospomladanska večja okužba lahko res presenetljivo silovita. Zlasti kdor je v minuli sezoni imel težave z omejevanjem okužbe z oidijem, bo pametno naredil, če bo čim bolj obrezal trse in odstranil rože ter v sedanjem času temeljito poškropil vinograd z enim izmed številnih pripravkov na osnovi žvepla. Tudi v tem primeru moramo paziti, da je temperatura dovolj visoka, da žveplo hlapci bolje učinkujejo, paziti pa moramo, da ukrepamo, ko so očesa še zaprta, da jih ne bi žveplo osmodilo.

Glede na to, da poznamo le dve vrsti vinogradnikov (tiste ki priznavajo, da so lani imeli težave z oidijem, in one, ki tega nočejo priznati), je nujno, da posežemo in tako omejimo nevarnost širjenja oidija.

OB 20-LETNICI ZDRUŽENJA

ODBOJKARSKI TURNIRJI ŠZ SOČA

ANDREJ ČERNIC

Odbojarsko društvo ŠZ Soča praznuje letos svojo 20. obletnico neprekinjenega delovanja. ŠZ Soča ima sedež v sovodenjski občini, deluje pa na območju goriške pokrajine. Novi odbor, izvoljen na decembrskem občnem zboru, pod vodstvom potrjenega predsednika Benjamina Černica, je ob pomembni obletnici sklenil organizirati sklop turnirjev za otroke v kategoriji minivolley, za dečke in deklice v kategorijah U13 ter za članske ekipe.

Najprej je bilo na vrsti odbojarsko tekmovanje za najmlajše (otroci od 8. do 10. leta starosti). Sovodenjska telovadnica se je v nedeljo, 18. februarja, spremenila v zbirališče vseh mladih odbojkarjev iz bližnjih krajev. Organizatorji so na turnir povabili kar 40 ekip, od živ ostalih društev je bil zelo dober, tako da se je pod mrežami miniodbojarskih igrišč zbrala pisana družina zelo mladih športnikov. Dobra organizacija je prispevala k splošnemu uspehu turnirja. Gostitelji so bili lahko posebej ponosni tudi na to, da so na samem turnirju predstavili kar sedem ekip, kar jasno kaže na uspešno delo, ki ga odborniki opravljajo na mladinskem področju.

V ponedeljek, 25. marca, so se v sovodenjski telovadnici pomerile deklice v kategoriji U13. Turnir je potekal v obliki troboja, ki so ga sooblikovale ŠZ Soča, Kontovel in HIT Nova Gorica. Končna zmaga je pripadla Kontovelkam, ki so bile fizično in tehnično znatno boljše od nasprotnic. V Kontovelovih vrstah je sicer nastopilo tudi nekaj starejših igralk (letnik 1988), tako da je bila premoč tržaške ekipe še očitnejša. Kontovel je z obema nasprotnikoma gladko opravil: premagal ju je z rezultatom dva proti nič. Dvoboj med Sočo in HIT-om je bil bolj izenačen: po treh setih igre so z rezultatom dve proti ena slavile Novogoričanke. Za najboljšo igralko turnirja je bila izbrana Kontovelka Tanja Babudri.

V sredo, 27. marca, je bil na sporedu troboj med ekipami Soče, Adriavolleyja in Sloge, ki

nastopajo v kategoriji dečkov do 13. leta starosti. Sovodenjci in Trzičani so bili prepričljivo boljši od openskih vrstnikov. Kraševci so namreč v obeh tekmah potegnili krajši konec brez osvojenega niza. V odločilnem dvoboju sta se v izenačeni tekmi pomerila Soča in Olympia. V treh setih je z rezultatom dve proti ena prevladala tržiška ekipa, kljub temu pa je za najboljšega igralca turnirja bil izbran Sočin predstavnik Jan Černic.

Niz odbojarskih turnirjev ob 20-letnici ŠZ Soča je dosegel svoj višek v četrtek, 28. marca, s trobojem članskih vrst Soče, Olympie in Vivila. Vse tri ekipe zasedajo višja mesta na lestvici deželne C-lige. Vivil se bori za neposredno napredovanje v B-2 ligo, Soča in Olympia pa sta na dobri poti za uvrstitev v playoff, sklepnih del prvenstva, v katerem ekipe tekmujejo za uvrstitev v višjo ligo. Olympia je nastopila v odkrjeni postavi, trener je dal možnost mlajšim

igralcem: goriška ekipa je izgubila obe tekmi. Poškodovanega Olympiinega dvigalca Pintarja je zamenjal Filip Hlede, igro Soče pa je v derbju s podajškovega mesta režiral Matej Makuc. V odločilni tekmi turnirja med sovodenjsko ekipo in Vivilom je bolje začela Soča in osvojila prvi set. Pri tem je imel veliko zaslug korektor Danijel Radetti. V drugem setu je med domačimi igralci upadla zbravnost. Ekipa iz Ville Vicentine je to spretno izkoristila in brez večjih težav spravila set pod streho. Zadnji set so bolje začeli gostje, Sočani pa

so nato strnili vrste, z bolj prepričljivo igro v drugem delu seta premagali nasprotnike in tako osvojili prvo mesto. Za najboljšega igralca je bil proglašen tolkač sovodenjske ekipe Danijel Radetti. Sklop turnirjev predstavlja le prvi del praznovanj, ki jih ŠZ Soča pripravlja ob 20-letnici obstoja. Čez dober mesec, 10. maja, bo v Rupi osrednje praznovanje ob visoki obletnici sovodenjskega društva.

da si je v končnem seštevku priboril drugo mesto. V kategoriji juniorjev, kjer je sicer gospodovalo domače društvo, je bila konkurenca zelo močna, saj se je tekmovanja udeležilo kar 534 mladih jadrancev iz vse Evrope. Trije omenjeni Čupini jadranci so vsekakor dokazali, da so dobro pripravljene za konske predselekcije za državno in evropsko prvenstvo, ki bodo ta konec tedna v Benetkah. Naslednja množična regata za jadrnice optimist, ki se je bo udeležilo nad 500 mladih atletov, pa bo oktobra meseca v Trstu.

Mlajša Čupina ekipa se je med velikonočnimi prazniki udeležila regate Pirat v Portorožu. Tu je Jakob Vascotto zasedel končno 32. mesto in bil med mladimi čupovci najboljši.

BS

USPEH JADRALCEV SESLJANSKEGA KLUBA

ČUPOVCI ODLIČNI NA GARDSKEM JEZERU

Mladi in najmlajši jadranci sesljskega kluba Čupa so med velikonočnimi prazniki zopet dokazali svoj kraški temperament in borbenost. Na regatah "North Garda Youth International Week 2002" v Riva del Garda sta v kategoriji kadetov kraljevala dva Čupina fanta, ki sta si priborila prvi dve stopnički na odru zmagovalcev. Na prvo mesto se je uvrstil Jaš Farneti, na drugo pa Simon Sivitz Košuta. V kategoriji juniorjev, t.j. mladih do 15. leta starosti, pa se je čupovec Alessio Spadoni uvrstil na odlično šesto mesto. V isti kategoriji sta dobro pripravilo in formo dokazala tudi Tomaž Legiša, ki je zasedel kon-

čno 45. mesto, in Alessandra Ferlich, ki je bila med prvimi stotimi uvrščenimi. Slovenski jadranski klub pa se je ekipno uvrstil na prvo mesto, ki pa si ga je delil z domačim društvom Fraglia della Vela.

Kadeti so morali opraviti skupno šest regat. Jaš Farneti in Simon Sivitz Košuta pa sta si že v prvih petih regatah nabrala toliko točk prednosti, da jima ni bilo treba opraviti zadnjega tekmovanja, saj je Farneti osvojil že štiri prva in eno drugo mesto - in torej absolutno prvo mesto v skupnem seštevku - Sivitz Košuta pa je enkrat prijel na cilj prvi, trikrat drugi in spet enkrat tretji, kar pomeni,

AVTOMOBILIZEM / VELIKA NAGRADA BRAZILIJE

NOVA ZMAGA MICHAELA SCHUMACHERJA

Novi Ferrarijev dirkalnik F2002 je prinesel srečo svetovnemu prvaku Michaelu Schumacherju. Na dirki za Veliko nagrado Braziliije v Formuli ena, ki je potekala ravno na velikonočno nedeljo na progi Interlagos v Sao Paulu, je nemški as ponovno zmagal. 71 krogov proge je pretekel v eni uri, 31 minutah in 43 sekundah, njegova povprečna hitrost pa je bila 200,098 km/h. Za seboj je pustil mlajšega brata Ralfa Schumacherja, ki je na dirkalniku Williams-BMW bil počasnejši le za nekaj stotink sekunde, tretji pa je bil Škot David Coulthard na McLaren-Mercedesu. Po velikonočni VN Braziliije so prva tri mesta porazdeljena takole: Michael Schumacher vodi s 24 točkami, na drugem mestu je brat Ralf s 16 točkami, tretji pa je Kolumbijec Juan Pablo Montoya s 14 točkami.

Najbolj jezen po nedeljski dirki je bil prav Montoya, sicer trenutno najresnejši Schumacherjev tekmelec za končno zmago na letošnjem svetovnem prvenstvu Formule ena. Kolumbijski dirkač je na cilj prišel z več kot enominutno zamudo in je na koncu zasedel peto mesto, kar pa pripisuje predvsem domnevno nekorektnemu obnašanju svetovnega prvaka. Schumacherju je v bistvu očital, da je nalašč povzročil trk med svojimi v Montoyevim dirkalnikom (kar se ni zgodilo prvič), pritoževal pa se je tudi nad zadržanjem Mednarodne avtomobilistične zveze. Slednja naj bi bila obzirnejša do Ferrarija, za katerega teče Schumacher. Montoyeve izjave, ki jih pri Fer-

rariju nočejo komentirati, pa so bile očitno prehudе tudi za vodstvo Williamsa, ki je izdalo bolj umirjeno sporočilo za javnost. Sicer pa te obtožbe potrjujejo, da se o Michaelu Schumacherju še naprej veliko govori in piše, in to ne samo zaradi njegovega talenta in zmag, ampak veliko tudi zaradi milo rečeno zelo drznega, če ne predrznega zadržanja na progi, ki je večkrat spravilo ostale tekmece v nevaren položaj.

Nedeljska dirka za VN Braziliije je bila tudi poslovilna dirka za star Ferrarijev dirkalnik F2001. Na progo ga je popeljal drugi Ferrarijev pilot, Brazilec Rubens Barrichello, ki pa se pred domačim občinstvom ni mogel proslaviti z zmago ali visoko uvrstitvijo. Barrichello je dirko začel zelo dobro, saj se je z učinkovito vožnjo povzpел celo na prvo mesto, a mu je kmalu zatem vozilo odpovedalo. Tako je Ferrari F2001 končal svojo sicer bleščečo kariero dokaj nečastno in v veliko razočaranje Barrichello, ki se je hotel izkazati pred rojaki. Vendar časa za obžalovanje ni, sedaj je treba misliti, kako voziti z novim dirkalnikom.

Schumacher je torej zopet slavil, njegova avtomobilska hiša pa je malo manj zadovoljna. Ferrari namreč ostaja na drugem mestu lestvice konstruktorjev s 24 točkami, medtem ko je na prvem mestu še vedno Williams-BMW s 30 točkami, na tretjem pa McLaren-Mercedes, ki sicer krepko zaostaja za prvima dvema, saj je doslej zbrala le osem točk.

FILM FILM

TRENUTEK SLAVE BRATOV IZ BARKOVELJ

ČE SE DAN PO JUTRU POZNA

DAVORIN DEVETAK

Dva brata. V življenju ni nikoli nič naključno. Prejnjše dni smo bili priča lepemu, pravzaprav edinstvenemu dogodku. Umetniška brata Turk iz Barkovelj sta sočasno doživela trenutek slave. Vsak na svojem področju. Starejši Štefan (1974) razstavlja te dni svoje papirnate reliefe v čitalnici Narodne in študijske knjižnice v Trstu; 23-letnega Martina pa je opljusnilo magično obzarčenje največjega filmskega priznanja - namreč oskarjev kipec za film *Nikogaršnja zemlja*, pri katerem je sodeloval kot drugi asistent režije.

Slednji, diplomant režije v Ljubljani, je celo doživel "čast" prve strani tržaškega dnevnika *Il Piccolo*, še prej pa celostranski pogovor najbolj trendske strani *Primorskega dnevnika - Primorskega psa*. Saj se ve - film je film: prinaša slavo, denarce in...

V letu politično korektnih oskarjev so izbrali prav najmanj hollywoodski tuji film. Kar je bilo nepričakovano, se je sicer zgodilo. Pota sodobne umetnosti pa so, vsaj navidez, težavnejša. Težko se je preriniti v gneči sodobnega tržno-umetniškega biznisa, ko res ne vemo več, kaj je umetnost. To nam je pred kratkim ugledno potrdil kulturni podminister Vit-

torio Sgarbi, sicer tudi in predvsem skultivirani umetnostni kritik. Ta je ob nedavnem tv-skandalu v zvezi s tv-avdicijso prodajno mrežo TeleMarket izjavil, da ne obstaja prava meja ločnica med pravim oštevilčenim in z avtorjevim podpisom zajamčenim grafičnim listom in n-to kopijo, odtisnjeno iz avtentične matrice, z avtorjevim privoljenjem ali ne, denimo Dalijeve ali Cascellove umetnine.

Ne vem, kaj si o tem mislita oba brata Turk, ki izhajata po mamini strani iz znane Nibrantove družine iz Solkana, in sta se odločila za različni umetniški opciji, kot ju je v dvajse-

tih letih uzakonil nemški filozof Walter Benjamin. Morda je to stvar genov, a oba sta vzkli-la, skoraj nepričakovano, iz pragmatičnega in gospodar-

ske naravnanege humusa tržaškega proletarskega predmestja, ki se iz portiča dviga v obdelanih terasah in opuščenih past' njih v kraški svet.

Naj gre za čisto reprodukcijno umetnost, za ironično in obenem sočustvujočo prikazen vojne, "nikogaršnje" ali vseh, kot jo tu pri nas občutimo, na poslednjem koščku idealne Jugoslavije.

Ali naj gre za čisto iskanje, edinstveno eksperimentiranje, na osnovi študija zgodovine umetnosti, ki se oplaja s starimi tiskarskimi tehnikami. Štefan namreč tudi sodeluje z mojstrom, grafikom slikarjem Frankom Vecchietom, kot je bilo

opaziti v nedavnem tv-poklonu, ki ga je realizirala ob 60-letnici tržaškega umetnika Kajtja Colja za STV RAI.

V obeh primerih imam občutek, da gre za umetniški utrinek, za znak z neba, ki spominja na starogrške bajke, na začarane dvojice mladih junakov, ki obetajo velike dogodke. Ta občutek se me je oprijel še pred oskarjevimi "nesmrtnim" žigom. Kdor si bo ogledal Štefanove lilijaste, brezmadežne bele in čipkaste mreže ali pajčevine, ki so bile predstavljene na "prvi pomladni dan leta 2002", ali bo izkoristil ponovno "oskarjevo" reprizo v kinodvoranah filma Bosanca Tanovića (na sliki) *No Man's Land*, ki ga je s kančkom srca soustvaril tudi brat Martin, ima priložnost, da lahko podoživi to obljubo.

15

 ČETRTEK,
4. APRILA
2002

S 1. STRANI

SSK V NAVEZI Z MARJETICO

V tej navezi SSK ni neka "komponenta" ali "slovenska komisija" pri Marjetici, kot so žal levi Slovenci v vsedravnih strankah, ampak je v tej navezi politični subjekt, avtonomna stranka in bo kot taka Slovenska skupnost ostala najbrž, dokler bo vsaj še sto Slovencev ostalo na tej zemlji, zvestih svojim tradicijam, svojemu jeziku, svoji svobodi in samostojnosti tudi v politiki.

V tej politični in narodnostni perspektivi se je SSK udeležila vsedravnega ustanovitvenega kongresa Marjetice, ki je bil 22. marca letos v Parmi. SSK sem zastopal kot njen deželni predsednik, ki sem na kongresu tudi spregovoril preko štiri tisoč delegatov in žel splošno odobravanje tudi pri leaderjih Marjetice. Delegate sem spomnil, da SSK v navezi z Marjetico ohranja svojo samostojnost kot manjšinska stranka. V tem duhu sem predstavljal tudi resolucijo, ki obvezuje vse izvoljene v okviru te politične koalicije, da se zavzamejo za izvajanje zakona št. 38/2001, to je zakona o zaščiti slovenske narodne skupnosti v Italiji.

"V navezi z Marjetico bo SSK vedno pozitivni činitelj tudi v svojstvu edine slovenske stranke v Italiji, ki ima za seboj lepo in svetlo preteklost, a gre obenem s pogledom v bodočnost in je pri tem polna volje do dela v korist prebivalstva slovenskega jezika v deželi Furlaniji-Juljski krajini in hkrati tudi v korist celotnega prebivalstva ter tudi furlanske in nemške manjšine v naših krajih", sem podčrtal v svojem izjavljanju na kongresu ter polemiziral s sedanjo vlado v Italiji, ki še vedno ni poskrbela za udeležanje določil zaščitnega zakona, kar povzroča hudo materialno in moralno škodo celotni slovenski narodni skupnosti v naši deželi.

Poudariti moram veliko občutljivost delegatov na kongresu, ki so moja izvajanja ne samo razumeli, ampak so tudi soglasno sprejeli z moje strani v tem smislu predloženo resolucijo, kakor so tudi soglasno odobrili resolucijo, ki je poleg mojega imela še drugih trideset podpisov in ki zahteva zajamčeno zastopstvo predstavnikov Slovencev, ki so žal danes zunaj parlamenta in zunaj deželnega sveta, v vseh zakonodajnih organih.

Kongres Marjetice in beseda SSK na njem sta bila nedvomno važen mejnik v našem zamejskem političnem življenju. Zdaj mora SSK z nekaj več optimizma v sebi stremeti po še večji učinkovitosti in udeležbi v javnem političnem prostoru, tako v ožjem v deželi Furlaniji-Juljski krajini kot tudi v širšem državnem in celo mednarodnem merilu, kjer moramo tudi s pomočjo Slovenije končno udeležiti to, po čemer hrepenimo že ves povojni čas.

S 3. STRANI

KOMAJ PRIZNANA PASTORKA...

Matičin program pač zasleduje nek povsem določen cilj, najbrž podobnega, kot ga imajo njene "sestre" pri drugih narodih: ali pa je videti, da bo v razmerah novih medijev, razvpite globalizacije, stopanja v EU itd. Matičin program treba kakorkoli spreminjati, prilagajati?

Menim, da Matičinega programa v razmerah globalizacije ne bo treba spreminjati, pač pa ga le okrepiti, ker je v osnovi pravilno zastavljen. Morali se bomo še v večji meri odpreti svetu in drugim kulturam ter s tem v zvezi nadalje skrbeti za prevode kakovostnih sodobnih del zlasti sosednjih narodov. Posebej bo treba po desetletju mrtvila obnoviti in okrepiti stike s sestrskimi društvi in založbami, kakršni sta Matica hrvatska in Matica srpska. Poleg tega smo znova začeli izdajati serijo Prevodi iz svetovne književnosti; lansko leto sta izšli deli iz avstrijske književnosti, zdaj prevajamo roman italijanskega pisatelja Claudia Magrisa.

Že v prejšnjih odgovorih ste nekajkrat omenjali svoje prozne začetke - in po revijah v zadnjih letih ste spet objavili nekaj svoje proze.

Kaj vam ob ukvarjanju z literarno zgodovino pravi izkušnja s pisanjem proze?

Kaj pripravljate za tisk?

Ob vsakdanji skrbi in delu za Slovensko matico se seveda še nadalje ukvarjam z literarno zgodovino. Za tisk sem že pripravil tipkopis z delovnim naslovom "Pričevanja sodobnikov o Župančiču". Gre za članke in eseje, tudi intervjuje raznih avtorjev, ki so poznali pesnika. V svojih prispevkih označujejo njegovo življenje, telesno zunanost in govor, razmerje do družine, umetniško ustvarjanje, odnos do Prešerna in Shakespeara, gledanje na jezik in prevajanje, na dramatik in gledališče, izseljenstvo in slovenstvo itn. Vsakemu od pričevanj sem dodal pojasnila, knjigo bodo krasile podobe.

Kar zadeva moje izvirno leposlovje, moram znova poudariti, da se na tem področju nikdar nisem štel za pomembnega. V zadnjih letih sem objavil odsko sliko Janeza Mencingerja Slovo od Kranja (Sodobnost 1996) in odlomek iz dnevnika Haloške impresije 1937 (Zvon 2000). Pripovedni tekst, na katerega namiguje, je komaj v fazi zasnove in daleč od oblikovanja. V njem naj bi zarisal sodobno tragično razmerje med grabeljivostjo, častihlepnostjo in paševsko gospodovalnostjo ter nežno lepoto in požrtvovalno dobroto, ki je - kakor razkošni, a le enodnevni cvet hibiskusa - seveda obsojena na zgodnjo smrt. Bojim se, da je moja beseda prešibka, da bi mogla pričarati to sanjsko grozo.

RAZSTAVA V AVDITORIJU FURLANSKE KULTURE V GORICI

INDIJSKA OBZORJA ROBERTA FAGANELA

Še do 19. t.m. bo v Avditoriju furlanske kulture v Gorici odprta likovna razstava zadnjih slik goriškega umetnika Roberta Faganela, ki nosi nevsakdanji, a poveden naslov Indijska obzorja.

Razstavo lepih slik večjega formata goriškega umetnika so odprli v torek, 26. marca, ko sta na izjemno dobro obiskanem svečanem odprtju razstave o umetnikovem zadnjem ciklusu slik v tehniki olje na platno in na lepenko spregovorila tržaški likovni kritik Claudio Hammerle Martelli v italijanskem jeziku in Jurij Paljk v slovenskem. Razstavo je omogočila goriška občinska uprava, ki tudi sicer upravlja Avditorij v ulici Roma. Razstavo si je možno ogledati vsak dan, razen nedelje, in sicer od 10. do 13. ure in od 15.30 do 19. ure.

Navajeni smo, da nas Robert Faganel večkrat preseneti in to tako zaradi svoje že pregovorne, trajne in dolgoletne zvestobe odslikavanju in podživljanju narave kot tudi zaradi prepričljivega in samosvojega likovnega sloga, ki najde svoj najlepši izraz v tehniki olje na platno. Predvsem pa je Robert Faganel danes edini živeči slikar v naši deželi, med Slovenci pa že dolga leta osamljen na tem področju, ki že vrsto let hodi na študijska potovanja po svetu, s katerih se vrača s polno skicirko skic in risb narave in polno mapo akvarelov, nakar v ateljeju podoživlja vedute in ljudi iz daljnih krajev in napravi nov, običajno zelo številni ciklus slik, ki so odraz njegovega potovanja, obenem pa tudi živ dokaz, da je tudi danes še možno ostati potujoči slikar.

Tokrat je za sedanjo goriško razstavo v Avditoriju pripravil veliko slik na temo Indije, in sicer pokrajine v Kerali, indijski deželi, kamor zavije zelo malo ljudi iz zahodnega sveta, je pa zato ta dežela ostala še pristno indijska, zelo revna, a duhovno bogata in naravno še neokrnjena. Minulo leto je namreč Robert Faganel odšel s skupino

FOTO KROMA

prijatelj v potovanje v indijsko deželo Kerala, kjer je prebil mesec dni in se dodobra vživel v indijsko krajino in človeka, kar se na razstavi tudi lepo vidi, saj je umetniku izjemno tankočutno in z velikim občutkom za mero uspelo ujeti v svoje likovne pripovedi tako barve indijske narave kot tudi odsev duše indijskega človeka in predvsem pa vseprisotnih očarljivih, duhovnih, a tudi čutnih in privlačnih indijskih žena.

Po zajetnih in obsežnih, barvno zelo bogatih likovnih ciklusih Havajev, Afrike, Kanarskih otokov, Španije, Združenih držav Amerike in seveda Kanade, ponovno Afrike, če moramo Slovenijo in naše kraje in v naše ljudi že izpustiti, ker smo o Faganelovih upodobitvah le-teh že večkrat z naklonjenostjo pisali, je tako nastal niz Indijska obzorja, ki govori o velikem goriškem mojestru upodobljanja narave in človeka v njej najlepše kar sam. Da gre pri Robertu Faganelu za mojstra čopiča v najbolj zrelih in tudi radoživih umetniških letih, je zares najlepši dokaz raz-

stava sama, saj bo na njej obiskovalec zares videl toliko bogastva in umetniškega znanja, da si jo bo gotovo za dalj časa zapomnil, če že te sreče ne bo imel, da ne bo kakšnega umetnikovega dela tudi kupil in si z njim okrasil svoj dom.

Robertu Faganelu je namreč tudi z nizom olj na platno Indijska obzorja uspelo tisto, kar uspe zares samo izrazitim in zrelim likovnim umetnikom, in sicer to, da je v mesecu dni v Indiji zares vase dobesedno vsrkal barve indijske narave in dojel

tudi globino revnega, a dostojanstvenega ter duhovno zelo bogatega indijskega človeka. Pri tem je Robertu Faganelu uspelo ohraniti tisto človeško toplino, ki se kaže v nevsiljivosti in prijaznosti do naslikanega revnega indijskega človeka, saj mu Faganel v svojih portretih pušča vse človeško dostojanstvo, a obenem pokaže tudi na njegov nezavidljivi socialni položaj. Ne gre torej za dokumentarno odslikavanje revščine, ki sicer ima tudi svojo vrednost, ampak za globlje, plemenitejše dejanje,

V ITALIJANSKI DRŽAVI

ITALIJANŠČINA URADNI JEZIK

ALOJZ TUL

V italijanskem parlamentu je trenutno med drugim v obravnavi vladni zakonski osnutek, v katerem se črno na belem določa, da je uradni jezik v italijanski državi italijanščina. Vse skupaj se zdi nekoliko nenavadno, da so se v Italiji šele sedaj zavedeli, da ni v ustavi, slovesno sprejeti po razglasitvi republike, nikjer omenjen uradni jezik države. Vidi se, da so ustavne očete žulili bolj drugi problemi. Zaradi te pomanjkljivosti ni nihče oporekal samoumevnemu dejstvu, da je to italijanski jezik, in skladno s tem so se tudi vsi ravnali od najvišjih državnih funkcionarjev pa do najnižjih uradnikov.

Zato se že iz gole radovednosti postavlja vprašanje, kateri stvarni razlogi in nagibi so spodbudili parlament, da se je lotil tega vprašanja s tako zavzetim formalističnim pristopom. Človek bi namreč prej pričakoval, da v času sodobnega integriranja na gospodarskem, političnem in kulturnem področju ni nujno potrebno poudarjati razločevalne elemente, ki jih pravzaprav nihče ne zanika. Morda pa je prav ta proces integriranja dal povod, da se "zavarujejo" nacionalne vrednote, med katere prvenstveno spada jezik. V tem pogledu velja omeniti sosednjo Francijo, kjer je francoščina kot uradni jezik pomemben povezovalni element v centralistično urejeni državi.

V zadnjem času se namreč najvišje državne oblasti naslanjajo prav na člen ustave o francoščini kot edinem uradnem jeziku v državi, da se upirajo javnemu priznanju jezika manjšin, ki so predmet evropskih konvencij.

V Italiji niso prišli do izraza tako omejevalni kriteriji, a je splošno znano in priznano dejstvo, da se italijanska družba ni še povsem sprijaznila z obstojem multietničnih stvarnosti in s tem povezanim plurilingvizmom v državi, čeprav le na omejenih območjih. Toliko je res, da tako v zakonu o zaščiti zgodovinskih manjšin (št. 482/99) kot v zaščitnem zakonu za slovensko manjšino (št. 38/2001) niso pozabili omeniti, da je merodajen le uradni jezik italijanščina, vse drugo so dejanske koncesije omejenega lokalnega značaja, dane v okviru navadnega zakona. Ob tem je treba spomniti, da se posebne norme za bocensko pokrajino in Dolino Aosto bile

saj Faganelu uspe biti tako socialno pravičen kot tudi obziren do reveža, obenem pa dosega tudi visoko umetniško pripoved, ki bo gotovo ostala kot klasična slikarstva pri nas. Dejstvo je, da se skoraj ne zavedamo, kakšna sreča je imeti v naših vrstah umetnika, ki nam prikazuje lepe pripovedi o daljnih deželah, in tokrat o skrivnostni in čarobni Indiji.

Preseneča pa nas Robert Faganel tudi z barvno paletto, saj tokrat z Indijskimi obzorji zares dokaže, da je likovna umetnost sorodna glasbi, ki jo naš likovni umetnik, ki je tudi violinist in glasbenik, dodobra pozna: neizčrpen vir barvnih odtenkov najde naš umetnik v naravi tajinstvene Indije! Tako nas Robert Faganel vedno znova preseneča z barvno paletto, ki zajema vse odtenke oker-rumenorjave barve, da upodablja sončne zatone, indijski tempelj in ribiške mreže ob Arabskem morju, kot nam v upodobitvah indijske narave in nasadov čaja postreže z vsemi možnimi zelenimi, medtem ko indijske žene, v sarije in pregovorno indijsko revščino zavite, odslikava z živimi, rdeče naravnanimi barvami. Ko pa bo gledalec obstal pred njegovimi upodobitvami indijskih tržnic, bo gotovo občudoval nevsakdanjo modro, sinje modro barvo, s katero doseže Robert Faganel učinke eksotične Indije, ne da bi zapadel v cenenost in že videno upodablja jočo umetnost. Vsekakor so poglavje zase Faganelove upodobitve indijskih žena, ki zdaj čutne, zdaj duhovno poglobljene v vsakdanjik revne Indije ter izstopajo ali pa se utapljaajo v čarobni naravi Indije, so njen del, a obenem žive ikone lepega in nevsiljive, a dopadljive senzualnosti, ki je lastna vsem ženam sveta. Kot bi lahko pisali dolge misli o Faganelovem občutku za svetlobo in nebesne svode. Tako so enkratni prikazi neba in likovnih nebes!

Vsekakor je to razstava, ki si jo je vredno ogledati, si jo zapomniti, ker nam predstavlja daljno deželo in revne, a duhovno bogate in dostojanstvene ljudi, predvsem pa nam kaže Roberta Faganela kot odličnega likovnika, na katerega mora biti naša narodna skupnost ponosna!

ZUT